احمد هادی مقصودی.

عقائد.

عبادات اسلامیه مجموعه سینک

برنچی جزئی

ابتدائی مکتبلرنک ایکنچی صنف شاگردلری اوچون

طبعهٔ ثامنه

سنه ١٣٣٥ ـ ١٩١٧

Эта азбука допущена Его Превосходительствомъ Г. Попечителемъ Оей бургскаго Учебнаго Округа отъ 9 апрѣля 1913 г. за № 5073 къ классному употребленію въ татарскихъ и русско-татарскихъ школахъ.

ИЗДАНІЕ ВОСЬМОЕ.

Первое изданіе дозволено цензурою въ Петроградѣ 28 января 1892 года.

КАЗАНЬ
Лито-Типографія „Умидъ“ б. Харитонова.
19[illegible].

بسم الله الرحمن الرحيم

اِسْلام.

اِسلام : اَللّٰهُ تعالیٰ دن کیلگان حق دین بو ینچه عمل قیلو دیمکدر . الله تعالی دن محمّد علیه السّلامگه کیلگان دین (اِسْلام دینی) دییوب آتالادر . الله تعالی محمّد علیه السّلامگه اِسْلام دینینی بنده لرنی یاخشیلقغه اوندیره تمک اوچون ییبه رمشدر . اِسلام دینی بیك حق وطوغری دیندر . آنك حکملری بو ینچه عمل قیلغان کشی دنیاده ده٬ آخرتده ده، دائم راحتده وایزگی دولتده بولور . اِسلام دینینك حقلغینه اشانغان کشی (مؤمن ومسلمان) دییوب آتالور . بزنك دینمز اِسْلام دینیدر : بزلر اَلحمدُ لله هر قایومز مؤمن ومسلمانلرمز.

امتحان: اسلام نه دیمکدر؟ الله تعالی دن محمد علیه السلامگه کیلگان دین٬ نی دییوب آتالور؟ الله تعالی اسلام دینینی محمد علیه السلامگه نی اوچون ییبه رمشدر ؟ اسلام دینی حق دینمیدر ؟ اسلام دینینك حکملری بو ینچه عمل قیلغان کشی دنیاده هم آخرتده نیچك بولور ؟ اسلام دینینك حقلغینه اشانغان کشی نیچك دییوب آتالور؟ بزنك دینمز قایو دیندر؟ بزلر دینمزچه کملرمز ؟

امتحان سوءاللری. مبتدیلرنڭ بیلمەكلری هر درسەنڭ امتحان سوءاللرینە كتابدن آڭلادقلرنچە كوڭللرندن جواب ویرمكلرندن عبارتدر. امتحان سوءاللرینەگوزلچەجواب ویرەمزلرسە، ایكنچی درسی ویرمەمەلی. سواللرەجواب ویرمك ایچون كتابدە اولان عبارەیی حفظ ایتمك لازم دگلدر. درسلرندن آڭلادقلرنچە كندی عبارەلریلە جواب ویرمەلری دها اولادر.

عَمَلْ

اِسْلام دینی بو ینچە بَنْدەلرنڭ عَمَلْلَری سیگز تورلیدر:

فَرْض، واجِبْ، سُنَّتْ، مُسْتَحَبْ، مُباحْ، حَرامْ، مَكْرُوهْ، مُسْتَكْرَهْ.

١) فَرْض: شول عَمَلْدركە، آنی قیلغان كشی ثَوابلی بولور، قیلماغان كشی گناهلی بولور، آنڭ فرضلغینە اشانماغان كشی كافِرْ بولور. فرض عَمَلْلَر: اِسْلام دینینڭ حَقْلغینە اشانمَق، هَرْ كون بش وَقْتْ نَماز اوقومق، رَمَضان آیندە هَرْ كون روزە طوتمَق، هَرْ یلدە مالنڭ زَكاتینی بیرمَك. دَوْلَتی یتەرلك كشی عُمْرندە بر مَرْتَبە مَكّەء مُكَرَّمەگە باروب (حَجْ) قیلمَق كبیلر.

اسلام دینی بوینچە بندەلرنڭ عمللری نیچە تورلیدر؟ نیلردر؟ فرض نیندی عملدر؟ فرض عمللر نیلر كبیدر؟

---

٢) واجِبْ: شول عَمَلْدركە، آنی قیلغان كشی ثَوابلی بولور، قیلماغان كشی گناهلی بولور، آنڭ واجبلگینە اشانماغان كشی زور گناهلی بولور.

واجب عمللر: وتر نمازینی اوقوموق، عید نمازلرینی اوقوموق، فطره صدقه‌سی بیرمك، قربان چالمق کبیلر.

واجب نیندی عمللر؟ واجب عمللر نیلر کبیلر؟

---

٣) سنت: شول عمللرکه، آنی قیلغان کشی ثوابلی بولور، اما قیلماغان کشی گناهلی بولماس. لکن محمد علیه السلام‌نك شفاعتینه لایق بولماس.

سنت عمللر: یاخشی عمللرنی بسمله ایله باشلامق، قرآن اوقور آلدندن اعوذ ئه‌یتمك، توچکر گاچ (الحمد لله) دیمك، ایمانلی کشیلرگه سلام بیرمك کبیلر. (٥)

سنت نیندی عمللر؟ نیلر کبیلر؟

---

٤) مستحب: شول عمللرکه، آنی قیلغان کشی ثوابلی بولور، اما قیلماغان کشی گناهلی ده بولماس، قیامت کوننده شلته‌گه ده تییشلی بولماس.

مستحب عمللر: نفل نمازلری اوقومق، نفل روزه‌لر طوتمق، نفل صدقه‌لر بیرمك، بوش وقتلرده قرآن اوقومق کبیلر.

مستحب نیندی عمللر؟ نیلر کبیلر؟

---

٥) توچکرگان کشی الحمد لله دیگاننی ایشتکان کشیگه (یرحمك الله) مسلمانی للیعارمی لرشلر.

٥) مُباح: شول عَمَلْلركه، آنى قيلغان كشى ده، قيلماغان كشى ده، ثَوابلى ده بولماس، گناهلى ده بولماس.

مُباح عَمَلْلر: حلال نەرسەلرنى طويغانچى آشامق واچمك، اوطورمق، طورمق، ضَرَرسز سوزلرنى سويلەمك كبيلر. مباح نيندى عمللر؟ نيلر كبيلر؟

---

٦) (حَرامْ) شول عَمَلْلركه، آنى قيلغان كشى زور گناهلى بولور؛ آنى حَلالْ ديگان كشى كافِرْ بولور.

حَرامْ عمللر: جان ايیەسينى اولترمك، كشينى ياحَيْوانني جَبْرلەمك، غَيْبَتْ سويلەمك، اوغرلق قيلمق، ايسرتكچ اچمك كبيلر. حرام نيندى عمللر؟ نيلر كبيدر؟

---

٧) (مَكْرُوهْ) شول عَمَلْلركه، آنى قيلغان كشى گناهلى بولور. آنى درست ديگان كشى ده گناهلى بولور.

مكروه عَمَلْلر: اوطوش اويونلر اوينامق، آدَبْسز جرلر جرلامق، كشى آلدنده اَدَبْسز قيلنمق كبيدر. مكروه نيندى عمللر؟ نيلر كبيدر؟

---

٨) (مُسْتَكْرَهْ) شول عَمَلْلركه، آنى قيلغان كشى گناهلى بولماسەده، اَدَبْسزلك قيلغان بولور.

مُسْتَكْرَهْ عَمَلْلر: بازارده واورامده آشامق، آوزينى

قابلامیچی ایسنه‌مك، قچقروُب کیکرمك کبیلر.

مکروه نیندی عملر؟ نیلر کبیدر؟

بالِغْ وَعاقِلْ

فَرْض، واجِبْ، سُنّتْ ومُسْتَحَبْ بولغان عمللرنی قیلمق، حَرام، مکْرُوه ومُسْتَکْرَه بولغان عَمللردن طییلمق (بالِغْ وَعاقِلْ) بولغان کشیگه تییشلی بولۇر. (بالِغْ) دیمك صبیلقدن چقوُب اوسۇب ییتکان کشی دیمکدر. (عاقِلْ) دیمك عَقْلْلی کشی دیمکدر. صبی بالالر بالِغْغه حِساب قیلنماسلَر. دیوانه کشیلر عاقل دییۇب آتالماسلر، شونك اۇچۇن فرض وواجب بولغان عمللرنی قیلا آلماسه‌لرده، آنلر گناهلی بولماسلر.

ایر بالالر (۱۲) نچی یاشلری طولغاندن صوك اوسۇب ییتولری مَعْلُومْ بولغاچ بالغ بولۇرلر: قز بالالر (۹) نچی یاشلری طولغاندن صوك اوسۇب ییتولری مَعْلُومْ بولغاچ بالغه بولۇرلر. اگرده اوسۇب ییتولری مَعْلُومْ بولماسه، ایر بالالرده قز بالالرده، (۱۵) نچی یه‌شلری طولغاچ بالغغه حساب قیلنۇرلر. بالغ وعاقل بولغاندن صوك هَرْ بر کشیگه هُنری بوینچه شریعت بویۇرغان عَمَلْلرنی قیلۇب، شریعت طیغان اشلَردَن طییلمق تییشلی بولۇر.

فرض، واجب، سنت ومستحب بولغان عمللرنی قیلمق، حرام، مکروه ومستکره بولغان عمللردن طییلمق نیندی کشیگه تییشلی بولور؟ بالغ نه دیمکدر؟ عاقل نه دیمکدر؟ صبی بالالر بالغمی؟ دیوانه کشیلر عاقلمی؟ صبی ودیوانه کشی فرض وواجب بولغان عمللرنی قیلا آلماسه، گناهلی بولورمی؟ ایر بالالر قای وقت بالغ بولورلر؟ قز بالالر قای وقت بالغه بولورلر؟ اوسوب ییتولری معلوم بولماسه، نیچه یەشلری طولغاچ بالغ بولورلر؟ بالغ وعاقل بولغاندن صوڭ هر کشیگه عمری بوینچه نیلرنی قیلمق ونیلردن طییلمق تییشلی بولور.

عبادات

الله تعالی بنده‌لرنی حرمتلەب آنلرغه بیك کوب نعمتلر بیرمشدر: بار بولوب دنیاده یورمکلگمز، هر بر اعضالرمز، آشاغان آشلرمز، اچکان صولرمز، صولاغان صولولرمز، سلامت عمر ایتمکلگمز هر قایوسی الله تعالی نڭ بزگه بیرگان نعمتلریدرلر. جانمز، تەنمز ومالمز ایله الله تعالی گه نی، قدر عبادت قیلسه‌قده، اوزمزگه بیرگان نعمتلرینڭ شکرانه‌سینی ادا قیلوب بترو ممکن توگلدر.

شویله ایسه‌ده، بالغ وعاقل بولغان هر بر مؤمن بنده‌گه فرض وواجب بولغان عمللرنڭ هر قایوسینی قیلوب، حرام ومکروه بولغان عمللرنڭ هر برسندن طییلمق وقولندن کیلگان قدر، الله تعالی گه دائما عبادت قیلمق تییشلیدر.

مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه فرض بولغان عبادتلرنڭ الوغلری بیشدر: ۱ (ایمان)، ۲ (نماز)، ۳ (روزه)، ۴ (زکات)، ۵ (حج) در.

(ایمان) ـ اسلام دینینك حقلغینه و آنده بولغان حکملرگه اشانودر. (نماز) ـ هر کون بیش وقت معلوم روشچه عبادت قیلودر. (روزه) ـ رمضان آینده کوندز آشاو اچودن طییلوب طورودر. (زکات) ـ بلدهمهر مرتبه مالدن فقیرلرگه تییشلی حقنی بیرودر. (حج) ـ دولتلی بولغان کشی (مکهٔ مکرمه) گه باروب حج عمللرینی قیلودر.

الله تعالی بنده‌لرگه نعمتلر بیرمشمی؟ نیندی نرسه‌لر الله تعالی‌نینك نعمتلریدر؟ بیرگان نعمتلریغه شکرانه‌سی اوچون بنده‌لر، الله تعالی‌گه عبادت قیلمق تییشلیمیدر؟ مؤمن و مسلمان بولغان کشیگه فرض بولغان عبادتلرنینك الوغلری نیچه‌در؟ نیلردر؟ ایمان نه دیمکدر؟ نماز نه دیمکدر؟ روزه نه دیمکدر؟ زکات نه دیمکدر؟ حج نه دیمکدر؟

ایمان و اقرار

دین اسلامده هر بر بالغ و عاقل بولغان بنده‌گه فرض بولغان الوغ عبادتلرنینك بر نچیسی ایماندر. (ایمان) اشانو دیمکدر. (اقرار) اشانغانینی تل ایله ئه‌یتو دیمکدر.

مؤمن و مسلمان بولغان کشیگه اسلام دینینك حقلغینه و آنده بولغان هر بر حکملرگه اشانوب ایمان کیترمك و اشانغانینی تل ایله ئه‌یتوب اقرار قیلمق فرضدر.

ایماننی عربچه اقرار قیلمق اوچون مشهور ایمان کلمه‌لری اوچ بولوردر:

کلمهٔ شهادت

أَشْهَدُ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ❁

مَعْنَاسی: کوکلمدن گواهلق بیرەمن که، تَحْقیق بر الله تعالی‌دن باشقه تنگری هیچ یوقدر. وینه کوکلمدن گواهلق بیرەمن که، تَحْقیق محمّد علیه السّلام الله تعالی‌نک قولی وبَنْدَه‌لرگه دین اوگیرەتمک اوچون ییبەرگان ایلچیسیدر.

کلمهٔ ایمان

اٰمَنْتُ بِاللّٰهِ وَمَلَائِکَتِهِ وَکُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْیَوْمِ الْاٰخِرِ، وَالْقَدَرِ خَیْرِهِ وَشَرِّهِ مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی وَالْبَعْثِ بَعْدَ الْمَوْتِ ❁

معناسی: ایناندم الله تعالی گه، ودخی آنک فرِشته‌لرینه، ودخی آنک کتابلرینه، ودخی آنک پَیْغَمْبَرلرینه ودخی آخرت کونینه، ودخی تَقْدیرنک یاخشیسی‌ده یامانی‌ده الله تعالی‌دن بولووینه، ودخی اولگاندن صونک یَنَه ترلوگه.

ایمان نه دیمکدر؟ اقرار نه دیمکدر؟ مؤمن ومسلمان بولغان کشیگه نیلرگه اشانوچ‌ایمان کیترملک فرضدر؟ اشانغانلقنی اقرار قیلمق فرضمیدر؟ کلمهٔ شهادت نه‌در؟ معناسی نه دیمکدر؟ کلمهٔ ایمان نه‌در؟ معناسی نه دیمکدر؟

اَللّٰهُ تَعَالٰی

الله تعالی‌نی بلمک هَرْ بر بَنْده گه فرضدر لکن آنک ذاتینی بلورگه بزنک عَقْلمزنک قُوَّتی ییتمیدر. بزلرگه آنی

صفتلری ایله گنه بلمك ممکندر. الله‌تعالی‌نك کورکه‌م صفتلری بیك کوبدر. آنی مشهور صفتلری ایله اوشبو ره‌وشچه معرفت قیلمق ممکندر:

الله تعالی، ١ (موجود) در، ٢ (اَحَدْ) در، ٣ (حَیّ) در، ٤ (علیم) در، ٥ (سمیع) در، ٦ (بصیر) ٧ (متکلم) در، ٨ (قادر) در، ٩ (مختار) در، ١٠ (خالق) در، ١١ (رزّاق) در، ١٢ (ربّ) در، ١٣ (عدل) در، ١٤ (غفور) در، ١٥ (مجیب) در.

١) (موجود) بار دیمکدر. الله تعالی باردر، بارلغی هیچ بر ذاتقه محتاج توگلدر. اوزندن اوزی باردر. بارلغینك اوّلی‌ده آخری‌ده یوقدر، یعنی دنیا مخلوقاتی کبی اوّلده یوق‌بولوب صوڭره‌دن بار بولغان توگلدر. وهم آخرده بریوق بولاچق‌ده توگلدر. بلکه دائما بار بولاچقدر.

٢) (اَحَدْ) بر دیمکدر. الله تعالی بر گنه‌در. آنك هیچ شریکی و تیگده‌شی یوقدر.

٣) (حَیّ) ترك دیمکدر. الله تعالی ترکدر. لٰکن ترکلگی بزنك کبی ته‌ن وجان ایله توگلدر.

٤) (علیم) بلگوچی دیمکدر. الله‌تعالی هر نه‌رسه‌نی بله‌در. بولغان نه‌رسه‌لرده، بولاچق نه‌رسه‌لرده، هر قایوسی الله تعالی‌گه معلومدر. هیچ الله تعالی‌گه معلوم بولماغان

نەرسەيوقدر. بلووى بزنك كبى اڭ يرەنو ياويلانو ايله توگلدر.

٥) (سَميعْ) ايشتكوچى ديمكدر. الله‌تعالى هر بر طاوشلرنى ايشتەدر. ايشتووى بزنك كبى قولاق ايله توگلدر.

٦) (بصير) كورگوچى ديمكدر. الله تعالى هر نەرسەنى كورەدر، آنك كورووى بزنك كبى كوز ايله‌توگلدر.

٧) (مُتَكَلِّمْ) سوٚيلەگوچى ديمكدر. الله تعالى سوٚيلەگوچيدر. قرآنده يازلمش سوزلر هَرْ قايوسى الله تعالى‌نك سوزلريدر. سوٚيلەووى بزنك كبى آغز وتل ايله، طاوش وحرفلر ايله توگلدر.

٨) (قَادِرْ) كوٚچى يتكوچى ديمكدر. الله تعالى نك هَرْ نەرسەگە كوٚچى يتەدر. هَرْنى تلەسە' شونى بولدرادر. كوٚچى بزنك كبى اَعْضالر وقوٚراللر ايله توگلدر.

٩) (خَالِقْ) بولدرغوچى ويارانقوچى ديمكدر. عالَمْدەهَر بر نەرسەنى بار قيلغوچى وبولدرغوچى الله تعالى‌در.

١٠) (مُخْتَارْ) اخْتيارلى ديمكدر. الله تعالى هر بر قيلغان اشينى اوز اِخْتيارى ايله تلەب قيلادر. هر بر اشندە قيلسەده، قيلماسەده، كامِل اِخْتيارليدر.

١١) (رَزَّاقْ) طويدرغوچى ديمكدر. هَرْ بر كشيگە

وحیوانلرغه رزق بیرگوچی الله تعالی‌در. چونکه یر
یوزنده بولغان هر بر جان ایه‌سی الله تعالی‌نینگ قدرتی
ایله اوسگان رِزْق ونعمتلرینی آشاب طویوب
طورمقده‌درلر.

۱۲) (رَبّ) تربیه قیلغوچی وخواجه بولغوچی دیمکدر.
بارچه عالمگه رحمت قیلوب تربیه قیلغوچی وبوتون
عالمنینگ خواجه‌سی الله تعالی‌در.

۱۳) (عَدْل) طوغریلق قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی هر
بر اشینی وهر بر حکمینی طوغریلق وعدللک ایله
قیلغوچیدر، هیچ بر کشیگه جبر وظلم قیلمیدر.
آخرتده ایزگی بنده‌لرنی جنت نعمتلری ایله حرمت
قیلاچقدر، ایمانسز وگناهلی بنده‌لرنی جهنم عذابی
ایله عذاب قیلاچقدر: اوشبو ایشلرنینگ هرقایوسی حقلق
وطوغریلق ایله بولاچقدر.

۱۴) (عَفُوّ) عفو قیلغوچی دیمکدر. الله تعالی کوب
کشیلرنینگ گناهلرینی عفو ایته‌چکدر. توبه قیلغان
کشیلرنینگ گناهلرینی عفو ایتوده، هیچ توبه‌قیلماغان
کشیلرنینگ گناهلرینی عفو ایتوده، الله تعالی‌نینگ اوز
اختیارنده‌در.

۱۵) (مُجیبْ) دُعالرنی قبول ایتکوچی دیمکدر، الله تعالی اِخلاص ایله صوُرالغان معقولْ دُعالرنی قَبول ایته‌در: اوزینک رَحمَتی ایله قایسی کشیلرنک صوُراغان حاجتلرینی بیره‌در.

الله تعالی هر بر عَیبْ وکیمچیلکلردن بیک پاک ومنزّه‌در. آنک ذاتنده‌ده، صِفتلرنده‌ده وقیلغان اشلرنده‌ده هیچ بر کیمچیلک یوقدر.

اول الله تعالی‌نک مَخلوقاتقه هیچ بر جهتدن اوخشاشلغی یوقدر. آنی هیچ بر نه‌رسه‌گه اوخشاتمق مُمکن توگلدر. الله تعالی گه‌وده‌لی ذات توگلدر. آنک بر رەوش وصُورتی یوقدر. هیچ بر اورنده وهیچ بر طرفده توگلدر. شویله ایسه‌ده، باردر. آنک صِفتلرینک کَیفیّتلری بزگه معلُوم توگلدر. ودخی الله تعالی‌ده اشاو، اچو، آرو، یوقلاو کبی اشلرده یوقدر. الله تعالی اوزی هیچ بر ذاتدن طوغمامشدر. وآندن‌ده هیچ بر ذات طوغمامشدر.

الله تعالی‌نی بلمك فرضمی؟ آنك ذاتینی بلمك ممكنمی؟ آنی نی ایله بلەمز؟ آنك مشهور صفتلری نیلردر؟ (موجود) نه دیمكدر؟ „الی آخر" (مجیب) نه دیمكدر؟ الله تعالی‌نك مخلوقاتقه اوخشاشلغی یوقمی؟ گه‌وده‌لیمی؟ رەوش وصورتی بارمی؟ بر اورنده یا بر طرفده‌می؟ الله تعالی‌نك صفتلرینك كیفیتلری بزگه معلوممی؟ الله تعالی‌ده آشاو، اچو، آرو، یوقلاو كبی اشلر بارمی؟ بر بر ذاتدن طوغمامشمی؟ آندن بر ذات طوغماغانمی؟

فرشته‌لر.

الله تعالی‌نڭ فرشته‌لری باردر: آنلر هر قایوسی الله تعالی‌نڭ بیك اطاعتلی قوللریدرلر، دائما الله تعالی‌گه عبادت قیلوب و بویورلغان خدمتلرینی ادا قیلوب طورمقده‌درلر، هیچ گناه اشلرنی قیلماسلر. آنلرده برنڭ کبی آشاو، اچو، یوقلاو کبی اشلر یوقدر، ایرلك و خاتونلق‌ده یوقدر. آنلر بزنڭ کبی گه‌وده‌لی توگللردر. عادتده کشی کوزینه کورنمسلر. (جبرائیل، میکائیل، عزرائیل، واسرافیل) اسملیلری مشهور فرشته‌لردر.

فرشته‌لر کملردر؟ آنلر نی قیلورلر؟ گناه قیلورلرمی؟ آنلرده آشاو، اچو، یوقلاو، ایرلك و خاتونلق بارمی؟ آنلرده بزنڭ کبی گه‌وده‌لیمی؟ عادتده کشی کوزینه کورنورلرمی؟ مشهورلرینڭ اسملیلری؟

پیغمبرلر.

بنده‌لرگه دین حکملرینی اویره‌تمك اوچون الله تعالی بیك کوب کشیلرنی پیغمبر قیلمشدر. اول پیغمبرلر هر قایوسی آدمیدرلر. آنلر یاش وقتلرنده‌ده بیك عقللی و بیك زیره‌ك وهم بیك طوغری وایزگی طبیعتلی بولمشلردر، الوغ بولغاندن صوڭ الله تعالی آنلرنی پیغمبر قیلمشدر. یعنی جبرائیل اسملی فرشته آرقلی آنلرغه اوزینڭ حکملرینی

يىبەرۇب شول حكملر بو يىنچە بندەلرنى حق دينگە و ايزگى عمللرگە اوندەرگە بويورمشدر؛ شوندن صوڭ اول پيغمبرلر الله تعالىنىڭ امرى بو يىنچە كشيلرنى حق دينگە و ايزگى عمللرگە اوندەمشلردر.

حضرت آدم زماننىدن بيرلى دنياغە بيك كوب پيغمبرلر كيلوب كيتمشلر؛ حسابى بزلرگە معلوم توگلدر.

قرآندە اوشبو (٢٥) پيغمبرنىڭ اسملرى مذكوردر: آدم، ادريس، نوح، هود، صالح، لوط، ابراهيم، اسماعيل، اسحاق، يعقوب، يوسف، ايوب شعيب، موسى، هارون، داود، سليمان، يونس، الياس، اليسع، ذوالكفل، زكريا، يحيى، عيسى، ومحمد (عليهم الصلاة والسلام).

ودخى (عزير، لقمان، ذوالقرنين) حضرتلرينىڭ اسملرى دە قرآندە مذكوردر. لكن آنلرنىڭ پيغمبر بولوچيلقلر آچق معلوم توگلدر.

ودخى (شيث، يوشع، خضر، بشر، دانيال، اشموئيل، اشعيا، ارميا) اسملى پيغمبرلر حديثلردە بيان قيلنمشلردر.

ايڭ اوّلگى پيغمبر آدم عليه السلامدر، ايڭ صوڭغى پيغمبر

محمد علیه السلام‌دیر. محمد علیه السلام آخِرِ زَمان پیغَمبَر‌دیر. آندن صونگ دنیاغه هیچ پیغَمبَر کیله‌چك توگل‌دیر. آنینگ دینی یعنی (اِسْلام) دینی قیامت کونینه‌قدر هیچ اوزگه‌ره‌چك توگل‌دیر. مُحَمَّدْ عَلَیْهِ السَّلام بزنینگ پیغمبرمزدیر. بز هم قایومز آنینگ اُمّتندنمز.

بنده‌لرگه دین حکملرینی کملر اویره‌تمشلردر؟ پیغمبرلر آدمیلرمی ؟ آنلر نیندی کشیلردر ؟ الله تعالی آنلرنی نی رموه‌چه پیغمبر قیلمشدر ؟ پیغمبرلر بنده‌لرنی حق دینگه وایزگی عمللرگه اوندشلرمی ؟ حضرت آدم زماننده‌ن بیرلی دنیاغه نیچه پیغمبر کیلمشدر ؟ نیچه پیغمبرنینگ اسمی قرآنده مذکوردر؟ کملر؟ پیغمبرلکلری آچق معلوم بولماغان کشیلر کملردر؟ حدیث کتابلرنده مذکور بولغان پیغمبرلر کملردر؟ اینگ اولگی پیغمبر کمدر؟ اینگ صونگغی پیغمبر کمدر؟ آندن صونگ ینه بر پیغمبر کیله‌چکمی؟ قیامتکه قدر اسلام دینی اوزگه‌رچکمی؟ بزنینگ پیغمبرمز کمدر؟ بز کمنینگ امتندنمز؟

کِتابْلَرْ.

الله تعالی دین وشَریعَتْ حکملرینی بَیان قیلوب پَیغَمبَرلرینه (١٠٤) یوزده دورت کتاب ایندرمشدر: پَیغَمبرلر شول کتابلرده‌غی حُکملر ایله قَومْلرینی ایمانغه وایزگی عَمَللرگه اوندمشلردر. اوشبو کتابلردن آدم علیه السلامگه (١٠) کاغَذْ، شیث علیه السلامگه (٥٠) کاغذ، اِدْریس علیه السلامگه (٣٠) کاغَذْ، اِبراهیم علیه السلامگه (١٠) کاغَذْ کیلمشدر. وَدَخی موسیٰ السلامگه (تَوراتْ) اِسملی

كتاب، داوُد عَلَيْهِ السلام گه (زَبُوْر) اِسملی كتاب، عیسی عَلَيْهِ السَّلام گه (اِنْجیلْ) اِسملی كِتاب و پیغمبرمز محمد عَلَيْهِ السلام گه (قُرْآنْ) اِسملی كِتاب كیلمشدر. ایكٔ صوكٔ كیلگان كِتاب (قُرْآنْ) در. اول قرآن اوَّلگی كتابلرنكٔ قایسی حكملرینی مَنْسُوْخ قیلمشدر، یَعْنِی آخِر زمان خَلْقینكٔ طَبیعَتینه مُوافق رەوشده ایتوُب اوزگەرتمشدر. قرآن اچنده آدَم بالالرینكٔ دنیالری اُچوُنده، آخِرَتلری اُچوُن كیرەكلی بولغان حكملر باردر.

الله تعالی پیغمبرلرینه نیچه كتاب ایندرمشدر؟ اول كتابدەغی حكملرنی پیغمبرلر، نی قیلمشلر؟ آدم علیه السلام گه نیچه كاغد كیلمشدر؟ شیث علیه السلام گه نیچه كاغد كیلمشدر؟ ادریس علیه السلام گه نیچه كاغد كیلمشدر؟ ابراهیم علیه السلام گه نیچه كاغد كیلمشدر؟ موسی علیه السلام گه نی اسملی كتاب كیلمشدر؟ داود علیه السلام گه نی اسملی كتاب كیلمشدر؟ عیسی علیه السلام گه نی اسملی كتاب كیلمشدر؟ محمد علیه السلام گه نی اسملی كتاب كیلمشدر؟ ایكٔ صوكٔ كیلگان كتاب بونلرنكٔ قایوسیدر؟ قرآن اوَّلده كیلگان كتابلرنكٔ قایسی حكملرینی نی قیلمشدر؟ قرآنده نیندی حكملر باردر؟

تَقْدیر

(تَقْدیر) بولماسدن بُوروُن بولاچق نەرسەنكٔ بولووینی تعیین قیلوُب قویو دیمكدر. دنیاده بولاچق نەرسه وقیلناچق اِشلرنكٔ هر قایوسی اَللّٰهُ تَعالی گه بولماسدن بُوروُن معلومدر. الله تعالی هَر بر نەرسەنی وهَر بر اِشنی

بولماسدن بوروٗن اوزینه معلوم بولغان رهوشچه تقدیر قیلوٗب قویمشدر. دنیاده بولغان نهرسهلرنك هر قایوسی الله تعالی نلك تقدیری بوینچه بولادر. ودخی هر بر بولغان نهرسه الله تعالی نلك خلق قیلووی وبولدرووی ایله بار بولادر. بندهلر هر بر قیلغان فعللرینی اوز اختیارلری ایله کسب قیلسهلرده، آنلرغه قوّت بیروچی الله تعالی در.

تفسیر نه دیمکدر؟ دنیاده بولغان نرسهلر کمنك تقدیری بوینچه بار بولالر؟ بولماسدن بوروٗن بولاچق نرسه کمگه معلومدر؟ بنده فعلنی کم اختیاری ایله کسب قیلادر؟ بندهگه قوّت بیروچی کمدر؟

آخر زمان وقیامت

بو دنیا وبو دنیاده بولغان نهرسهلر: کشیلر. حیوانلر وباشقه نهرسهلر هر قایوسی فانیدرلر، یعنی بتهچکدرلر. بر زمان اوشبو دنیاده بولغان آدملر وحیوانلر اولوٗب ودنیا نهرسهلرینك هر برسی هلاك بولوٗب بتهچکلر در. بو زمانغه (آخر زمان) دییلور. آخر زماننك قای وقت بولاچغی الله تعالی دن باشقه هیچ کمگه معلوم توگلدر.

دنیا مخلوقاتی (*) خراب وهلاك بولوٗب بتکاندن صوڭ الله تعالی خلقلرنی ینهیا ڭغادن تر گزهچکدر. چرگان وطارالغان

(*) (مخلوقات) الله تعالی نلك یاراتقان وبولدرغان نرسهلری دیمکدر.

تەنلرنڭ هر قايوسی جیيلوب اويوشوب ترك وقتدەغی
حاللرينه كيلەچكلردر. قبرلرنڭ اوستلوی يارلوب
آچلغاندن صوڭ هر كشينڭ جانی اوز گەودەسينی طاوب
كرەچكلر. شوندن صوڭ هر بركشی گويا يوقودن
اويانغان رەوشدە ترلوب قبرلرندن چغوب محشر ميدانينه
جیيلاچقلردر. محشرده الله تعالىنڭ فرشتەلری بندەلرنڭ
دنيادە قيلغان عمللرينی عدالك (ميزانی) ايله حساب و تفتيش
قيلوب عمللرينه كوره اجر و جزالرينی تعيين قيلاچقلردر:
ايمانسز كشيلر هر قايوسی جهنمگه توشەچكلردر. ايمانلی
كشيلرنڭ گناهسزلری وگناهلری عفو ايتلگانلری جنتكه
كرەچكلردر. گناهلری عفو ايتلمەگان مؤمنلر جهنمگه
توشوب گناهلری قدرنچه عذاب قيلناچقلردر. عذابلری
تمام بولغاچ، آخرده جهنمدن چغوب، آنلرده جنتكه
كرەچكلردر. ايمانسز كشيلر جهنمده و ايمانلی كشيلر
جنتده مەڭگی قالاچقلردر. جنتده قالغان كشيلرده، جهنمده
قالغان كشيلرده، هيچ اولميچی مەڭگی ترك بولاچقلردر.

بودنيا برزمان بتەچكمی؟ ياكه شول كوينچه همان طوراچقمی؟ دنيا بتكان زمانغه
نی ديیلور؟ آخرزمانده دنيا هلاك بولغاندن صوڭ خلقلر ينه ترلەچكلرمی؟ ترلگاندن صوڭ قای
يیرگه جیيلشاچقلر؟ محشرده فرشتەلر نی قيلاچقلر؟ ايمانسز كشيلر قايا توشەچكلر؟ ايمانلی
كشيلر قايا كرەچكلر؟ جهنمگه توشكان گناهلی مؤمنلر آندن چقاچقلرمی؟ جنتده وجهنمده
قالغان كشيلر اولەچكلرمی؟

جَنَّتْ وجَهَنَّمْ

جَنَّتْ - اُوجماح يۇرطيدركه زينتلى سَرايلر ويمشلى باقچه‌لر ايله‌طوليدر. هر ييرنده طاتلى صولى يلغالر وشَرْبَتَلَى چيشمه‌لر آغۇب طۇرمقده‌درلر. آنده حاضرله‌نمش حُرمت ونعمتلرنى بيانْ قيلۇب بترو هيچ مُمْكنْ توگلدر. آنده كَرگان ايزگى كشيلر دنياده هيچ كمنكْ كوزى كورمه‌گان وقۇلاغى ايشتمه‌گان لَذّتلى نِعمَتْ لر ايله حُرمَتْ قيلناچقلردر.

جَنَّتْ مه‌ڭگيلك يِۇرطدر. آنده كِرگان كشيلر هيچ اوله‌چك توگللردر. هر بر بِرسى قايغو، حسرت، آورو، صِزلاو، اوڭغايسزلق وكوڭلسزلك كبى حاللردن دائِما اَمينْ بولاچقلردر.

جنتكه كرگان كشيلر بر زمانده الله تعالى نكْ نورينى ده كوره‌چكلردر.

جهنم - تَموغ يۇرطيدر. آنده كرگان كشيلر اوت ايله وباشقه عَذابلر ايله عَذاب قيلناچقلردر. دنياده وَقْتده ثَوابلى اشلرنى ده كوب قيلغان آزراق گناهلى بَنده‌لر تَموغده بيكل عَذابلر ايله گنه عَذاب قيلناچقلردر. كشيگه‌وحيوانلرغه جَبْر وظُلْم ايتكان الوغ گناهلى بَنده‌لر تَموغده بيك الوغ جِزالر ايله عَذاب قيلناچقلردر.

جنت نیلەی یۇرطدر؟ آنـدە نیلر باردر؟ آندە کرگان کشیلر نیندی نعمتلر ایلە حرمت قیلناچقلردر؟ آندە کرگان کشیلر بروقت اولەچکلرمی؟ جنتدە قایغو، آورو واوکٔغایسزلق کبی اشلر بولاچقمی؟ جنتگە کرگان کشیلر کم نورینی کورەچکلر؟ جهنم نیندی یۇرطدر؟ گناهلری آزراق بولغان کشیناڭ عذابی نیچك بولاچق؟ کشیگە جبر وظلم قیلمان کشیناڭ عذابی ییگل بولاچقمی؟ یاکە بیك قاتی بولاچقمی؟

محمد علیه الصلاة والسلام

بزنڭ پیغمبرمز محمد علیه السلامدر. اسلام دینینڭ حکملرینی الله تعالی جبرائیل اسملی فرشتە آرقلی، محمد علیه السلامگە ایندردی. محمد علیه السلام اول حکملرنی اوزینڭ صحابەلرینە یعنی ایڭ اۋلگی شاگردلرینە اۋیرەتدی. صحابەلردە اوزلرینڭ بالالرینە وبالالرینڭ بالالرینە اۋیرەتدیلر. شول رەوشچە اسلام دینینڭ حکملری هیچ اوزگەرمیچی بزنڭ زمانغە قدر ایرشدی. هم شول رەوشچە هیچ اوزگەرمیچی قیامت کۆنینە قدر باراچقدر.

پیغمبرمز محمد علیه السلام عربستان دیگان ییردە (*) مکە شهرندە دنیاغە کیلمشدر (**) آتاسی عرب خلقینڭ قریش اسملی قبیلەسندن عبدالله اسملی، باباسی عبدالمطلب اسملی. آنڭ آتاسی هاشم اسملی کشیلردر. آناسی (آمنە) اسملی خاتوندر.

پیغمبرمز محمد علیه السلام طوغانچی آتاسی سفردە وفات بولمش ایدی. ٦ نچی یاشینە یتکاندە آناسی آمنەدە وفات بولغاچ، یتیم بۆلوب باباسی عبدالمطلب تربیەسندە قالمش ایدی. باباسی وفات بولغاچ آتاسینڭ آغاسی ابوطالب تربیەسندە قالدی، ۲۵ نچی یاشینە ییتکاچ خدیجە اسملی برباى خاتوننی آلوب اۆیلەنمشدر.

(*) مکە شهری بزنڭ بوییرنڭ قبلە طرفندە ییر یوزینڭ آزیا اسملی کیسەگینڭ عربستان اسملی طوتاش آتاوندەدر.

(**) (۵۷۰) نچی تاریخ میلادیدە ۲۷ نچی آپریلدە تاریخ هجریدن (۵۳) یل اول (۱۲) نچی ربیع الاوّلدە دوشنبە کۆنگە قارشی.

بزنڭ پیغمبرمز کملر؟ اسلام دینینڭ حکملرینی الله‌تعالی اوّلا کمگه ایندرمشدر.؟ نی اسملی فرشته آرقلی؟ پیغمبر اول حکملرنی کملرگه اوٗیره‌تمشدر.؟ صحابه‌لر کملرگه اوٗیره‌تمشلر؟ اسلام حکملری بو زمانغه قدر اوزگه‌رمیچی ایرشمشمی؟ هم اوزگه‌رمیچی قای زمانغه قدر باراچق؟

پیغمبرمز محمد علیه السلام قایسی شهرده دنیاغه کیلمشدر؟ قای ییرده وقایسی شهرده طوٗرمشدر؟ محمد علیه السلامنڭ آتاسی نی اسملیدر؟ آنڭ آتاسی نی اسملیدر؟ آنڭ آتاسی نی اسملیدر؟ آناسی نی اسملیدر؟ پیغمبرمز طوغان زمانده آتاسی سلامتمی ایدی؟ آناسندن نیچه‌نچی یاشنده یتیم بولوٗب قالدی؟ ٨ نچی یاشینه قدر آنی کم تربیه قیلدی؟ باباسی عبدالمطلب وفات بولغاچ کم تربیه‌سنده قالدی؟ نیچه‌نچی یه‌شنده اوٗیله‌ندی؟ خاتوٗنی نی اسملی کشیدر؟

قرقنچی یاشینه ییتکاچ الله تعالی جبرائیل اسملی فرشته آرقلی آنی پیغمبر قیلمشدر. یعنی آڭا دنیاداغی کشیلرنی مسلمان بولوٗرغه اوٗنده‌رگه بوٗیوٗرمشدر. محمد علیه السلام مکّه خَلْقلرینی مسلمان بولوٗرغه اوٗندی باشلاغاچ برنیچه یوٗز کشی ایمان کیتروب اِسلام دینینی قَبول ایتدیلر. باشقه‌لری هربرسی دشمان بولوٗب محمد علیه السلام توٗرلی جَبْر وجَفالر قیلوٗرغه طرشدیلر. حتّی برنیچه مرْتبه اوتوٗرمکچی‌ده بولدیلر. الله تعالی محمد السلامنی دشمانلرینڭ یاماناغندن صاقلادی. مکّه کافرلری آڭا آرتق ضرر وزیان قیلا آلمادیلر.

آخرده مکه‌ده (١٣) یل پیغمبر بولوٗب طوٗرغاندن صوڭ الله تعالی‌نڭ رخصتی بوینچه مَدینه شَهرینه کوچدی. چوٗنکه اول زمانده مدینه خَلقی اسلام دینینه بیك محبّت قیلمش وبرنیچه معتبر کشیلری مسلمان بولمش ایدیلر. پیغمبرمز محمد علیه السلام مَدینه‌گه کوچکاندن صوڭ اِسلام دینی بیك قوّت‌طابدی. مدینه‌گه یاقن شهر وآول کشیلرینڭ کوبسی گروه گروه بولوٗب جییلشوٗب کیلوٗب مسلمان بولا باشلادیلر.

محمدعلیه‌السلام نیچه‌نچی یاشنده پیغمبر اولمشدر؟ الله تعالی آڭا خلقلرنی نیگه اوٗنده‌رگه بوٗیوٗرمشدر؟ پیغمبر بولغاچ مکه‌ده نیچه یل طوٗرمشدر؟ مکه‌ده وقتده نی قدر کشی ایمان کیتروٗب مسلمان بولمشلر؟ ایمان کیترمه‌گان کشیلر آڭا نیلر قیلمشلر؟ آڭا آرتق ضرر قیلا آلمشلرمی؟ مکه‌ده ١٣ یل پیغمبر بولوٗب طوٗرغاندن صوڭ پیغمبرمز الله‌تعالی‌نڭ رخصتی بوینچه قایسی شهرگه کوچمشدر؟ نی اوٗچوٗن مدینه‌شهرینه کوچومعقول بولمشدر؟ محمد علیه‌السلام مدینه‌گه کوچکاندن صوڭ اسلام دینینڭ حالی نیچك بولدی؟ مدینه اطرافنده‌غی خلق اسلام دینینی قبول ایتدیلرمی؟

مسلمانلرغه مکه خلقی اوّلده بیك دشمان بولدیلر. مسلمانلرنی قروٗب بترمك اوٗچوٗن برنیچه مرتبه مدینه طرفینه کوب عسکر ایله صوغشقه

کیلدیلر. الله تعالی مسلمانلرغه یاردم ایتدی. هر صوغشده مسلمانلر جیکوب دشمانلرینی قودیلر. آخرده مدینه‌گه کوچکاندن صوک ۸ نچی یلده محمد علیه السلام اون ایکی مك قدر مسلمان عسکر ایله مکه طرفینه باردی. مکه خلقی قارشی طورا آلماسلقلرینی بلدیلر، هیچ قارشی طورمیچی هر قایوسی اویلرینه قاچدیلر. (٢٠) نچی رمضانده مسلمانلر سلطنت ایله مکهٔ مکرمه شهرینه کردیلر. آخرده مکه خلقی هر قایوسی اوز اختیارلری ایله مسلمان بولدیلر. شول زماندن بیرلی مکهٔ مکرمه شهری مسلمانلر تولنده‌در. حج عمللری قیلنا طورغان ایزگی و مبارك شهردر. قبله‌مز مبارك (کعبه) یورطی ده شول شهرده‌در.

مدینه‌گه کوچکاندن صوك (١٠) نچی یلده محمد علیه السلام طوقسان مك قدر مسلمان ایله مکه‌گه باروب الوغ سلطنت ایله حج قیلدی. شول یلدن صوك پیغمبرمزگه مکهٔ مکرمه‌نی کورو نصیب بولمادی.

پیغمبرمز مدینه‌گه کوچکاچ مکه خلقی مسلمانلرغه دوست بولدیلرمی؟ صوغشور اوچون عسکر بولوب جییلوب مدینه‌گه کیلدیلرمی؟ مسلمانلرنی جیکه آلدیلرمی؟ آخرده مسلمانلر مکه خلقینی جیکدیلرمی؟ مکه شهرینی مدینه‌ده نیچه یل طورغاندن صوك جیکوب آلدیلر؟ جیکلکاچ مسلمان بولدیلرمی؟ مکه شهری شول زماندن بیرلی کملر قولنده‌در. نیندی شهردر؟ آنده نی اسملی بر مبارك یورط بار؟ مدینه کوچکاندن صوك اون یل اوتکاچ محمد علیه السلام نیچه مك کشی ایله مکه‌گه حجغه باردی؟ شول یلدن صوك ایکنچی مرتبه مکه‌گه بارا آلدیمی؟

مدینه‌ده اون یل طورغاندن صوك (٦٣) نچی یاشنده پیغمبرمز محمد علیه السلام دنیادن کیتدی(*). قبر شریفی مدینهٔ منوره شهرینك اورتالغندن (روضهٔ مطهره) مسجدی اچنده‌در. پیغمبرمز محمد علیه السلام بیك کامل الوغ بر کشی بولمشدر. اول طوغان کیچده دنیاده بر نیچه تورلی عجیب اشلر واقع بولمش و بالا وقتده ده تورلی عجیب حاللری کورنمشدر.

پیغمبرمز بولغانچی قرق یل مکه‌ده عادتی کشیلر کبی عمر اوتکه‌رمش لکن هر خصوصده بیك ایزگی و یاخشی طبیعتلی بولمش. هر کم قارشنده ایك خلقلی واشانچلی کشی صانالمش. یاش وقتنده اوق

(*) تاریخ میلادینك (٦٣١) نچی یلنده ٨ نچی ایپونده و تاریخ هجرینك (١١) نچی یلنده ١٢ نچی ربیع الاول دوشنبه کون اویله وقتنده

کافرلرنڭ دينلرينڭ بوزوقلغيني آشكلامش پوتلرينه هيچ طابنمامش وعمرنده هيچ برخصوصده وهيچ بروقتده عيب وكيملك اش قيلمامش. پيغمبر بولغاندن صوڭده الله تعالى آنڭ اوچون معجزه‌لرني يعني عادتده بولمی طورغان عجيب اشلرني بيك كوب كورسه‌تمش. شول سببدن آنڭ حق پيغمبر بولوچيلغنده هيچ كمنك شك وشبهه‌سی قالمامش. تاريخ انبيا كتابلرنده معجزه‌لرينڭ كوبسی بيان قيلنمشدر.

محمد عليه السلام مدينه‌ده نیچه یل طورغاچ وفات بولدی؟ نیچه یاشنده ایدی؟ قبر شریفی قایده‌در؟ محمد عليه السلام نیندی کشی بولمش؟

صحابه‌لر

پيغمبرمز محمد عليه السلامنی صاغ سلامت وقتنده كوروب مسلمان بولغان كشيلر (صحابه) دييوب آتالورلر. صحابه‌لرنڭ باريسی (١١٤) مڭ قدر كشی بولمشلردر. آنلر هرقايوسی بيك ياخشی وايزگی كشيلردر. پيغمبرمزنڭ مجلسنده بولوب بزدن الك مسلمان بولولری سببلی هم بزگه اسلام دينينڭ ايرشووينه سبب بولولری سببلی صحابه‌لرنڭ هرقايوسينی بزلرگه دوست وياقن كورمك تييشليدر. صحابه‌لرنڭ ايڭ الوغلری محمد عليه السلامنڭ ياقن دوستلرندن: (ابوبكر، عمر، عثمان، علی،) اسملی كيمسه‌لردر. (رضی الله عنهم) بوكيمسه‌لر پيغمبرمز محمد عليه السلامگه هرخصوصده بيك كوب ياردملر ايتمشلر. دنياده اسلام دينينڭ طارالووينه‌ده بوكشيلر كوب سبب بولمشلر. محمد عليه السلام (خديجه) اسملی خاتونی وفات بولغاندن صوڭ حضرت ابوبكرنڭ قزی حضرت (عائشه)نی آلمشدر. ودخی حفصه اسملی خاتونی حضرت عمرنڭ قزيدر.

(حضرت) عثمان محمد عليه السلامنڭ (رقيه) (و ام كلثوم) اسملی قزلرينه كيَوو بولمشدر. حضرت علی فاطمه اسملی قزينڭ كيَوويدر حضرت فاطمه‌دن حضرت علی‌نڭ (حسن) و(حسين) اسملی ايكی اوغلی طوغمشدركه پيغمبرمز محمد عليه السلام سلامت وقتنده بو ايكی بالالرنی اوز بالالری كبی ياقن كورمش ايدی. تمام

صحابه‌لر کملر؟ صحابه‌لرنڭ باريسی نیچه مڭ کشی بولغانلر؟ آنلرنی بز یاقن کورگه‌تییشلیمی؟ صحابه‌لرنڭ ایڭ الوغلری کملر؟ بو دورت صحابه پیغمبرمزنڭ کملری بولغانلر؟

احمد هادی مقصودی،

طهارت

عبادات اسلامیه مجموعه‌سینڭ

ایکنچی جزئی

ابتدائی مکتبلرنڭ ایکنچی صنف شاگردلری اوٚچوٚن

٩

سنه ١٣٣٥ — ١٩١٧

Эта азбука допущена Его Превосходительствомъ Г. Попечителемъ Оренбургскаго Учебнаго Округа отъ 9 апрѣля 1913 г. за № 5073 къ классному употребленію въ татарскихъ и русско-татарскихъ школахъ.

ИЗДАНІЕ ДЕВЯТОЕ

Первое изданіе дозволено цензурою въ Петроградѣ 28 января 1892 года

КАЗАНЬ.

Лито-Типографія Т-во „Умидъ", б. Харитонова.

1917.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

١) اِنَّ الْاِسْلَامَ نَظِيفٌ فَتَنَظَّفُوا، فَاِنَّهُ لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ اِلَّا نَظِيفٌ ❀

معناسی: اِسْلام دینی پاك دیندر. بَسْ پاك بولوُرغه طرشگز. پاك بولماغان کشی جنتکه کرمس.

٢) بُنِیَ الدِّینُ عَلَى النَّظَافَةِ ❀ معناسی:

اِسْلام دینی پاکلك اوُستینه توُزلمشدر.

دینمز اِسْلام دینی بیك حَقّ و بیك پاك بر دیندر. بنده‌لرگه هَر طوغریده بیك پاك بولو ایله بوُیوُرادر. مسلمان بولغان کشینك کوڭلی یامان خلقلردن و یاوز فِکرلردن تەنی، کییمی، یوُرطی، ییری هم آشی، صووی هر بر نَجسلردن پاك بولمق تییشلیدر. خصوصًا نماز اوقوُغانده و باشقه عِبادتلرنی قیلغان زَمانده مسلمان کشی بیگره‌کده پاك بولمَق لازِمدر.

طَهَارَتْ

نَماز اوقوُ ياچق كشيگه تەنی، كييمی واورنی هر توُرلی نَجسلردن پاك بولمق وَدَخی شَريعَت بوُيوُرغان رەوشچه صو ايله تييشلی اَعْضالرينی يووب طهارت آلمق فرضدر.

طهارَت آلغاندەاوُشبو (٨) توُرلی اش قيلنادر:

١) طَهارَتْ آلاچَق كشی پاك صو ايله اوّل اِستِنجا قيلوُر، يَعْنی عَوْرَتْلرينی نَجسدن پاكلەر، ٢) آندن صوك بلەزكلرينه قَدَر ايكی قولينی يووار، ٣) آندن صوك اوُچ مَرْتَبه آغزينی يووار، ٤) آندِن صوك اوُچ مَرْتَبه بوُرنينی يووار، ٥) آندِن صوك اوُچ مَرْتَبه يوُزينی يووار، ٦) آندن صوك اوُچ مَرْتَبه ترسەكلرينه قَدَر ايكی قولينی يووار، ٧) آندن صوك او چلرينی و بارماقلرينی صوغه چلاتوُب ايكی قولی ايله اوّل باشينه صوگره قوُلاقلرينه، صوگره موينينه مَسْح(١) قيلوُر،

٨) آندن صوگره طوبوُقلرينه قَدَر اوُچ مَرْتَبه ايكی آياغينی يووار. يوُزينی يوغانده ماڭلايندەغی چەچ طوغريسندن آلوُب ايكی قوُلاقينه وايئەك آستينه قدر بولغان هَر ييرينه صو تييروُر. وَدَخی قاشقە، وصاقالنڭ ايئەك طوغريسندەغی توُكلرينەده صو تيـيروُر (٢)

---

١) مسح قيلمق اشقوُمق، ديمكدر. باشقه وقوُلاقلرغه مسح قيلونڭ روشينی معلم كورسەتمەلی.

(٢) اشبو توُكلرنڭ آستندەغی تنلرگه صو تييرمك فرض توگل بلـكه سنتدر. صاقالنڭ ايئەك طوغرسندە بولماغان توُكلرينه صو تييرمك لازم توگلدر.

قوللرینی وآیاقلرینی یوغانده بارماق آرالرینه، و یۇزۇك استینه صو تیـیرمی قـالـمـاس. ترسه‌کلرینی وطوبۇقلرینی‌ده یووار. اگرده آیاقلری چیتکلی بولسه، چیتکلرینك یۇزینه اۇچ بارماق قَدَر مَسْح قیلۇر.

نمازنی طهارتسز اوقو درست بولۇرمی؟ طهارت آلونك روشی نیچك یعنی طهارت آلوچی اوّل نی قیلۇر؟ صوڭره نیلر قیلور؟ یۇزینی قایدن قایا قدر یووار؟ قاش، مییق وصاقالغه صو تییرلۇرمی؟ قوللرینی وآیاقلرینی یوغانده بارماق آرالرینه هم یۇزۇك آستلرینه صو تییرمك کیره‌ك بولۇرمی؟ ترسه‌کلر وطوبۇقلر اوزلری یوولۇرلرمی؟ آیاقلری چیتکلی بولغانده، نی قیلنۇر؟

طَهَارَتنك فَرْض، سُنّت، ومُسْتَحَبّلری.

طهارتنك فرضلری (٤) در: ١) یۇزنی یومق، ٢) ترسه‌کلرینه قَدَر ایکی قولنی یومق، ٣) باشنك چاریکی قَدَرینه مَسح قیلمق، ٤) طوبۇقلرینه قدر ایکی آیاقنی یومق.

طهارتنك مشهور سنتلری (١٥) در:
١) طهارتنی بسمله ایله باشلامق. ٢) کوڭلدن نیت قیلمق. ٣) بله‌زکلرینه قدر ایکی اوچلرینی یومق، ٤) مِسواك کبی برنه‌رسه ایله تشلرینی پاکله‌مك، ٥) اۇچ مَرْتَبه آغزینی یومق، ٦) اۇچ مَرْتَبه بۇرنینی یومق، ٧) صاقالینی آرالاشدرمق، ٨) بارماقلرینی آرالاشدرمق، ٩) یۇز، قول وآیاقلرینی اۇچەرقات یومق، ١٠) اوڭ قول واوڭ آیاقنی صوللرندن اوّل یومق، ١١) باشنك هر ییرینه مسح قیلمق،

١٢) ایکی قولاقغه مسح قیلمق، ١٣) قول آرقالری ایله مویینغه مسح قیلمق، ١٤) طهارتنی مَعْلوم تَرتیبی ایله آلمق، ١٥) طهارتنی بر طوتاشدن آلوب بترمك.

طهارتنڭ مستحبلری (٤) در: ١) طهارت آلغانده قِبْلَه غَه قارشی طورمق، ٢) صو چه چِرْه مَسلك بییك ییرده طورمق، ٣) صوو ینی اوزی حاضرله مك، ٤) طهارت آلوب بترگانچی تَواضعلی قیافتده بولمق.

طهارتنڭ فرضلری نیچه در ؟ نیلردر ؟ سنتلری نیچه در ؟ نیلردر ؟ مستحبلری نیچه در؟ نیلردر؟

طهارتنڭ مَکْرُوه ومُفْسِدْلری. (١)

طهارت آلغانده اوشبو (٧) تورلی اش مکروهدر: ١) صونی کوب توگوب اِسْرافْ قیلمق، ٢) اوڭ قولی ایله بورون سنگرمك، ٣) اَعْضالرنی اوچدن آرتق یا کیم یومق، ٤) باشقه ایکی قات مسح قیلمق، ٥) یوزگه صونی قاتی اورمق، ٦) صونی کشیدن صالدرتمق، ٧) طَهارَت آلغانده دنیا سوزلری سویله مك.

طهارتنڭ مُفْسدلری (٨) در، یعنی اوشبو (٨) تورلی اش طهارتنی بوزادر:

١) عَوْرَتدن نَجس یاباشقه ذات کیلمك، ٢) جَراحَتدن قان، ارن یا صاری صو آقمق، ٣) بورون قانامق،

(١) مفسد بوزوچی دیمکدر.

٤) كوزدن لايلالى يەش آقمق، ٥) آوز طوليسنچه اش ياكه آزغنه بولسه‌ده‌قان قوسمق، ٦) ياتوب ياكه سويه‌لوب يوقوغه كيتمك، ٧) تيلروب يا ايسروب آڭسز بولمق، ٨) نماز اچنده طاوش ايله كولمك.

جَراحَتله‌نگان ييردن قان، ارن وصارى صو كبى نه‌رسه آزغنه چغوب چيتكه جه‌يلورلك بولماسه، طهارت بوزلماس. وِدَخى تيرله‌و ايله، كوزدن لايلاسز يه‌ش كيلو ايله، آغزدن قاقرق كيلو ايله طهارت بوزلماس.

طَهارَتسز كشيگه مُصْحَفِ شريفنى وآيَتْ يازلغان كاغَدْلرنى طوتو مَكْرُوهدر. امّا بوقچا آرقلى طوتو درست بولور. طهارتسز كوينچه قرآن اوقو، مَسْجِدْكه كرو وقَبرستانغه بارو درستدر. اوشبو اشلرنى طهارت يا تَيَمُّمْ ايله قيلو مُسْتَحَبْدر.

طهارتنڭ مكروهلرى نيچه‌در؟ نيلردر؟ طهارتنڭ مفسدلرى نيچه‌در؟ نيلردر؟ جراحتنڭ نجسى چيتكه جه‌يلورلك بولماسه طهارت بوزلورمى؟ تيرله‌و سببلى، كوزدن لايلاسز يه‌ش كيلو سببلى، آغزدن قاقرق كيلو سببلى، طهارت بوزلورمى؟ طهارتسز كشيگه مصحف شريفنى طوتو درست بولورمى؟ طهارتسز كوينچه قرآن اوقو مسجدكه كرو قبرستانغه بارو درست بولورمى؟

چيتكلرگه مَسْح.

آياقلرينه چيتكلرينى طَهارَتلى وَقتده كيگان كشى ايكنچى طهارت آلغانده آياقلرينى يوماس، بَلكه چيتكلرينڭ يوزلرينه مسح گنه قيلور. شول رِه‌وشچه‌كه

قول بارماقلرینی صوغه چلاتوب هر ایکی قولینك اوچ اورتا بارماقلرینی چیتکلرینك یوزلرینه یاتقزورده، طوبوقلرینه طابا طارتور. شوندن صوك چیتکلرینك یوزلرنده اوچ بارماق زورلغی قَدَرْ یووش صزقلر حاصل بولور. مسح قیلو شولدر. مَسحنك مُدّتی (١) مُقیمْ (٢) کشیگه بر تەولك، یَعْنی (٢٤) ساعتدر، مُسافِرْ (٣) کشیگه اوچ تەولك، یَعْنی (٧٢) ساعتدر. مُدّتنك باشی چیتکلرنی کیگانده آلنغان طهارتنك بوزلغان وَقتندن حساب قیلنور. مُدّتی طولغان چیتکلرگه مَسحِ قیلو درست بولماس. کون ایتك، کییز ایتك، قالون طولا اویوق هم طوبوقنی قابلارلق بالتوری بولغان کالوش هر برسی چیتك حکمندەدرلر. نَجسدن پاك بولوب طهارَتلی وَقتده کییلگان بولسەلر، آنلرغه مَسح قیلوده درست بولور. امّا کەوش، باشماق کبی بالتورسز نەرسەلرگه هم صو تیز او تەرلك یوقا اویوقلرغه مسح قیلو درست بولماس. ودخی طوبوقدن توبەن آیاقنك اوچ کچکنه بارماقلری کورنورلك تیشگی یا یرتغی بولغان چیتککەده مسح قیلنماس. اگرده بر چیتکده ایکی اوچ ییرده کچکنه یرتقلر بولسه، بارسی برگه حساب قیلنورلر. اما ایکی چیتکدەگی یرتقلر برگەحساب قیلنماسلر. بر آیاقنك باشی چیتکدن قوبوب او کچەسی چیتکنك

---

(١) چیگی وزمانی دیمکدر. (٢) مقیم اویده طوروچی کشی دیمکدر.
(٣) مسافر اوچ کونلك یولغه چقغان کشی دیمکدر.

طوبوُغينه قَدَر كيلسه، يا كه مسحنكْ مُدَّتى طولسه؛ مسح بوُزَلوُر.

طهارتسز كيلگان چيتكگه مسح قيلنوُرمى؟ مسح نى روشچه قيلنوُر؟ مسحنكْ مدتى مقيمگه نيچه كوُندر؟ مسافرگه نيچه كوُندر؟ مدتنكْ باشى قاى وقتدن حساب قيلنوُر؟ مدتى طولغان چيتكگه مسح قيلو درست بولوُرمى؟ كون ايتك، كييز ايتك، قالون طولا اوُيوُق وكالوشلرغه مسح قيلو درست بولوُرمى؟ كەوش وباشماقغه مسح قيلو درست بولوُرمى؟ تيشكلى ويرتقلى چيتكگه مسح قيلنوُرمى؟ ايكى چيتكدەگى يرتقلر برگه حساب قيلنوُرمى؟ چيتك، نى قدر صالنسه، مسحى بوُزلوُر؟

جبيره.

طَهارَت آلغانده يـا كه غُسْل قيلغانده يوولاچق اَعضانكْ بر ييرنده جرَاحَت بولوُب، يووو ضَرَر ايتەرلك بولسه، اول جرَاحَت يوولماس، بَلكه صولى قول ايله آنكْ اوُستينه مَسْح قيلنوُر. اگرده مسح قيلوده ضَرَر ايتەرلك بولسه، اوُستينه يابلغان (جَبيرَه) گه، يعنى كاغَذ ياچوپرەكه مسح قيلنوُر. قوبارو ضرر ايتەرلكْ بولسه، جبيرەنكْ آستندەقالغان سَلامَت ييرنى‌ده يومق لازم توگلدر، اوُستينەمسح قيلو ييتەدر. جبيرەگه مسح قيلو اوُچوُن طهارتلى وَقتدەيابلووى شَرْط توگلدر. طهارتسز وَقتده يابلغان بولسەده، مسح قيلو درست بولوُر. جبيره بر سَبَبْ ايله توُشوُب كيتسەده ياكه آلوُب قارالسەده، مَسْحى بوُزلماس. اَمَّا آستندەغى جراحَتى توُزەلكاندن صوكْ آنگا مَسْح قيلو درست بولماس.

طهارت آلغانده جراحتلی ییرگه صو تییرو ضرر ایته‌رلك بولسه، یوولورمی ، یاکه مسح قیلنورمی؟ جراحتنڭ اوزینه مسح قیلو ضرر ایته‌رلك بولسه، نی قیلنور؟ جبیره‌نڭ آستنده قالغان سلامت ییرلر یوولورمی؟ طهارتسز وقتده یابلغان جبیره‌گه مسح قیلو درست بولورمی؟ جبیره توشوب کیتسه، یاکه آلوب قالسه ، مسحی بوزلورمی؟ جراحت توزه‌لگاندن صوڭ جبیره‌سینه مسح قیلو درست بولورمی؟

غُسْل

(غُسْل) بوتون ته‌ننی یوو ب قو ینو دیمکدر . غُسْل قیلاچق کشی: ۱) اوّلا اِستنجا قیلوب عورتلرینی پاکلر، ۲) آندن صوڭ بله‌زکلرینه قَدَر ایکی قولینی یووار، ۳) آندن صوڭ طهارت آلور، لکن بو طهارتده آیاقلرینی یوماس، ٤) آندن صوڭ اوّل باشینه، صوڭره باشقه ییرلرینه صو قو یوب ته‌نینڭ هَربر ییرینه برقات صو تییرور، ٥) آندن صوڭ مُمْکن قدر ته‌نینڭ هر ییرینی قوللری ایله برقات اشقوب چغار، ٦) آندن صوڭ یَنه ایکنچی قات ته‌نینڭ هَر ییرینه صو قو یار، ۷) آندن صوڭ یَنه ته‌نینڭ هر ییرینه صو یوگرتور، ۸) آندن صوڭ ایکی آیاغینی یووار. (غسل اوشبودر.) غسللی کشی کامل طهارتلی بولادر. نماز اوقو اوچون غسل اوستینه طَهارت آلو لازم توگلدر.

غسل نه دیمکدر؟ غسل قیلاچق کشی اوّل نی قیلور؟ آندن صوڭ نیلر قیلور؟ الخ. غسللی کشی طهارتلی بولورمی؟ نماز اوقو اوچون غسل اوستینه طهارت آلنورمی؟

غسلنك فَرضلری.

غسلنك فرضلری (۳) در : ۱) آغز اچینی یومق ، ۲) بُورُون اچینی یومق ، ۳) تەننك هر ییرینه صو تییرمك.

غسلده تەننك طشقی یاغینك هر ییرینه صو تییرمك اُوچُون چەچ، قاش مییق وصاقال کبی هر بر تُوکلرگەده واول تُوکلرنك آستلرندەغی تەنگه وَهم کوز چوُقوُری، کبی اچکه باتوُب یا که جییرلوُب طوُرغان ییرلرگەده وهم یوُزوُك آستینه و قامر هم دگت کبی نرسەلرنك آستنده قالغان ییرلرگەده صو تییرو تییشلیدر. ایرلرگه چەچلرینك هر بر بوُرتوُکلرینه صو تییرو فرضدر. شول سببدن ایرلر چەچلرینی کیتەرمك یا که قسقارتمق اَهلِ اِسلام اراسنده (سُنّت عادیّه) بولوُب قالمشدر. اَمّا خاتوُن قزلرنك چەچلرینك توُبینه صو ایرشو ییتەدر. طلملرندەغی بوُرتکلرینەصوایرشمەسەده یاریدر. چوُنکه خاتوُن قز اُوچوُن چەچ بر زینَتدر. انلرغه چەچلرینی کیتەرو یا قسقارتو درست توگلدر.

غسلنك فرضلری نیچەدر ؟ نیلردر ؟ تەننك هر ییرینه صو تییرو اوُچوُن قای ییرلرگەده صو ایرشدرو تییشلیدر ؟ ایرلرگه چەچ بورتوُکلرینه صو تییرو فرضمی ؟ خاتونلرغه طلملرندەغی اوچەچلرینه صو تییرو فرضمی؟

غسلنڭ سُنّتلری

غسلنڭ سنتلری (٩)در:

١) تەنینڭ نجس تیگان ییرلرینی یومق،

٢) بلەزکلرینه قدر قوللرینی یومق،

٣) غسلدن اَوَّل طهارت آلمق،

٤) اوَّل باشینی صوڭره باشقه ییرلرینی یومق،

٥) اوڭ طَرَف اَعْضالرینی صول طرَفْلرندن اوَّل یومق،

٦) برقات صو قوُیغاندن صوڭ تەنینی برقات اشقوُب چقمق،

٧) تەننڭ هر ییرینه اوُچەر قات صو ایرشدرمك،

٨) صونی کوب توگوُب اِسراف قیلودن صاقلانمق،

٩) غسل قیلغان زَمـانده قبلەغه آرقان طوُرمق.

عسلنڭ سنتلری نیچەدر؟ برنچیسی نیلر... طوقزنچیسی نیلر؟

غسلنڭ سَبَبْلری

غسل قیلونی فرض قیلا طوُرغان سببلر (٣) در:

١) جُنُب بولمق، ٢) حَیْض تَمام بولمق، ٣) نِفاس تَمام بولمق.

جُنُبْ بولونڭ سَبَبْلری ده (٣)در:

١) یووشلك کیلمك، ٢) یاقنلق قیلمق، ٣) اِحتِلام بولمق.

(مکتب بالالرینه بونلرنڭ معنالری لازم توگلدر.)

غسلسز کشینك تەنینك هر ییری آروسز بولادر. جنب کشیگه قرآن اوقو، ومُصْحَف شَریفنی طوُتو، ومسجدکه کرو، طهارت آلمیچی یاکه تَیَمُّم قیلمیچی، آشاو، اچو مکروهدر. شونك اوُچوُن آنكا مُمْکن قَدَر تیز غُسْل قیلوُب پاکلەنمك فرض بولوُر. اَمَّا طهارتسز کشیگە مُصْحَف شَریفنی طوُتو مکروه بولسەدە، قرآن اوقو مکروه توگلدر. دعالر اوقو، سَلام بیرو وتسبیح ئەیتو جنب کشیگەدە، طهارتسز کشیگەدە، مکروه توگلدر.

غسلنك سببلری نیچەدر ؟ بر نچیسی نیدر ؟ ایکنچیسی نیدر ؟ اوُچنچیسی نیدر ؟ جنب بولونك سببلری نیچەدر ؟ بریچیسی، نیدر ؟ ایکنچیسی نیدر؟ اوچنچیسی نیدر؟ جنب کشی آرومیدر؟ جنب کشیگه قرآن اوقو، مصحف طوُتو ومسجدکه کرو درست بولوُرمی ؟ جنب کوُینچه آشاو واچو درست بولوُرمی؟ جنب کشیگه تبر غسل قیلمق تییشلیمی؟ طهارتسز کشیگه مصحف طوُتو درستمی؟ قرآن اوقو درستمی؟ جنب کشیگه هم طهارتسز کشیگه دعالر اوقو، سلام بیرو تسبیح ئەیتو درست بولوُرمی؟

صَاحِبِ عُذْر.

آورو سَبَبْلی بر نَماز اوقوُب بتروُرلك وَقت طَهارَتلی بولوُب طوُرا آلماغان کشی، مثلا هَمان بوُرنندن قان طامغالاب طوُرغان کشی یاکه کوزندن هَمان یاش کیلوُب طوُرغان کشی (صاحِبِ عُذْر) دییوُب آتالوُر. آندی کشیگه هَر نَماز اوُچوُن بر طَهارت آلو لازم بولوُر. شول نَماز وَقْتی اچندە عُذری سَبَبْلی طَهارَتی بوُزلا طوُرسەدە، بوُزلماغانغه حِساب قیلنوُر. نماز

اوقوُغان چاغندە نَجسلری آغا طوُرسەدە، طهارتیِ دە نَمازیِ دە بوُزلماس، اَمَّا بر نماز اوُچوُن آلنغان طهارِت ایکنچی نماز وَقتی کرگاچ دە بوُزلوُر. عذر سَبَبلی آقغان نَجس ایکنچی نماز وَقتی کرگانچی تەنینە یا کییمینە تیسەدە، شول وَقت اچندە نَجسکە حِساب قیلنماس. اَمَّا ایکنچی نمازنك وقتی کرگاچدە، نَجسکە حِساب قیلنوُب، ایکنچی نَمازنی اوُقوُر اوُچوُن اول کییمنی یووو یاکە آلماشدرو تییشلی بولوُر.

همان طهارتی بوُزلوُب طوُرا طوُرغان کشی نیچك دییوُب آتالوُر؟ صاحب عذر هر نماز اوُچوُن طهارت آلوُرمی؟ بر نماز وقتی اچندە نجسی آغا طوُرسە، طهارتی بوُزلوُرمی؟ نماز اوقوُغان چاغندە نجسی آقسە، طهارتی بوُزلوُرمی؟ بر نماز اوُچوُن آلنغان طهارتی ایکنچی نماز اوُچوُن یارارمی؟ نجسی آغوُب تنینە یا کییمینەتیسە، نجس بولوُرمی؟

تَیَمُّم

صو ایلە طَهارت آلو ممکن بولماغان زَماندە طَهارت اورنینە پاك ییر ذاتی ایلە (تَیَمُّم) قیلنوُر. شول رەوشچە، کە
١) اوَّلاً ایکی اوچلرینی جەیوُب ییر ذاتینە صوغارَ،
٢) آندن صوڭ شول اوچلری ایلە یوُزینِە مسح قیلوُر،
٣) آندن صوڭ ینە شول رەوشچە ییر ذاتینە صوغاردە، ترسەکلرینە قَدَر قوللرینە مَسح قیلوُر. یوُزینە مَسح قیلغاندەدە، قوللرینە مسح قیلغاندەدە طهارتدە صو تییە

طوُرغان ییرلرینه اوچ یا بارماقلرینی تییرمي قالماس. اوُشبو رەوشچه تیمم قیلو، صو ایله طَهارَت آلو مُشْکِلْ بولغان وقتده طَهارَت اورنینەدە، غسل اورنینەدە طوُرادر.

١) صو ایکی چاقرم چاماسی یراق بولسه، ٢) یاکِه صونی استعمال قیلو آورونه ضَرَر ایتەرالك بولسه، ٣) یاکه تەنینه صووق تییودن قورقسه، ٤) یاکِه صو یانینه بارُورغه بر نەرسەدن قورقسه، ٥) یاکِه صونی آلوُرغه قوُرالی بولماسه، ٦) یاکه یانندەغی صووی سَفَرده اچەرینه کیرەك بولوُرلق بولسَه، ٧) یاکه طَهارَت آلوُب شغللەنسه، جَنازه وعیدْ نمازلرینه اوُلگرَه آلمی قالوُرلق بولسه، صو ایله طَهارت آلو مُشْکلگه حساب قیلنوُر. اوُشبو ییدی حالنكْ هر برسنده نمازَنی تیمم ایله اوقو تییشلی بولوُر.

بیش وَقت نمازغه یا جمعه غه اوُلگره آلماسلق بولغانده، نمازنی تیمم ایله اوقو درست بولماس. طوفراق، طوزان، قوُم، بالچق وطاش کبی عادتی اوطەغنه یانمی وَئُرمی طوُرغان نەرسەلر ییر ذاتنندرلر. کییمدەگی طوزانغەده وهیچ طوزانسز شمـا طاشقەده تیمم قیلو درست بولوُر. آغاچ، اولەن، تیمر وقورغاشن کبی نەرسەلر ییر ذاتندن توگلدرلر. آنلرغه ونَجس نەرسەلرگه تیمم قیلو درست بولماس. صو طابلو احِتمالی بولغان ییرلرده بر آز ازلەب قارامیچی تیمم قیلو درست بولماس.

صو ایله طهارت آلو ممکن بولماغانده کشی طهارت اورنینه نی قیلۉر؟ تیمم، نی ره‌وشچه قیلنۉر؟ تیمم طهارت اورنینه‌غنه طۉرامی؟ نیچه تۉرلی حالده صو ایله طهارت آلو مشکل بولۉر؟ نینده‌ی نه‌رسه‌لر ییر ذاتندندرلر؟ نینده‌ی نه‌رسه‌لر ایله تیمم قیلو درست توگلدر؟ صو طابلو احتمالی بولغان ییرده صونی هیچ ازله‌ب قارامیچه تیمم قیلو درست بولۉرمی؟

تَیَمُّمْنِكْ فَرْض، سُنَّت وَمُفْسِدْلَری.

تیممنكٔ فرضلری (٤) در:

١) تیممنی نماز اوقو نیّتی ایله قیلمق،

٢) تیمم قیلناچق نه‌رسه ییر ذاتندن بولمق،

٣) یۇزگه مَسْح قیلمق،

٤) ایکی قولغه مَسْح قملمق.

تیممنكٔ سنتلری (٦) در: ١) بسمله ایله باشلامق، ٢) ییر ذاتینه اوچلری ایله صوقمق، ٣) صوقغاندن صونكٔ، (طوزانی کوب یاغلماسۇن اۇچۇن) قوللرینی بر کره سلکۇمك، ٤) بارماقلرینی آرالاشدرمق، ٥) ترتیب ایله اوّل یۇزینه صوڭره قوللرینه مسح قیلمق، ٦) اوكٔ قولینه صول قولندن اوّل مسح قیلمق.

تیممنی اۇشبو ایکی تۉرلی اش بۇزادر:

١) طهارتنی بۇزا طۇرغان اشلرنكٔ برسی واقِع بولو،

٢) صو ایله طهارت آلۇرغه مُمْکِن بولو.

تیممنكٔ فرضلری نیچه‌در؟ (١) نچیسی نیدر؟ (٢) نچیسی نیدر؟ (٣) نچیسی نیدر؟ (٤) نچیسی نیدر؟ تیممنكٔ سنتلری نیچه‌در؟ (١) نچیسی نیدر؟ ،،، (٦) نچیسی نیدر؟ تیممنی نیچه تۉرلی اشلر بۇزادر؟ (١) نچیسی نیدر؟ (٢) نچیسی نیدر؟

نَجسلر.

نَماز اوقوُياچق كشينىڭ تەنى، كييمى ونَمازلغى نَجسلردن پاك بولو فرضدر. نَجسلى كوُينچه نَماز اوقو درست بولماس. نَجس ايكى توُرليدر: ييگل نَجس، آور نَجس. قارغا وقارچغا كبى ايتلرى حَرام بولغان قوُشلرنىڭ تيزەكلرى ايله آت، صيير وصارق كبى ايتلرى حَلال بولغان حَيْوانلرنىڭ بَوْللرى ييگل نَجسدر. بونلردن باشقه نَجسلرنىڭ هَرْ قايوسى آور نَجسدر.

مَثَلاً، آدمينىڭ تيزەگى وبَوْلى، آت، صيير وصارق كبى ايتلرى حَلال بولغان حَيْوانلرنك تيزەكلرى، ات، بورى كبى ايتلرى حَرام بولغان حَيْوانلرنىڭ تيزەكلرى وبَوْللرى هَم سلەگەيلرى وتيرلرى، قاز وطاوق كبى ايتلرى حَلال بولغان قوُشلرنك تيزەكلرى، اولەكسە وخنزيرنك ايتلرى وقانلرى وحَيْواننىڭ بوغازندن چقغان قان، جَراحَتدن آققان قان، ارن، صارى صو، آورو كوز ياشى، خَمْر وآوزدن طولوُب چقغان قوُسق كبى نەرسەلر هر قايوسى آورنَجسلردر.

كوگەرچن، چيچق كبى قوُشلرنىڭ تيزەكلرى، بالق وبوُرچا قانى، آرو ايتنىڭ يووشى، صو حَيْوانلرينىڭ بارچەسينىڭ قانى ومايى، يلاغاندە چقغان كوز ياشى، آوز طولماسلق آز بولغان قوُسق، توُكروُك وقاقرق نَجس توگل، پاكدرلر.

نماز اوقوياچق كشينك قاى نه‌رسه‌لرى نجسدن پاك بولو فرضدر؟ نجس نيچه تۈرليدر؟ نيلردر؟ نى نه‌رسه‌لر ييگل نجسدر؟ نى نه‌رسه‌لر آور نجسدر؟ كوگه‌رچن، چيچق تيزه‌كلرى، بالق وبۈرچا قانلرى، آروايتنك يووشى، كوزياشى، آزقۈسق، تۈكرك وقاقرق پاكمى نجسمى؟

خنزيردن باشقه حَيْوانلرنك يۈنلرى وكيبكان سۈيه‌ك وسنگرلرى نجس توگلدرلر. شَريعتچه بوغازلانغان حَيْوانلرنك ايتلرى آشارغه حَلال بولماسه‌ده، نجس توگلدر. تيريلرى ده ايله‌نمه‌سه‌ده پاكدر. اَمّا شَريعتچه بوغازلانماغان حَيْوانلرنك ايتلرى ده، ايله‌نمه‌گان تيريلرى ده نَجسدر. اگرده تيريلرى ايله‌نسه‌لر، پاك بولۇرلر. خنزيرنك بۈتۈن گه‌وده‌سى نجسدر، هيچ بر وقتده پاكله‌نمس. بر نَجس نه‌رسه يانۇب كۈل بولسه، ياكه چرۇب طوفراق بولسه ياكه طۇزلانۇب طۇز ره‌وشينه كيلسه، پاك بولۇر. ايسرتكچ اچملك طۇز قاتشو سببلى آينۇب سركه‌گه ئه‌يله‌نسه، نَجس مايدن صابۇن ياصالسه، شول سركه‌ده صابۇنده پاك بولۇرلر.

ته‌نده يا كييمده ياكه نمازلقده ييگل نجس، بويى ده آرقليسى ده بر قارشدن آرتق بولماسه، وآور نَجس بر مِثقال چاماسندن آرتق بولماسه، شول نَجس ايله نَماز اوقو درست بولۇر. اگرده بو قَدَرلردن آرتق بولسه، درست بولماس. زور پالاسنك بر باشى نَجسله‌نگان بولسه، نَجسله‌نمه‌گان باشنده نَماز اوقو درست بولۇر. اۈستينه بر نَجس توگلگان طوفراق

كيبسه، شول طوفراقنڭ اوُستنده نَمازلق جه‌يميچى‌ده نَماز اوقو درست بولوُر.

حيوانلرنڭ يوُنلرى، وكيبكان سوُيه‌ك وسنگرلرى پاكمى نجسمى؟ شريعتچه بوغازلانغان حيوانلرنڭ ايتلرى وتيريلرى پاكمى؟ خنزيرنڭ پاك نه‌رسه‌سى بارمى؟ برنجس نه‌رسه، يانوب كول بولسه، ياكه چروب طوفراق بولسه، ياكه طوُزلانوب طوُز ره‌وشينه كيلسه، پاك بولوُرمى؟ ابسرتكچ خمر طوُزقاتشوايله آينوُب سركه‌گه ئه‌يله‌نسه، نجس مايدن صابوُن ياصالسه، پاك بولوُرلرمى؟ ته‌نڭ يا كييمده يا نمازلقڭ آور نجس نى قدر بولسه، نماز اوقوُرغه ياراماس؟ آندن كيمره‌ك بولسه اوقوُرغه يارارمى؟ ييڭل نجس نى قدر بولسه، نماز اوقورغه ياراماس؟ آندن كيمره‌ك بولسه، اوقوُرغه يارارمى؟ زور بر پالاس يا كيزنڭ بر باشى نجس بولغانده نجس توگل باشنده نماز اوقو يارىمى؟ اوُستينه نجس توگلگان بر طوفراق كيبكان بولسه، شونڭ اوُستنده نمازلق جه‌يميچى نماز اوقو درست بولوُرمى؟

نَجسلردن پاكله‌و.

نَجسله‌نگان كييمنى نَجسدن پاكله‌و اوُچوُن نَجسينى قروُب جبتوُب بترگاندن صوڭ اوُچ مَرْتَبَه يووب طامچيسى طاماسلق بولغانچى اوُچ مَرْتَبَه صغو تييشليدر. طون، پالاس ويورغان كبى صغو مُمْكِن بولماغان نه‌رسه‌نى، اوُچ مَرْتَبَه يووب طامچيسى طاموُب بتكانچى اوُچ مَرْتَبَه الوُب قويو تييشليدر. نَجسنڭ ذاتى قالماسه، آغزنه ايسى يا توُسى قالسه‌ده، كييم نَجسكه حساب قيلنماس، پچاق وپيالا كبى شما نه‌رسه‌لر ياخشيلاَب، سوُرتو ايله‌ده، پاككه حساب قيلنوُرلر. صو ايله يوولسه‌لر، بيگره‌ك پاك بولوُرلر. كون ذاتى، كيبكان قاتى نَجسدن اووب توُشرو ايله پاكله‌نوُر.

اَمّا صییق و یووش نَجسدن ۳ مرتبه باسوُب یومیچی پاکله‌نمس. بر نه‌رسه‌نك قای ییرینه نَجس تیگانلگی اوُنوُتلسه، گمان ایله بر ییرینی یوغاچ پاکّکه خساب قیلنوُر. بال، مای و سوُت کبی نه‌رسه‌گه بر آز صَییق نَجس قاتشوُب نَجسله‌نسه‌لر، اوُچ مَرْتَبه آرو صو ایله قوشوُب صووی بتکانچی اوُچ مَرْتَبه قایناتلو ایـله پاك بولوُرلر.

نجسله‌نگان کییمنی نجسدن پاکله‌مك اوُچون نی قیلو تییشلی بولوُر؟ طون، پالاس یورغان کبی صغو ممکن بولماغان زور نه‌رسه‌نی نجسدن پاکله‌مك اوُچوُن نی قیلو تییشلی بولوُر؟ کییمنده نجسنك ذاتی بتسه، آزغنه ایسی یا توُسی‌گنه قالسه، نجسکه حساب قیلنوُرمی؟ پیچاق، پیالا کبی شما نه‌رسه‌لر، نی قیلوایله پاکّکه حساب قیلنوُرلر؟ کون ذاتی کیبکان نجسدن نیچك پاکله‌نور؟ یووش نجسدن نیچك پاکله‌نوُر؟ بر نه‌رسه‌گه نجس تیبوُب صوُکره نجس قای ییرینه تیگانی اوُنوُتلسه اول نه‌رسه نیچك پاکله‌نوُر؟ بال، مای و سوُت کبی نه‌رسه‌گه آزغنه نجس قاتشسه، نیچك پاکله‌نوُر؟

پاکله‌نو.

بَدْرَفکه کرگانده اوّل صول آیاقنی آتلاب کرو و چققانده اوّل اوك آیاقنی آتلاب چقو مُسْتَحَبْدر. حاجتنی اوته‌گان زَمانده قِبله‌غه قارشی یا آرقان بولو وعَوْرَتینه هَم نَجسلرینه قاراو مَکرو هدر. حاجتنی آچق ییرده اوته‌گانده آیغه هم قوُیاشقه‌ده قارشی یا آرقان بولوده مکروهدر. بَدْرَفده کیچکنه حاجَتینی قیلغان کشیگه، صول قولی ایله (اِسْتِبْرا) قیلو، یَعنی نجسنی

بو نەرسە ایلە قورۇتو تییش بولۇر. بدرفدە اولوغ حاجتینی قیلغان کشیگە، صول قولی ایلە (استِنْجا) قیلو، یعنی عورتینی پاکلەو تییشلی بولۇر. اسْتبرا واِستنجانی اولڭ قول ایلە قیلو، پچەن وکاغد کبی قدرلی نەرسەلر ایلە قیلو مکروهدر. اگردە نجسی تەلینی بویاسە، استبرانی‌دە استنجانی‌دە صو ایلە قیلو تییشلی بولۇر.

بەرفدە کرگاندە قایسی آیاقنی اوّل آتلاپ کرلۇر؟ آندن چقغاندە قایسی آیاقنی اوّل آتلاپ چقلور؟ حاجتینی اوتەگان زماندە قبلەغە قارشی یا آرقان بولو درست بولۇرمی؟ عورتینە پاکە نجسلرینە قاراو درست بولۇرمی؟ حاجتی اوتەگاندە آیغە یاکە قۇیاشقە قارشی یا آرقان بولو درست بولۇرمی؟ بدرفدە کچکنە حاجتنی قیلغان کشیگە صول قولی ایلە نی قیلمق تییشلی بولۇر؟ بەرفدە الوغ حاجتنی قیلغان کشیگە صول قولی ایلە نی قیلمق تیشلی بولۇر؟ استبرا واستنجانی اولڭ قولی ایلە قیلمق، پچەن وکاغد کبی قدرلی نرسەلر ایلە قیلمق درست بولۇرمی؟ نجس تەلینی بویاسە، استبرا واستنجانی نی ایلە قیلمق تییشلی بولۇر؟

پاك صولر.

چیشمە ویلغا صولری، کول، دیگز وقۇیۇ صولری، قار، یاغمۇر وبۇز صولری هر قایوسی پاك صولردر. پاك نەرسە قاتشۇب بۇلغانغان بولسەلردە، طهارتکە یارارلر؛ سرکە، شولپا، ئەیرەن کبی بولۇب اسملری اوزگەرگان صولر پاك بولسەلردە، طهارتکە یاراماسلر. قاون‌صووی کبی‌ییمشلردن چقغان صولردە پاك بولسەلردە،

طهارتكه ياراماسلر. طهارت آلغانده آرو صاوتقه جييلغان صو (ماءِ مُسْتَعمَلْ) دييوُب آتالوُر. آندى صو ظاهرده پاك كبى بولسه‌ده، ايكنچى قات طهارت آلوُرغه يار اماس. آغم صو هم ئه‌يله‌نه‌سى (٤٠) آرشين وتيره‌نلگى يارتى قارش قَدَر بولغان كوب صو نَجس قاتشسه‌ده، نَجسله‌نمسلر. بوندن كيم بولغان صو آزغنه نَجس قاتشسه‌ده، نَجسله‌نوُر. اگرده قاتشقان نجس صونك طعمينى، يا ايسينى، يا توُسينى اوزگه‌رتسه، بيك زور صو بولسه‌ده هم آغم صو بولسه‌ده، نَجس بولوُر. آدمى، آت، صيير و صارق كبى ايتى حلال حَيْوانلر اچكاندن صونك صاوتده قالغان صو پاكدر، طهارت آلوُرغه‌ده ياريدر. امّا ات و بورى كبى ايتى حرام حَيْوانلردن قالغان صو نَجسدر. طاوق، مه‌چى، وقارچغادن قالغان صولر نَجس بولماسه‌لرده، آنلر ايله طهارت آلو مكروهدر.

ني صولرى پاك صولردر ؟ پاك نه‌رسه قاتشوب بولغانغان صو طهارت آلورغه يارارمى پاك نه‌رسه قاتشوب اسمى اوزگاروب صو ديب آتالماسلق بولغان نه‌رسه طهارت آلورغه يارارمى ؟ قاون كبى ييمش صولرى طهارتكه يارارمى ؟ نيندای صو ماءمستعمل ديب آتالور؟ ماء مستعمل پاكمى؟ طهارتكه ياريمى؟ آغم صوغه ياكه كوب صوغه نجس توُشسه نجسله‌نوُرمى؟ آزصوغه نجس قاتشسه نجسله‌نوُرمى؟ برآغم صو ياكه كوب صوغه نجس قاتشوب طعمينى يا ايسنى ياتوُسينى اوزگارتسه شول صولر نجس بولوُرمى؟ آدمى آت، صيير صارق كبى ايتى حلال حيوانلر اچكاندن قالغان صولر پاكمى، نجسمى؟ طهارت آلورغه ياريمى؟ ات بورى كبى ايتى حرام حيوانلردن قالغان صو نجسمى؟ طاوق، مه‌چى وقارچغادن قالغان صو پاكمى؟ طهارتكه ياريمى؟

قۇيۇ.

قۇيۇغە بر نَجس تۇشسە، اچندە بولغان صووينك بارچەسي نَجسلەنۇر. نی قَدَر صو بارلغی چاماﻻنسە، شول قَدَر صونی چغاروُب توكميچی پاكلەنمس. اگردە قۇيۇغە چپچق كبی بر كچكنە حَيوان تۇشۇب اولسە، (٢٠) چيلەك قـدر صووينی توگو، طاوق قَدَر بر حَيوان تۇشۇب اولسە، (٤٠) چيلەك قَدَر صووينی توگـو تييشلی بـولۇر. اگردە اۇشبۇ حَيوانلرنك اچلری كوبكان ياكە تەنلری جييگان بولسە، بارچـە صووينی توكميچی قۇيۇنك صووی پاكلـەنمس. آدَمی وصارق قَدَر بر حَيوان تۇشۇب اولسە، اچی كوبمەسەدە، قۇيۇنك بارچـە صـووينی تـوگو تييشلی بولۇر. قۇيۇنك قايسی كۇندە نَجسلەنگانلگی مَعْلوم بولماسە، اۇچ تەولكدن بيرلی نَجسكە حِساب قيلنۇب، شول كۇنلـردە آلنـغان صولر توگلۇرلر.

قۇيۇغە بر نجس تۇشسە، اچندەگی صووی نجسلەنۇرمی؟ اول قۇيۇنی پاكلەمك اۇچۇن نی قيلمق كيرەك بولۇر؟ بر قۇيۇغە چپچق كبی بر كچكنە حيوان تۇشۇب اولسە، نيچە چيلەك صونی توككاچ اول قۇيۇ پاككە حساب قيلنۇر؟ طاوق قدر بر حيوان تۇشۇب اولسە نی قيلنۇر؟ اگردە قۇيۇغە تۇشكان چپچق وطاوقنك اچلری كوبكان ياكە تەنلری

جییگان بولسه. قۇیۇنك نی قدر صووینی چغارمق تیشلی بۇلۇر؟ قۇیۇغه آدمی وصارق قدر بر حیوان تۇشۇب اولسه نی قیلنۇر؟ قۇیۇنك قایسی كۇنده نجسله‌نگانلگی معلوم بولماسه، نیچه كۇندن بیرلی نجسكه حساب قیلنۇر؟

عَوْرَتْ.

نَماز اوقۇغانده عَوْرَتْ ییرلر اۇرتولی بولو فرضدر. آولاق بولمه‌ده بولسه‌ده، یالانغاچ كۇینچه نماز اوقو درست توگلدر. ایرلرنك بیللری طوغریسندن باشلاب تز آستلرینه قدر بولغان ته‌نلری عورتدر. بیللرندن یوغاری وتزدن توبه‌ن ییرلری آچق بولسه‌لرده، نَماز اوقۇلری درست بولۇر. خاتۇنلرنك ته‌نلرینك هر ییری عورتدر. مگر یۇزلری وبله‌زكلرینه قدر ایكی اوچلری وطوبۇقلرینه قدر آیاق باشلری‌غنه عَوْرَتْ توگلدر. یانده هیچ بر آرو كییم بولماسه، كییمینی یووارغه صوده بولماسه، نَمازنی نَجس كییم ایله اوقوده یالانغاچ اوقوده، درست بولۇر. اگرده بو كشی نَمازنی یالانغاچ اوقۇسه، اوطورۇب‌قنه اوقۇر.

نماز اوقۇغانده قای ییرلر اۇرتولی بولو فرضدر؟ یالانغاچ كۇینچه نماز اوقو درست بولۇرمی؟ ایرلرنك ته‌نلرینك قای ییرلری عورتدر؟ ایرلرگه بیللرندن یوغاری وتزدن توبه‌ن ییرلری آچق كۇینچه نماز اوقو درست بولۇرمی؟ خاتۇنلرنك قای ییرلری‌گنه عورت توگلدر؟ آرو كییمی بولماغان كشی نمازنی نیچك اوقۇر؟ اگرده یالانغاچ اوقۇسه، نمازنی باصوب اوقۇرمی، اوطۇرۇب اوقۇرمی؟

عذرلی خاتوٗنلر.

یاش بالا آناسی بولغان خاتوٗنلر قرق کوٗن قَدَر عذرلرندن پاکله‌نگانچی آروسز بولوٗرلر. شول زمانده آنلر نمازده اوقوٗماسلر، روزه‌ده طوٗتماسلر. عذرلری تمام بولغاچ آنلرغه غسل قیلوٗب پاکله‌نو فرض بولوٗر. آنلر رمضانده طوٗتلمی قالغان روزه‌لرینی صوٗڭندن قَضاقیلوٗرلر. امّا اوقوٗلمی قالغان نمازلرینی قَضاقیلماسلر. بالغه بولغاندن صوڭ آی صاین عذرلی بولغان خاتوٗنلرده عذرلی وقتلرنده اروسز بولوٗب روزه ونمازلرینی قالدروٗرلر. عذرلری تمام بولغاندن صوڭ آنلرغه‌ده غسل قیلوٗب پاکله‌نو فرض بولوٗر. پاکله‌نگاچ آنلرده روزه‌لرینی قضا قیلوٗرلر. بلغه‌لرنڭ عذرلری اوٗچ کوٗندن کیم واون کوٗندن آرتق بولمیدر. اگرده آرتق بولسه، آورو علامتیدر. اون برنچی کوٗنلرنده روزه‌لرینی‌ده طوٗتارلر. صاحِبِ عذر بولوٗب نمازلرینی‌ده اوقوٗزلر.

یاش بالا آناسی بولغان خاتوٗنلر عذرلی کوٗنلرنده آرو بولوٗرلرمی؟ عذر زمانلرنده نماز اوقوٗلوٗرمی؟ روزه طوٗتارلرمی؟ عذرلری تمام بولغاچ آنلرغه نی قیلو فرض بولوٗر؟ رمضانده طوٗتلمی قالغان روزه‌لرینی صوٗڭندن قضا قیلوٗرلرمی؟ نمازلرینی قضا قیلوٗرلرمی؟ آی صاین عذرلی بولغان خاتوٗنلر نیچك؟ بالغه‌لرنڭ عذرلری نیچه کوٗندن کیم بولمیلر. نیچه کوٗندن آرتق بولمیلر؟ اگرده آرتق بولسه، نی علامتی؟ اون برنچی کوٗنلرنده روزه ونمازلرینی ادا قیلوٗرلرمی؟

تم

احمدهادی مقصودی.

نَماز

عبادات اسلامیه مجموعه سینك

«اوچنچی جزئی»

ابتدائی مکتبلرنك اوچنچی صنف شاگردلری اوچوندر.

٨

سنه ۱۳۳٤ — ۱۹۱٦.

Эта азбука допущена Его Превосходительствомъ Г. Попечителемъ Оренбургскаго Учебнаго Округа отъ 9 апрѣля 1913 г. за № 5078 къ классному употребленію въ татарскихъ и русско-татарскихъ школахъ.

ИЗДАНІЕ [illegible]

КАЗАНЬ.

Лито-Типографія И. Н. Харитонова, 1916 г.

بسم الله الرحمن الرحيم

نماز

١) آیه کریمه: اِنَّ الصَّلٰوةَ کَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا ۞
معناسی: تحقیق نماز اوقو مؤمنلر اوزرینه وقتلی فرض قیلنمشدر.
٢) اَلصَّلَوٰاتُ الْخَمْسُ وَالْجُمْعَةُ اِلَى الْجُمْعَةِ
كَفَّارَاتٌ لِمَا بَيْنَهُنَّ مَا اجْتُنِبَتِ الْكَبَائِرُ ۞
معناسی: الوغ گناهلردن صاقلانغانده بیش وقت نماز وجمعه ایکنچی جمعه‌غه قدر آرالرنده بولغان کیچکنه گناهلرنڭ عفو قیلنووینه سبب بولورلر.

---

٣) نماز دیمك الله تعالی‌گه معلوم روشده کوڭل وتن ایله عبادت قیلو دیمکدر.

٤) هر بر مؤمن بنده‌گه هر تەولك اچنده بیش وقت نماز اوقو فرضدر: ایرته نمازی، اویله نمازی، ایکندی نمازی، آخشام نمازی، یستو نمازی.

٥) مگر جمعه کوننده اویله نمازی اورنینه جمعه نمازی اوقو فرض بولور.

٦) عید فطر ایله عید قربان کونلرنده عید نمازلرینی اوقو ودخی هر کون یستو نمازندن صوڭره وتر نمازی اوقو واجبدر.

٧) رمضان آینده یستو نمازندن صوڭ وتر نمازینه قدر تراویح نمازی اوقو سنتدر. بلعکه نفل نمازلری مستحبدر.

۸) میت اۇچۇن جنازه نمازی اوقو فرض کفایه‌در.

۹) فرض کفایه دیمك آرادن بر یا برنیچه کشی اَدا قیلسه، باشقه کشیلر قیلماسه‌ده، یاری طۇرغان فرض دیمکدر.

وَقْت.

۱۰) هر نمازنی اوز وقتنده اوقو فرضدر. وقتی کرمس بۇرۇن اوقۇلغان نماز فرض نمازغه حساب قیلنماس.

۱۱) وقتنده اوقۇلمی قالغان نمازنی ایکنچی وقتده (قَضا) قیاو فرض بولۇر.

۱۲) ایرته نمازینك وقتی طاڭ یاقتیلغی جه‌یلگاندن باشلاب، قۇیاش چقا باشلاغانچیدر.

۱۳) اۇیله نمازینك وقتی قۇیاش تۇش (۱) وقتی طوغریسندن آوشقاندن باشلاب، ایکندی وقتینه قَدردر.

۱۴) ایکندی وقتی هر نه‌رسه‌نك کوله‌گه‌سی تۇش وقتنده‌غی کوله‌گه‌سندن باشقه اوزی‌اۇزۇنلغی قَدر ایکی اۇلۇش اۇزایغاندن باشلاب، قۇیاش تمام باتۇب بتکانچیدر.

۱۵) آخشام وقتی‌قۇیاش باتۇب تمام کوملگاندن‌باشلاب، (شَفَق) (۲) قزللغی بتکانچیدر.

۱۶) یه‌ستو وقتی شَفَق قزللغی بتکاندن باشلاب، طاڭ یاقتیلغی جه‌یلگانچیدر.

۱۷) وتر هم تَراویح نمازلرینك وقتی یه‌ستو نمازی اوقۇلغاندن صوڭ طاڭ آتقانچیدر.

۱۸) (جُمعه) نمازینك وقتی اۇیله وقتیدر.

۱۹) عید نمازلرینك وقتی قۇیاش چقۇب بر آز کوته‌رلگاندن‌باشلاب اۇیله وقتی کرگانچیدر.

---

(۱) تۇش وقتی ـ قۇیاشنك ایڭ یوغاریده، وقل اورتالقده بولغان وقتیدر.
(۲) شفق ـ قۇیاش باتقاندن صوڭ مغرب طرفلرنده کورینه طورغان قزغلت یاقتیلقدر.

٢٠) قۇياش چغۇب طۇرغان زمانده، قۇياش تۇش وقتى طوغريسنده بولغان زمانده، قۇياش باتوب طۇرغان زمانده هيچ بر نمازنى اوقو درست توگلدر.

٢١) ايرته نمازينى اوقوب طۇرغان زمانده، قۇياش چغا باشلاسه، نماز تمام بۇزلۇر، اما ايكندى نمازى اوقوب طۇرغان زمانده، قۇياش باتا باشلاسه‌ده، نماز بۇزلماس. شولاى بولسه‌ده، ايكندينى قۇياش بايۇرغه ياقن وقتقه قدر كيچكترو مكروهدر.

٢٢) طاڭ آتقاندن صوڭ قۇياش چققانچى، ايكندى نمازينى اوقوغاندن صوڭ آخشام اوقوغانچى، مسجدده امام (خُطْبَه) اوقوغان زمانده وهم عيد نمازلرينى اوقور آلدندن نفل نمازلرى اوقو درست توگلدر.

قِبْلَه.

٢٣) نمازنى قبله طرفينه طابا قاراب اوقو فرضدر. قبله قاى طرفده ايكانينى بله طۇروب نمازنى باشقه طرفقه طابا قاراب اوقو هيچ درست بولماس.

٢٤) اَهْلِ اِسْلامنڭ قِبْلَه‌سى عَرَبستانده (مَكَّهٔ مُكَرَّمَه) شهرنده (كَعْبَه) اسملى مبارك يۇرطنڭ اورنيدر.

٢٥) بزنڭ «قزان» شهرندن قاراغانده قبله طرفى (جَنُوبْ) طرفندن (٩) درجه قدر اوڭ طرفده‌راقدر. شونڭ اۇچۇن قزانده ايبون آينده كۇندز ساعت برنچى (٣٦) دقيقه بولغانده قۇياش نَقْ قبله طوغريسنده بولادر.

٢٦) صحراده ياكه اورمانده قبله قاى طرفده ايكانى معلوم بولماسه، وياقنده بلوچى كشى‌ده طابلماسه، كۇندز بولسه، قۇياش ياقتيسينه قاراب، تۇنله بولسه، تيمر قازق يۇلدزينه قاراب ياكه يولغه وطاولرغه قاراب (تحرّى) قيلو، يعنى كوڭل ايله چامالاب قبله‌نى ازلەو لازم

بولۇر: کوڭلی قای طرفنکٔ قبله بولووینی یاقن کورسه، نمازنی شول طرفقه طابا قاراب اوقۇر.

٢٧) نماز اوقۇب طۇرغان وقتنده قبلەنکٔ ایکنچی طرفده ایکانینی سیزسه، نمازینی بۇزمیچیغنه شول طرفقه طابا ئەیلەنۇر.

٢٨) قورقنچلی یولده بولغانده ضَرُورَةً نمازنی آتقه آتلانغان کۆینچه اوقوده درست بولۇر. اول وقتده قبله طرفینه طابا قاراو لازم بولماس: یولی قای طرفقه طابا بارسه، شول طرفقه طابا قاراب اوقۇب بارۇر.

نِیَّتْ.

٢٩) نمازغه کرشکانده اوقۇلاچق نمازنی کوڭل ایله نیت قیلو فرضدر. تل ایله قایو نماز ایکانینی آتاب نیت قیلو مستحبدر.

٣٠) امامغه اۇیوغان کشیگه اۇیونیده نیت قیلو تییشلی بولۇر.

بیش وقت نمازغه اۇشبو رەوشچه نیت قیلنۇر:

٣١) نیت قیلدم ایرته نمازینکٔ (٢) رکعت سنتینی اوتەمککه، خالصًا لله تعالی (الله اکبر). نیت قیلدم ایرته نمازینکٔ (٢) رکعت فرضینی اوتەمککه، اۇیودم اۇشبو امامغه (٢)، خالصا لله تعالی (الله اکبر).

٣٢) نیت قیلدم اۇیله نمازینکٔ (٤) رکعت سنتینی اوتەمککه، خالصا لله تعالی (الله اکبر). نیت قیلدم اۇیله نمازینکٔ (٤) رکعت فرضینی اوتەمککه، اۇیودم اۇشبو امامغه، خالصا لله تعالی (الله اکبر). نیت قیلدم اۇیله نمازینکٔ (٢) رکعت سنتینی اوتەمککه خالصا لله تعالی (الله اکبر).

٣٣) نیت قیلدم ایکندی نمازینکٔ (٤) رکعت فرضینی اوتەمککه، اۇیودم اۇشبو امامغه، خالصا لله تعالی (الله اکبر).

٣٤) نیت قیلدم آخشام نمازینکٔ (٣) رکعت فرضینی اوتەمککه،

---

(٢) (اۇیودم اۇشبو امامغه) دیگان سوز امامغه اۇیوب اوقوغانده غنه ئەیتلۇر.

اۇيۇدم اۇشبو امامغه، خالصا لله تعالى (الله اكبر). نيت قيلدم آخشام نمازينڭ (٢) ركعت سنتينى اوتەمككه، خالصا لله تعالى (الله اكبر)

٣٥) نيت قيلدم يەستو نمازينڭ (٤) ركعت فرضينى اوتەمككه. اۇيۇدم اۇشبوامامغه، خالصا لله تعالى (الله اكبر). نيت قيلدم يەستو نمازينڭ (٢) ركعت سنتينى اوتەمككه، خالصا لله تعالى (الله اكبر)

٣٦) نيت قيلدم (٣) ركعت وتر نمازينى اوتەمككه، خالصا لله تعالى (الله اكبر) ❀

اَذَانْ و قَامَتْ. (اقامت)

٣٧) بيش وقت فرض نمازلرنڭ وجمعەنڭ وقتى كرگاچ (اذان) اوقو وفرضلرينى اوقور آلدندنغنه (قامت) اوقو سنتدر.

٣٨) بر محلەنڭ مسجدندە اوقولغان اذان وقامت بوتون محله اوچون كافيدر. مسجدده نماز اوقولغاندن صوڭ شول مسجد محلەسينڭ اويلرنده نماز اوقو اوچون اذانده قامتده لازم بولماس.

اذان سوزلرى اۇشبولردر:

٣٩) دورت مرتبه (اَللّٰهُ اَكْبَرُ) معناسى: (الله تعالى هر نەرسەدن اولوغراقدر) ديمكدر.

٤٠) ايكى مرتبه (اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) معناسى: (كوڭلمدن گواهلق بيرەمن كه تحقيق بر الله تعالى دن باشقه هيچ تڭرى يوقدر). ديمكدر.

٤١) ايكى مرتبه (اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ) معناسى (كوڭلمدن گواهلق بيرەمن كه تحقيق محمد عليه السلام الله تعالى نڭ ايلچيسيدر) ديمكدر.

٤٢) ايكى مرتبه (حَيَّ عَلَى الصَّلٰوةِ) معناسى: (آشغڭز نمازغه) ديمكدر.

٤٣) ايكى مرتبه (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) معناسى: (آشغڭز عذابدن

قۇتلوغه دیمکدر)

٤٤) ایکی مرتبه ینه (اَللّٰهُ اَكْبَرُ) معناسی (یوغارده منكوردر)

٤٥) بر مرتبه (لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ) معناسی: (بر الله تعالیدن باشقه هیچ تڭری یوقدر) دیمکدر .

٤٦) ایرته نمازینڭ اذاننده (حی علی الفلاح) دن صوڭ ایکی مرتبه (اَلصَّلٰوةُ خَيْرٌ مِنَ النَّوْمِ) دیيلۇر. معناسی:(نماز اوقو یوقودن یاخشیراقدر) دیمکدر .

٤٧) قامت‌ده اذان کبیدر. فقط قامتده (حی علی الفلاح) دن صوڭ ایکی مرتبه (قَدْ قَامَتِ الصَّلٰوةُ) دیيلۇر. معناسی : (تحقیق نماز اوقۇلا باشلادی) دیمکدر . قامت اذانغه قاراغانده تیزرەك اوقۇلۇر

٤٨) قامت اوقوچی (حی علی الصلاة) دیگانده نماز اوقۇیاچق کشیلرگه اورنلرندن طۇرۇب نمازغه نیت قیلو و (قد قامت الصلاة) دیگانده تکبیر ئەیتۇب نمازغه کرشو مستحبدر.

اذاننڭ مستحبلری .

٤٩) مُؤَذِّنْ یعنی اذان اوقوچی کشی طهارتلی بولو ، قبلەغه قارشی آیاق اوره طۇرو اشاره بارماقلرینی قۇلاق اچلرینه قویو، اذاننڭ سوزلرینی آچق ایتۇب صوزۇب ئەیتو، ایکی سوزنی برگه قوشمیچه هر سوزنی آیروب ئەیتو ، (حی علی الصلاة) نی اوڭ طرفقه طابا قاراب و (حی علی الفلاح) نی صول طرفقه طابا قاراب ئەیتو مستحبدر.

٥٠) اذان اوقۇلغانینی ایشتکان کشیگه یۇرودن و اشدن طوقتاب سوز سوزلەشمیچه، مؤذن آرتندن اذان سوزلرینی ئەیتۇب طۇرو مستحبدر.

٥١) مؤذن (حی علی الصلاة) دیگاچ هر ایکیسنده (لَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ) دیمك، یعنی (هر بر حال وقوّت الوغ بولغوچی الله تعالیدن گنەدر) دیمك.

٥٢) ومؤذن (حَيَّ عَلَى الْفَلَاحِ) دیگانده هر مرتبه‌سنده (مَاشَاءَ اللهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ) دیمك، یعنی (الله تعالی تله‌گان اش هیچ بولمی قالماس واول تله‌مه‌گان اش هیچ بولماس) دیمك‌ده مستحبدر.

٥٣) طهارتسز وجنب کشیلرنك، دیوانه وایسرك کشیلرنك هم خاتونلرنك وصبی بالالرنك هم فاسق کشیلرنك، اذان وقامت اوقولری مکروهدر.

اَذَانْ دُعَاسِی.

٥٤) اذان اوقولغاندن صونك اوقوغان کشی ده‌ایشتکان کشیلرده، اوشبو دعانی اوقورلر:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلَاةِ الْقَائِمَةِ ❁ اٰتِ مُحَمَّدًا الْوَسِيلَةَ وَالْفَضِيلَةَ وَالدَّرَجَةَ الْعَالِيَةَ الرَّفِيعَةَ ❁ وَابْعَثْهُ مَقَامًا مَحْمُودًا الَّذِي وَعَدْتَهُ وَارْزُقْنَا شَفَاعَتَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ❁ اِنَّكَ لَا تُخْلِفُ الْمِيعَادَ ❁

معناسی: ای اوشبو کامل اذاننك ورقتی کرگان نمازننك خوجه‌سی بولغوچی الله، محمد علیه السلامگه یاردمچیاکنی وآرتقلقنی ویوغاری هم اوستون بولغان درجه‌نی ویرگل. ودخی آنی اوزك وعده قیلغان ماقتاولی اورنغه ایرشدرگل. ودخی قیامت کوننده بزگه آننك شفاعتینی نصیب ایتکل. تحقیق سین وعده‌کگه هیچ خلافلق قیلمیسك.

نمازنك ذِکْرلری.

٥٥) ثَنَاءْ: سُبْحَانَكَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِكَ وَتَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالٰى جَدُّكَ وَلَآ اِلٰهَ غَيْرُكَ ❁

معناسی: ای الله، سیننك پاکلگکنی وماقتاولیلغکنی بله‌من. سیننك اسمك مبارکدر هم درجه‌ك اوغدر. سیندن باشقه هیچ تکری یوقدر.

٥٦) تعوذ: اَعُوذُ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ ❁ معناسی:

رحمتدین سورلمش شیطاننك (یاوزلغنده) الله تعالی گه صغنامن.

۵۷) بسمله: بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمِ ❀ معناسی:
دنیاده ده آخرتده ده رحمت قیلغوچی الله تعالی نك اسمی ایله
باشلیمن (مین بو اشنی)

سورهٔ فاتحه. بسم الله الرحمن الرحیم ❀

۵۸) اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِینَ ❀ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیمِ ❀ مَالِكِ یَوْمِ الدِّینِ ❀
اِیَّاكَ نَعْبُدُ وَاِیَّاكَ نَسْتَعِینُ ❀ اِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِیمَ ❀ صِرَاطَ
الَّذِینَ اَنْعَمْتَ عَلَیْهِمْ ❀ غَیْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَیْهِمْ وَلَا الضَّالِّینَ ❀ آمین
معناسی: هرماقتاولیلق بارچه عالمنی تربیه قیلغوچی، دنیاده ده آخرتده ده
رحمت قیلغوچی وقیامت کوننینك خوجه سی بولغوچی الله تعالی گه
خاصدر. (ای ربمز) بز سیگاغنه عبادت قیلامز وسیندین گنه یاردم
استیمز. بزلرنی طوغری یولغه کوندرگل شول کمسه لرنك یولینه، که
سین آنلرغه ایزگی نعمتلر ویرمشسك. آچولاناش وآزمش کشیلرنك
یولندن باشقه، یولغه، یعنی یاخشی یولغه کوندرگل. آمین یارب
دعامنی قبول قیلغل.

سورهٔ مسد. بسم الله الرحمن الرحیم *

۵۹) تَبَّتْ یَدَا اَبِی لَهَبٍ ❀ وَتَبَّ مَا اَغْنٰی عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ❀ سَیَصْلٰی
نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ❀ وَامْرَاَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ❀ فِی جِیدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ ❀
معناسی: ابولهب (۱) هلاك بولسه ایدی. البته هلاك بولور. مالی وکسبی
ایلهده آندن قوتولا آلماس. البته تیز یالقونلی تموغ اوتینه کرور.
خاتونی ده موینینه موڭچالا جب طاغوب شونده اوطون طاشوچی بولور.

(۱) ابولهب پیغمبرمز محمد علیه السلامنك آتاسی ایله برطوغان آغاسیدر. اونیڭ
خاتونیده پیغمبرمزگه بیك دشمان وهر برسی بیك ایمانسز بولدقلرندن حقلرنده قرهبو آیت کیلمشدر.

سورهٔ اخلاص. بسم الله الرحمن الرحيم ۞

٦٠) قُلْ هُوَ اللهُ اَحَدٌ ۞ اَللهُ الصَّمَدُ ۞ لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ ۞ وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا اَحَدٌ ۞

معناسى: ئەيتكل (اى محمد)، الله تعالى برگنەدر؛ اول كامل خوجەدر؛ اول هيچ كمنى طوغدرمادى واوزى‌ده هيچ كمدن طوغمادى؛ هيچ كم آنگا تيك توگلدر. (ديب)

سورهٔ فلق. بسم الله الرحمن الرحيم *

٦١) قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ ۞ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ ۞ وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ اِذَا وَقَبَ ۞ وَمِنْ شَرِّ النَّفّٰثٰتِ فِى الْعُقَدِ ۞ وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ اِذَا حَسَدَ ۞

معناسى: ئەيتكل (اى محمد)، مين صغنامن طاڭنى يارا‌تقوچى الله تعالى‌گە هر بر مخلوقاتنڭ ياوزلغندن وهم كيچ قاراڭغيلانغان‌وقتدەغى ياوزلقدن وهم توگونلرگە اوشكروچى سحرچى خاتونلرنڭ ياوزلقلرندن وهم كونچى كشيلرنڭ كونچيلكلرى قوّتلەنگان زماندەغى ياوزلقلرندن. (ديب)

سورهٔ ناس. بسم الله الرحمن الرحيم *

٦٢) قُلْ اَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ ۞ مَلِكِ النَّاسِ ۞ اِلٰهِ النَّاسِ ۞ مِنْ شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ ۞ اَلَّذِى يُوَسْوِسُ فِى صُدُورِ النَّاسِ ۞ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ ۞

معناسى: ئەيتكل (اى محمد)، مين صغنامن آدميلرنڭ پادشاهى وتڭريسى بولغوچى الله تعالى‌گە، وسوسه قيلغوچى هم الله‌نڭ اسمى ذكر ايتلگان زماندە قاچقوچى شيطاننڭ ياوزلغندن، قايسيدركە اول شيطان آدميلرنڭ‌دە جنلرنڭ‌دە كوڭللرينە وسوسه قيلادر. (ديب)

٦٣) ركوع تسبيحى: سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ ۞

معناسى: الوغ بولغوچى ربمنى پاك ديب بلەمن.

٦٤) تسميع: سَمِعَ اللهُ لِمَنْ حَمِدَهُ ۞

معناسى: الله تعالى اوزينى ماقتاغان كشينڭ ماقتاوينى ايشتەدر.

٦٥) تَحْمِيدْ: رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ ۞

معناسی: ای ربمز هر بر ماقتاولیلق سیگاغنه خاصدر.

٦٦) سجده تسبیحی: سُبْحَانَ رَبِّیَ الْاَعْلٰی ۞

معناسی: اعلا برلغوچی ربمنی پاك دیب بلەمن.

تَشَهُّد

٦٧) اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ ۞ اَلسَّلَامُ عَلَيْكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ وَبَرَكَاتُهُ ۞ اَلسَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلٰى عِبَادِ اللّٰهِ الصَّالِحِينَ ۞ اَشْهَدُ اَنْ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ۞

معناسی: تل عبادتلری‌ده تەن عبادتلری‌ده مال عبادتلری‌ده هر قایوسی الله‌تعالی اوچوندر. ای پیغمبرمز، سیگا الله‌تعالی نك سلامی ورحمتی‌وبرکتلری اولسون. سلام بزگه‌ده هم الله تعالی‌نك هر بر ایزگی بندەلرینه‌ده بولسون. کوڭلمدن گواهلق بیرەمن، که‌تحقیق محمد علیه‌السلام الله‌تعالی نك‌قولی وایلچیسیدر.

صَلَوَاتْ.

٦٨) اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ ۞ كَمَا صَلَّيْتَ عَلٰى اِبْرَاهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبْرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۞ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ ۞ كَمَا بَارَكْتَ عَلٰى اِبْرٰهِيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبْرٰهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ ۞

معناسی: یارب، محمد علیه‌السلام‌گه وآنك قومینه رحمت قیلغل. نیته‌ك‌که ابراهیم علیه السلام‌گه وآنك قومینه رحمت قیلەش ایدك، تحقیق سین‌ماقتاولی هم الوغسك. یارب، محمد علیه السلام‌گه وآنك قومینه مبارکلك بیرگل. نیته‌ك‌که ابراهیم علیه السلام‌گه وآنك قومینه مبارکلك بیرمش ایدك. تحقیق سین ماقتاولی هم الوغسك.

دعا آیتی

٦٩) رَبَّنَآ اٰتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۞

معناسی: ای ربمز، بزگه دنیاده‌ده آخرتده‌ده ایزگی نعمتلر بیرگل. وهم بزنی جهنم عذابندن صاقلاغل.

٧٠) سلام: اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللّٰهِ❀

معناسی: سزگه الله تعالی‌نك سلامی ورحمتی بولسون.

سلام دعاسی.

٧١) اَللّٰهُمَّ اَنْتَ السَّلَامُ وَمِنْكَ السَّلَامُ تَبَارَكْتَ يَاذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ❀

معناسی: یارب، سین هر بر بلالردن صاقلاغوچیسك. هر بر سلامتلك سیندن گنه‌در. مبارك بولغوچیسك، ای‌الوغلق وحرمت ایه‌سی بولغوچی الله.

قنوت دعاسی.

٨٢) اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْتَعِينُكَ وَنَسْتَغْفِرُكَ، وَنُؤْمِنُ بِكَ وَنَتَوَكَّلُ عَلَيْكَ وَنُثْنِي عَلَيْكَ الْخَيْرَ، نَشْكُرُكَ وَلَا نَكْفُرُكَ. وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يَفْجُرُكَ❀ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعْبُدُ وَلَكَ نُصَلِّي، وَنَسْجُدُ وَاِلَيْكَ نَسْعَى وَنَحْفِدُ، نَرْجُو رَحْمَتَكَ وَنَخْشَى عَذَابَكَ❀ اِنَّ عَذَابَكَ بِالْكُفَّارِ مُلْحِقٌ❀

معناسی: یارب، تحقیق بز سیندن یاردم استیمز. هم سیندن گناهلرمزنی یارلقامقلغکنی استیمز. ودخی سیگا اینانامز وتوکّل قیلوب هر بر اشلرمزنی سیگا طابشرامز. ودخی سینی ماقتیمز. سیگا شکر قیلامز، کفرلك قیلمیمز. سیگا گناه قیلا طورغان کشیلرنی طاشلیمز. یارب، بز سیگاغنه عبادت‌قیلامز. وسینك اوچون‌گنه نماز اوقیمز هم سجده قیلامز، وعبادت قیلوب سیگا یاقن بولورغه طرشامز. رحمتکنی امید ایته‌مز، عذابکدن قورقامز. تحقیق سینك عذابك ایمانسز کشیلرگه‌گنه تیگوچیدر.

ایکی رکعتلی نماز.

٧٣) ایکی رکعتلی نمازده ایکی (قِیَامْ)، ایکی (رُكُوعْ)، دورت

(سَجْدَه) و بر (قَعْدَه) باردر .

٧٤) قیام آیاق اوره طورو . (رُکوعْ) بوُگلو، (سَجْدَه) ماڭلاینی یبرگه تییرو، (قَعْدَه) اوطورو دیمکدر .

٧٥) ایکی رکعتلی نمازنی اوقویاچق کشی نمازغه کرشکانده اوّل نیت قیلور . آندن صوڭره قوللرینی کوتەروب باش بارماقلرینڭ بیتلرینی قولاق یومشاقلرینڭ آرتلرینه تییروب (تَکْبیر) ئەیتور . صوڭره قوللرینی باغلاب کندك آستینه قویار . صوڭره (ثَنَاءْ) اوقور . صوڭره (تعوذ) ئەیتور . صوڭره (بسمله) ئەیتور . صوڭره سورۀ فاتحه اوقور . صوڭره (آمین) دییور . صوڭره بر سوره اوقور (١)، صوڭره تکبیر ئەیتوب رکوعگه ایلور . رکوعده ٣ مرتبه تسبیح ئەیتور . رکوعدن تسمیع ئەیتوب (قَوْمَه) گه (٢) طورور . قومەده وقتده (تحمید) ئەیتور . قومەدن تکبیر ایله سجدەگه توشەر . سجدەده ٣ مرتبه تسبیح ئەیتور . سجدەدن تکبیر ایله طوروب (جَلْسَه) (٣) گه اوطورور . جلسەدن تکبیر ایله ینه سجدەگه کیتەر . ایکنچی سجدەدەده ٣ مرتبه تسبیح ئەیتور . ایکنچی سجدەدن تکبیر ایله ایکنچی رکعتنڭ قیامینه طورور .

٧٦) ایکنچی رکعتنڭ قیامنده ثنا وتعوذ اوقوملس، قوللرینی باغلاب بسمله، سورۀفاتحه، آمین، و بر سوره (٤) اوقور . ینه اوّلگی رکعتدەگی کبی رکوع، قومه وایکی مرتبه سجده قیلور .

٧٧) ایکنچی سجدەدن صوڭ تکبیر ایله قعدەگه اوطورور . قعدەده وقتده اوّل (تَشَهُّدْ) اوقور، صوڭره (صَلَوَاتْ) اوقور، صوڭره (دُعا) آیتینی اوقور . آندن صوڭ اوّل اوڭ طرفقه صوڭره صول طرفقه سلام ویرور آندن صوڭ سلام معاسی ایله دعا قیلور .

(١) مثلا سورۀعصرنی اوقور (٢) قومه آزغنه آیاق اوره طورو دیمکدر .

(٣) جلسه ایکی سجده آراسنده اوطوروب طورو دیمکدر (٤) مثلا سورۀ اخلاصنی اوقور .

٧٨) اۇشبو قدر ايلەايكى ركعتلى نماز تمام بولۇر. ايرتەنمازينىڭ ايكى ركعت سنتى وايكى ركعت فرضى واۋيلە، آخشام ويەستو نمازلرينىڭ ايكيشەر ركعت سنتلرى هربرسى اۇشبو رەوشچە اوقۇلۇرلر. آيرمالرى نيتلرندەگنەدر .

دورت رَكْعَتْلى نماز .

٧٩) دورت ركعتلى نمازدە ٤ قيام، ٤ ركوع، ٨ سجدە، ٢ قعدەواردر.

٨٠) اۋلگى قعدەسى ايكنچى ركعتنىڭ آخرندە ، ايكنچى قعدەسى دورتنچى ركعتنىڭ آخرندە بولادر. اۋلگى قعدەدە تشهد اوقۇلغاچدە اۇچنچى ركعتنىڭ قيامينە طۇرلۇر. صوڭغى قعدەدە تشهددن صوڭ صلوات ودعا اوقۇلۇب سلام ويرلۇر .

٨١) اگر دورت ركعتلى نماز اۋيلەنىڭ دورت ركعت سنتى كبى سنت نماز بولسە، هر ركعتندە سورۀ فاتحەدن صوڭ برەر سورە اوقۇلۇر .

٨٢) اۋيلەايكندى ويەستو نمازلرينىڭ دورتەر ركعت فرضلرى كبى فرض نماز بولسە، سورۀ فاتحەدن صوڭ اۋلگى ايكى ركعتندەگنە برەر سورە اوقۇلۇر . صوڭغى ايكى ركعتندە سورۀ فاتحە اوقۇلۇردە، ركوع قيلنۇر، اول ركعتلردەسورۀفاتحەدن صوڭ ينە ايكنچى سورەلر اوقۇلماس.

٨٣) اۇچ ركعتلى نمازدەدە ايكى قعدە بولادر. برى ايكنچى ركعتنىڭ آخرندە، ايكنچيسى اۇچنچى ركعتنىڭ آخرندەدر .

٨٤) آخشامنىڭ اۇچ ركعت فرضينىڭ اۋلگى ايكى ركعتندە سورۀ فاتحەدن صوڭ برەر سورەاوقۇلۇر. صوڭغى ركعتندە سورۀ فاتحەدن صوڭ ينە بر سورە اوقۇلماس .

٨٥) اۇچ ركعت وتر نمازينىڭ هر ركعتندە سورۀ فاتحەدن صوڭ برەر سورەاوقۇلۇر. اۇچنچى ركعتندەسورەلر اوقۇلغاندن صوڭ ركوع قيلغانچى نمازغە كرشكاندەگى كبى قوللرنى كوتەرۀب تكبير ئەيتلۇر. آندن صوڭ ينە، قوللرنى باغلاب قنوت دعاسى اوقۇلۇر. قنوت دعاسندن صوڭ ركوع،

سجده وقعده ایله وتر ده باشقه نمازلر کبی تمام قیلنور .

(معلم افندی بو طوغریده هر نمازنی بالفعل اوقوتوب قارامق تییشلیدر .)

خاتونلر نمازی

٨٦) خاتونلر نمازینک ایرلر نمازندن (٨) ییرده آیرماسی واردر :

١) ایرلر نمازغه کرشکانده تکبیر ایله قوللرینی قولاق یومشاقلری طوغریسینه قدر کوتەرورلر . خاتونلر ایک باشلری طوغریسینه قدرگنه کوتەرورلر .

٢) نمازغه کرشور اوچون قول کوتەرگانده ایرلرنک قوللری آچق بولور . خاتونلرنقی ییکلری اچنده اورتولی بولور .

٣) ایرلر قیامده قوللرینی باغلاب کندکلری آستینه قویارلر . خاتونلر کوکرەکلری اوستینه گنه قویارلر .

٤) رکوعده ایرلر تزلرینی بوکمسلر ، خاتونلر بوگوبرمک طورورلر .

٥) رکوعده وقتده تزلرینه طایانوب طورغانده ایرلرنک قول بارماقلرینک آراسی آچق بولور . خاتونلرنقی آچق بولماس .

٦) سجدەده وقتده ایرلر قورساقلرینی بوطلرینه وبله کلرینی ییرگەده قابرغالرینەده تییرمسلر . خاتونلر ایرلرنک خلافنچه قسلوبراق سجدەقیلورلر .

٧) قعدەده وقتده ایرلر اوڭ آیاقلرینی باصتروب بارماقلرینی قبلەغه طابا قاراتوب قویارلرده ، صول آیاقلرینی یاتقروب آنک اوستینه اوطورورلر . خاتونلر ایکی آیاقلرینیده اوڭ طرفلرندن چغاروب باشلرینی قبلەغه طابا قاراتوب قویارلرده ، صول یاق اوچالری ایله ییرگه اوطورورلر .

٨) ایرلر فرض نمازلرنی اذان وقامت اوقوب امام وجماعت ایله اوقورلر ؛ خاتونلر اوچون اذان وقامت لازم توگلدر . چونکه خاتونلرنک آرادن برسی امام بولوب نمازنی جماعت بولوب اوقولری مکروهدر . اوشبو (٨) ییردن باشقه اورنلرده خاتونلرنک نمازلری دە بعینه ایرلر نمازی کبیدر

تَسْبِيحْ وَ دُعَا

نمازنی تمام قیلغاندین صونگ اوشبو ذکرلر اوقولور:

٨٨) سُبْحَانَ اللّٰهِ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ وَلَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاللّٰهُ اَكْبَرُ۞

معناسی: اللّٰه تعالی کیمچیلکلردن پاك بولغوچیدر. بارچه ماقتاولیلق اللّٰه تعالی گه خاصدر. بر اللّٰه تعالی دن باشقه هیچ تکری یوقدر. اللّٰه تعالی هر نه رسه دن الوغراقدر.

٨٩) لَاحَوْلَ وَلَا قُوَّةَ اِلَّا بِاللّٰهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ۞

معناسی: هیچ حال وقوّت یوقدر، مگر الوغ وبلند بولغوچی اللّٰه تعالی ایله گنه در.

٩٠) مَاشَاءَ اللّٰهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ ۞

معناسی: اللّٰه تعالی تله گان نه رسه لرنك هر قایوسی بولور. اللّٰه تعالی تله مه گان نه رسه هیچ بولماس.

آيَةُ الْكُرْسِيِّ:

٩١) اَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ۞ بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ ۞

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ ۝ لَا تَاْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ اِلَّا بِاِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ اَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ اِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضَ وَلَا يَؤُدُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ۞

معناسی: اللّٰه، ترك بولغوچی، عالمنك هر بر اشینی تدبیر قیلغوچی اول بر اللّٰه تعالی دن باشقه هیچ تکری یوقدر. اول اللّٰه تعالی دمیوقومسراو هم یوقو بولماس. ییرده وکوکلرده بولغان نه رسه لر هر قایوسی آنقیدرلر. کمدر، آننك قارشنده شفاعت قیلغوچی؟ (هیچ کم شفاعت قیلماس) مگر آننك رخصتی ایله گنه. اول اللّٰه تعالی ییرده وکوکلرده

بولغان کمسه‌لرنك اوزلرندن اوّل بولغان نه‌رسه‌لرنی ده، آنلردن صوك کیله‌چك نه‌رسه‌لرنی ده بله‌در. اول کمسه‌لر الله تعالی بلگان نه‌رسه‌لرنك هیچ قایوسینی بله آلماسلر. مگر الله تعالی تله‌گان قدر گنه بلورلر. آنك کرسیسی کوکلرنی‌ده ییرنی‌ده صیدرمشدر. ییر و کوکنی صاغ طوتو الله تعالی گه هیچ آغرلق قیلمیدر. اول الله تعالی الوغ و بلنددر.

۹۲) اوشبو ذکرلر و آیتلر اوقولغاندن صوك (۳۳) مرتبه) سُبْحَانَ اللهِ و (۳۳) مرتبه (اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ) و (۳۳) مرتبه (اَللهُ اَكْبَرْ) دییلور.
آندن صوك قوللرنی کوکره‌ك طوغریسینه قدر کوته‌روب اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا صَلَاتَنَا وَصِيَامَنَا وَقِيَامَنَا وَقِرَائَتَنَا وَرُكُوعَنَا وَسُجُودَنَا وَقُعُودَنَا، وَتَسْبِيحَنَا وَتَهْلِيلَنَا وَتَخَشُّعَنَا وَتَضَرُّعَنَا ❁ اَللّٰهُمَّ تَمِّمْ تَقْصِيرَنَا وَتَقَبَّلْ تَمَامَنَا، وَاسْتَجِبْ دُعَائَنَا وَاغْفِرْ اَحْيَائَنَا وَارْحَمْ مَوْتَانَا يَا مَوْلَانَا ❁ اَللّٰهُمَّ احْفَظْنَا يَا فَيَّاضُ، مِنْ جَمِيعِ الْبَلَايَا وَالْاَمْرَاضِ ❁ اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا هٰذِهِ الصَّلَاةَ (الْفَرْضَ مَعَ السُّنَّةِ) مَعَ جَمِيعِ نُقْصَانَاتِهَا، بِفَضْلِكَ وَكَرَمِكَ وَلَا تَضْرِبْ بِهَا وُجُوهَنَا، يَا اِلٰهَ الْعَالَمِينَ وَيَا خَيْرَ النَّاصِرِينَ ❁ تَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ وَاَلْحِقْنَا بِالصَّالِحِينَ ❁ وَصَلَّى اللهُ تَعَالٰى عَلٰى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ، وَعَلٰى آلِهِ وَاَصْحَابِهِ اَجْمَعِينَ ❁

معناسی: یاربّ، بزنك نمازمزنی، روزه‌مزنی، قیاممزنی، رکوعمزنی، سجده‌مزنی، قعده‌مزنی، تسبیحمزنی، تهلیلمزنی، تواضعمزنی، ویالولروومزنی قبول قیلغل، یاربّ، کیمچیلکلرمزنی تمام قیلغل، تمام بولغان عمللرمزنی قبول قیلغل و دخی دعامزنی‌ده قبول

قیلغل. ای خوجه‌مز، اتو کلرمزنی بارلقاغل واولکلرمزگه رحمت قیلغل. ای رحمت قویغوچی الله، فضلنگ وکرمنگ ایله بزدن اوشبو نمازمزنی هر بر کیمچیلکلری ایله قبول قیلغل. اول نماز ایله بزنگ یوزمزگه اورماغل. ای بارچه عالمنگ حق معبودی وای باردم قیلغوچیلرنگ کاملره‌گی، بزنی مسلمان حالمزچه وفات قیلغل وبزلرنی ایزگی کشیلرگه طوتاشدرغل. الله تعالی، خلقلرنگ یاخشیراغی محمد علیه‌السلام‌گه وآننگ آل وصحابه‌لرینه‌بارچه‌سینه‌ده رحمت قیلغای ایدی.

ضعیف کشینگ نمازی.

۹۳) آورو سببلی یاکه قارتلق سببلی قیام ایله‌اوقورغه‌قوّتی ییتمه‌گان کشی نمازنی اوطوروب اوقور. اوطورغان کوینچه قوللرینی باغلاب سوره‌ٔ فاتحه‌نی وآندن صونگ اوقولا طورغان سوره‌نی اوقوغاندن صونگ، رکوعینی بر آز اییلوب تزینه طایانوب قیلور. سجده‌سینی سلامت وقتده‌غیچه قیلور.

۹٤) اگرده گه‌وده‌سی ایله اییلوب رکوع وسجده‌ده قیلا آلماسه، رکوع وسجده‌سینی اشاره ایله قیلور: باشینی رکوع اوچون آزراق سجده اوچون کوبره‌ک اییه‌ر.

۹٥) اوطوروب طوروغه‌ده قوّتی ییتمسه، آیاقلرینی قبله طرفینه صوزوب چالقان یاتوب رکوع وسجده‌نی باشی ایله اشاره قیلوب اوقو درست بولور.

۹٦) اگرده باشینی قوزغاتورغه‌ده قوّتی ییتمه‌سه، نمازلرینی اوقوماس، سلامتله‌نگاچ، قالغان نمازلرینی قضا قیلور.

۹۷) فرض نمازنی بارا طورغان کویمه‌ده عذرسز بولغانده‌ده، اوطوروب اوقو درست بولور. اما طوقتاغان کویمه‌ده وییر اوستنده نمازنی بر عذردن باشقه اوطوروب اوقو درست بولماس.

٩٨) سنت ونفل نمازلرینی هر ییرده عذرسز بولغانده‌ده، اوطوروب اوقو درست بولور.

٩٩) سنت ونفل نمازنی آتقه آتلانغان کوینچه اوقوده درستدر. بیك ضرور بولماغانده فرض نمازلرنی آت اوستنده اوقـو درست توگلدر، دشماندن یا یرتقچی حیواندن قورقو سببلی آنیده آت اوستنده اوقو درست بولور.

١٠٠) هیچ قرآن اوقی بلمه‌گان نادان کشیگه نماز اوقور قدر، برنیچه سوره‌نی اویره‌نو، قرآننك قـایسی حرفلرینی یا کُلش ئـه‌یته طورغان صاقاو کشیگه حرفلرینی درست ئه‌یتورگه اجتهاد قیلو فرضدر.

١٠١) اجتهاد قیلوبده، نمازده واجب بولغان قدر قرآننی درست اوقی آلماغان کشیلرگه نمازلرنك فرضلرینی امامغه اویوب اوقو تییشلی بولور. یالغوز اوقوغانده آنلر هر رکعتده بلـگان آیتلرینی گنه تکرارلاب اوقورلر.

١٠٢) بیك نادان وبیك صاقاو کشیلرنك باشقه کشیگه امام بولولری درست توگلدر.

١٠٣) بر تـه‌ولك یعنی (٢٤) ساعت‌قدر تیلروب یاهوشسز بولوب یاتقان کشیگه اوقولمی قالغان نمازلرینی سلامتله‌نگاچ قضا قیلو فرض بولور.

١٠٤) بر تـه‌ولـکدن آرتق هوشسز بولوب یاتقان کـشیگه شول‌وقتده قالغان نمازلرینی قضا قیلو فرض بولماس.

نمازنك شَرْطلری.

١٠٥) نمازنك شَرْطلری، یعنی طشنده‌گی فرضلری (٨) در:

١) (وَضُوءْ) طهارتلی بولو،
٢) (طَهَارَتِ بَدَنْ) تەنی پاك بولو،
٣) (طَهَارَتِ ثَوْبْ) کییمی پاك بولو،
٤) (طَهَارَتِ مَكَانْ) نمازلغی پاك بولو،
٥) (سَتْرِ عَوْرَتْ) عورت ییرلری اورتولی بولو،
٦) (دُخُولِ وَقْتْ) نمازنڭ وقتی کرو،
٧) (اِسْتِقْبَالِ قِبْلَه) قبلەغه قارشی قاراو،
٨) (نِيَّتْ بِالْقَلْبِ) کوڭل ایله نمازنی نیت قیلو،

نمازنڭ رکنلری.

١٠٦) نمازنڭ رکنلری، یعنی اچندەگی فرضلری‌ده (٨) در:
١) (تَكْبِيرْ) نمازغه کرشکانده (الله اکبر) دییو،
٢) (قِيَامْ) اوچ آیت اوقور قدر آیاق اوره طورو،
٣) (قِرَاءَتْ) قیامده اوچ آیت چاماسی قرآن اوقو،
٤) (رُكُوعْ) قیامدن صوڭ اییلوب رکوع قیلو،
٥) (سُجُودْ) ماڭلاینی ییرگه تییروب ایکی مرتبه سجده قیلو،
٦) (قُعُودْ) نمازنڭ آخرنده قعدەگه اوطورو،
٧) تَرْتِيبْ) نمازنڭ رکنلرینی ترتیبلرنچه قیلو،
٨) (خُرُوجْ) نمازدن اوز اختیاری ایله چقو.

نمازنڭ واجبلری.

نمازنڭ مشهور واجبلری (١٥) در:

۱) (قِراءَتِ فاتِحَه) فرض نمازلرنىڭ اوّلگى ايكى ركعتنده، وتر، سنت ونفل نمازلرينىڭ هر ركعتنده بر مرتبه سورهٔ فاتحه اوقو.

۲) (ضَمِّ سُورَه) مذكور ركعتلرده سورهٔ فاتحه‌دن صوڭ ينه بر سوره يا اوُچ آيت قدر قرآن اوقو،

۳) (طُمَأنِينَه) ركوع وسجده‌ده اقلّ بر تسبيح ئه‌يتوُر قدر طوُرو،

۴) (قَومَه) ركوعدن طوُرغاچ آياق اوُستنده طوغريلانوُب طوُرو،

۵) (جَلسَه) ايكى سجده آراسنده اوطوُروُب طوُرو،

۶) (قَعدَهٔ اُولى) اوُچ دورت ركعتلى نمازلرده ايكنچى ركعتنىڭ آخرنده قعده‌گه اوطوُرو،

۷) (تَشَهُّد) هر قعده‌ده تشهد اوقو،

۸) (سلام) نمازدن چقغانده سلام بيرو،

۹) (مُوالات) نمازنىڭ بر عملى تمام بولغاچ‌ده، تيز آندن صوڭغى عملينى قيلا باشلاو،

۱۰) (جَهر) ايرته، آخشام ويه‌ستو نمازلرينىڭ اوّلگى ايكى ركعتلرنده امام سوره‌لرنى قچقروُب اوقو،

۱۱) (اِخفا) باشقه ركعتلرده امام‌ده يالغوز اوقوچى‌ده سوره‌لرنى ياشروُن اوقو،

۱۲) (اِنصات) امام سوره‌لرنى اوقوُغان زمانده مقتدى تيك طوُرو،

۱۳) (تَكبيراتِ عيد) عيد نمازلرينىڭ هر ركعتنده اوُچەر مرتبه تكبير ئه‌يتو.

۱۴) (قُنوت) وترنىڭ اوُچنچى ركعتنده (قنوت) دعاسينى اوقو،

۱۵) (سَجدهٔ سَهو) نمازده ياڭلشقان كشى نمازنىڭ آخرنده (سجدهٔ سهو) قيلو. (سجدهٔ سهو لوز بابنده بيان قيلناچقدر.)

نمازنكٔ سُنّتلری.

۱۰۸) نمازنكٔ مشهور سنتلری (۲۵) در:

۱) (جَمَاعَتْ) فرض نمازنی جماعت ایله اوقو،

۲) (اَذَانْ) فرض نمازلر اوُچوُن اذان اوقو،

۳) (اِقَامَتْ) فرض نمازلرنی اوقوُر آلدندن قامت اوقو،

٤) (رَفْعِ يَدَيْنِ) نمازغه کرشکانده تکبیر ایله قوللرینی کوته‌رو، (ایرلر قوُلاقلری طوغریسینه قدر وخاتوُنلر ایكٔ باشلری طوغریسینه قدر کوته‌روُرلر)

۵) (ضَمِّ يَدَيْنِ) قیامده وقتده قوللرینی باغلاو،

٦) (ثَنَاءْ) اوّلکی رکعتده ثنا اوقو،

۷) (تَعَوُذْ) اوّلکی رکعتده اعوذ ئه‌یتو،

۸) (بَسْمَلَه) سوره فاتحه‌دن اوّل بسمله ئه‌یتو،

۹) (تَأْمِينْ) فاتحه‌دن صوڭ آمین دییو،

۱۰) (تَكْبِيرَاتِ اِنْتِقَالَاتْ) رکوعگه بارغانده، سجده‌گه بارغانده، سجده‌دن طوُرغانده وقیامغه طوُرغانده تکبیر ئه‌یتو،

۱۱) (رُكُوعِ مَسْنُونْ) رکوعنی سنت بولغان ره‌وشنچه قیلو، (شویله‌که رکوعده وقتده بارماقلرینی آچوُب تزلرینه طایانوُب طوُروُر، تزلری بوُگلمیچی طوُروُر، باشی آرقاسی ایله تیگز بولوُر)

۱۲) (سُجُودِ مَسْنُونْ) سجده‌نی سنت بولغان ره‌وشنچه قیلوُ، (شویله‌که سجده‌ده وقتده آیاقلری قوللری، بوُرنی وماڭلایی ییرگه تییوُب طوروُر، باشی ایکی قولینكٔ آراسنده بولوُر، بله‌کلری ییرگه‌ده، قابرغاسینه‌ده تیمیچی وقوُرصاغی بوُطلرینه تیمیچی طوروُرلر،)

۱۳) (قُعُودِ مَسْنُونْ) قعده‌نی سنت بولغان ره‌وشنچه قیلو، (شویله‌که

قعده‌ده وقتده صول آیاغی اوُستینه اوطورۇر، اوڭ آیاغینی بارماقلرینه باستروُب قویار، قوللرینی بوُطارینه قویار،)

١٤) (تَسْبِیحِ رُکوعْ) رکوعده (٣) مرتبه تسبیح ئه‌یتو،

١٥) (تَسْبِیحِ سُجُودْ) سجده‌ده (٣) مرتبه تسبیح ئه‌یتو،

١٦) (تَسْمِیعْ) رکوعدن طوُرغانده امام هم یالغوُز اوقوچی تسمیع ئه‌یتو،

١٧) (تَحْمِیدْ) قومده‌ده وقتده یالغوُز اوقوچی هم مقتدی تحمید ئه‌یتو،

١٨) (صَلَوٰاتْ) آخرغی قعده‌ده تشهددن صوڭ صلوات اوقوُ،

١٩) (دُعَا) آخرغی قعده‌ده صلواتدن صوڭ آیتکه اوُخشاشلی بر دعا اوقوُ،

٢٠) (تَکْرارِ سَلَامْ) اوڭ طرفقه‌ده صول طرفقه‌ده سلام بیرو،

٢١) (نیّتِ سَلَامْ) سلامنی، سلام بیرلگان طرفده بولغان فرشته‌لرگه وبوگه نماز اوقوچیلرغه بیروُنی نیت قیلو،

٢٢) (جَهْرِ اَذْکَارْ) امام تکبیرنی وتسمیعنی وسلامنی قچقرب ئه‌یتو،

٢٣) (اِخْفَاءِ اَذْکَارْ) باشقه ذکرلرنی یاشروُن ئه‌یتو،

(اما مقتدی هم یالغوُز اوقوُچی ذکرلرنڭ هر برسینی یاشروُن ئه‌یتورلر)،

٢٤) (تَقْدِیمِ رُکْبَه) سجده‌گه بارغانده تزلرنی قوللردن اوّل قویو،

٢٥) (مُقَارَنِهِ اِمَامْ) مقتدی هر عملنی امام ایله برگه‌ره‌ك قیلوُرغه طرشو.

(امامدن الك قیلو درست توگللر. امامدن کوب صوڭغه قالو مکروهدر.)

نمازنكْ مُسْتَحَبّلرى

١٠٩) — نمازنكْ مستحبلرى (٢٠) در:

١) نمازغه كرشوُر اوچوُن قول كوتەرگانده بارماقلرينكْ آرالرى آچقراق بولو،

٢) وهم باش بارماقلرينكْ بيتلرينى قوُلاق يوُموُشاقلرينه تييرو،

٣) وهم ايرلرنكْ قوللرى ييگلرندن چقغان بولو،

(اما خاتوُنلرنكْ قوللرى ييگلرى اچنده بولو مستحبدر.)

٤) قيامده وقتده اوكچەلرى دورت بارماق كيگلگى بر برسندن يراق بولو،

٥) قول باغلاغانده صول قولينكْ بلەزگينى اونكْ قولينكْ باش وچەنەچە بارماقلرى ايله چوُرناب آلوُب اورتا بارماقلرينى بلەگينه طابا صوزو،

٦) نمازده اوقوُلغان سوره وذكرلرنى تجويد ايله بيك درست ايتوُب اوقو،

٧) ايرته نمازنده سورۀ فاتحەدن صونكْ اوُزوُنراق سورەلرنى، اوُيله وايكندى ويەستو نمازلرنده اورتاچه سورەلرنى، آخشام نمازنده قسقا سورەلرنى اوقو (١)

٨) اوّلگى ركعتده اوُزوُنراق سوره وصوڭغى ركعتلرده قسقاراق سوره اوقو،

٩) سجدەده باش بارماقلرى قوُلاقلر طوغريسنده بولو،

١٠) سجدەده قول بارماقلرى بر برسينه تييوُب طوُرو،

١١) سجدەده آياق باشلرى ييرگه تييوُب اوكچەلرى يوغارى طوُرو،

١٢) سجدده قول وآياق بارماقلرى قبلەغه طابا صوزلوُب طوُرو،

١٣) قعدەده قول بارماقلرينى يازوُب بوُطلرينه قويو،

---

(١) قرآن كريمده (بروج) سورەسينه قدر بولغان سورەلر اوُزوُن سورەلرگه وآندن يطلقلاب (بلد) سورەسنه قدر بولغان سورەلر اورتاچه سورەلرگه وآندن صوڭغى سورەلر قسقا سورەلرگه حساب قيلنوُرلر (كرمانى).

١٤) رکوع وسجده تسبیحلرینی طاق ایتوب اوچدن آرتق ئه‌یتو (٥، ٧، ٩)

١٥) اوچ ودورت رکعتلی فرض نمازلرنڭ صوڭغی رکعتلرنده‌ده سورهٔ فاتحه اوقو،

(سنته واجب ونفل نمازلرنڭ هر رکعتنده سورهٔ فاتحه وآندن صوڭ یَنه بیر سوره اوقو واجبدر)

١٦) قیامده سجده اورنینه‌غنه، رکوعده آیاق باشلرینه‌غنه، سجده‌ده بورنینه‌غنه قعده‌ده اوز آلدینه‌غنه، سلام بیرگانده ایلڭ باشلرینه غنه قاراب طورو،

١٧) نماز اچنده یوتکرمسکه وایسنه‌مسکه طرشو،

١٨) اختیارسز ایسنه‌گانده آغزینی بر قولی ایله قاپلاو،

١٩) نماز اچنده توبه‌نچیلکی قیافت وصنق کوڭل ایله طورو،

٢٠) نماز آخرنده سلام بیرگانده آرتده‌غی کشیگه یا کفلغی کورنورلك قدر باشینی بورو.

نمازنڭ مَکْروهلری

١١٠) نمازده مکروه بولغان اشلرنڭ مشهورلری (٥٠) در.

١) اختیاری ایله نمازده سنت بولغان بر عملنی قیلمی قالدرو،

(واجب عملنی قیلمی قالدرو حرامدر. فرضنی قیلمی قالدرو نمازنی بوزادر.)

٢) نمازده تکبرلك قیافتی ایله طورو،

٣) اختیاری ایله ایسنه‌و، یوتکرو، طاماق قرو.

٤) عذرسز بورون سنگرو، توکرو، قاقرو، اوفلدو هم کیکرو.

٥) بیلنه طایانو، گه‌وده‌نی بر طرفقه آوشدروب قییق طورو، بر آیاغنه صالنوب یال ایتو،

٦) قولینه بر نه‌رسه طوتوب طورو، قولینی یا کولمه‌گینی سلکوب بیلانو،

٧) بر قول ایله باشینه بورك یا چالما کییو؛ بورگینی صالو.

(ایکی قول ایله بر لغنی قیلو نمازنی بوزادر)

٨) سجدەاورنندەغی طوغراقلرنی یوزینه قونغان تیروطوزاننی صپرو،

(ماکلاینی چەنچوب آورتمرولق طاشلر بولغاندە بر ایکی مرتبه صپرمق درستلر،

٩) بر ایکی مرتبه بربیرینی قاشو، (اوچ مرتبه قاشو نمازنی بوزادر)

١٠) عذرسز نماز اوقی طورغان اورنندن بر ایکی آدم کوچو،

(بر بولی اوچ آدم آتلاسه نماز بوزلور.)

١١) تش آراسندن چقغان کچکنه طعام والچغینی یوطو،

(بورچاق قدر زور والچق یوطسه، نمازی بوزلور.)

١٢) یوزینی قبلەدن آوشدرو، یوغاری طابا قاراو،

١٣) قیامغه طورغاندە ییرگه یا که بر نەرسه گه طایانوب طورو،

١٤) رکوعدەباشینی بیاغتوبەن ایوب یا کەبیاغیوغاری کوتەروبەطورو،

١٥) سجدەدە آیاق وقول بارماقلرینی ییردن کوتەرو،

١٦) سجدەدە بلەکلرینی ییرگه یا قابرغالرینه، قورساغینی بوطلرینه تییروب طورو. (صفدە اورن طفز بولغاندە اوشبوایکی اش مکروه توکللر.)

١٧) نمازنی یالان باش کوینچه، بیگلرینی صزغانغان کوینچه کوکرەکلری یا آرقالری آچق کوینچه اوقو،

١٨) کییمینی اورتاسندن باغلامیچی جیلبه گەی ایتوب اوقو،

١٩) بورك یاچالما قرپووینه سجدە قیلو،

٢٠) چەچینی باشینه توروب بەیلەگان کوینچه اوقو،

٢١) کیمندە یانمازلغندە یاکه ئەیلەنەسندە حیوان صورتی بولو،
(اگردە آرتندە بولسه یاکه چبن قدر کچکنه بولسه یا که باشی بوزلغان بولسه ضرری یوقدر)

٢٢) نمازنی یانـا طورغان زور اوطقه قارشی، بر آدمنك یوزینه ویوزی کورنورلك کوزگیگه، نجس نەرسەگه، قبرگه قاراب اوقو،

(شمع، چراغ ولامپا کبی کچکنه اوطلرغه قارشی اوقو مکروه توکللر)

٢٣) آلدەغی صفدە اورون بولا طوروب فرض نمازنی آرتدەغی صفدە اوقو،

٢٤) طهارتی قستالغان کوینچه نمازغه کرشو،

۲۵) آلیاپقح کبی توٰرلی نەرسەگە بویالوچان کییم ایلە اوقو،
۲۶) قیامدە ایکی اوکچەلرینی بربرسینە دورت بارماق کیگلگندن
یاقن کیترو،
۲۷) نمازنی بیك آشغوٰب اوقو،
۲۸) قعدەدە قوللری ایلە ییرگە طایانوٰب طوٰرو،
۲۹) قعدەدە ایکی اوکچەسی اوٰستینە اوطوٰرو،
۳۰) قعدەدە آیاقلرینی بوٰکلەب اوطوٰرو،
۳۱) رکوع وسجدەگە بارغاندە کییملرینی طوٰتقالاو،
۳۲) تکبیر وذکرلرنی یاکە سورەلرنی ایکیشەر قات اوقو،
۳۳) اوقوٰغان ذکرلرینی بارماقلری ایلە صاناو،
۳۴) ذکرلرنی اوز اورنلرندە اوقوٰب بترمیچی ایکنچی اورندە اوقو،
۳۵) بر سورەنی بر نمازدە ایکی مرتبە اوقو،
۳۶) صوڭغی رکعتدە، اوٰلگی رکعتدە اوقوٰلغان سورەنك آلدندەغی،
سورەنی اوقو،
۳۸) اوٰلگی بر رکعتدە بر سورە اوقوٰغاندن صوڭ ایکنچی رکعتدە
آندن صوڭغی سورەنك آرتندەغی سورەنی اوقو،
(اگردە آرادە ایکی سورە قالسە مکروە توگلدر.)
۳۷) معناسینی اویلاب بر آیتنی ایکی قات اوقو.
۳۹) بر آیتنك معناسینی اویلاب طوقتاب طوٰرو،
٤۰) دنیا اشینی خاطرگە کیتروٰب یلمایوب کوٰلو، طاوشسز یغلاو.
٤۱) نمازنك بر عملینی مقتدی امامدن الك قیلو.
٤۲) امام مقتدیلردن یوغاری یاتوبەنرەك بر اورندە طوٰروٰب یاکە
محرابنك اچینە تمام کروٰب اوقو،
٤۳) امام نمازنی خلق زارغوٰرلق قدر اوٰزاق اوقو،
٤٤) ایر ایلە خاتوٰن یەنەشە اوقو،
٤۵) طاماق قروٰب یااوهلەب آغزدن برایکی حرف طلوشی چغارو،

٤٦) باشندەغی چالماسینی صالو یا کە باشندن توشکاچ آلوب کییو،

٤٧) کوکل ایلە بر نەرسەنڭ صانینی حساب قیلو، هم نماز سوزلرندن باشقە بر سوزنی اوقو،

٤٨) بارماغی ایلەنیچە رکعت اوقوغانینی کورسەتو،

٤٩) باشی یاقاشی ایلە اشارە قیلوب، یا کە طاماق قروب یا کە چراینی بوزوب یانندەغی کشیگە مرادینی آڭلاتو،

٥٠) نی رەوشچە بولسەدە، اوینا غان رەوشدە قیلنو.

نمازنڭ مفسدلری

٤٤١) نمازنی اوشبو (٢٠) تورلی اش بوزادر:

١) طاماق قروب یا اوهلدەب آغزدن اوچ حرفلی طاوش چقارو،

٢) معنالی بر سوز ئەیتو، (نمازدەغی ذکرلردن باشقە)،

٣) بر کشیگە سلام بیرو یا کە سلام آلو،

٤) دنیا اشینی صوراب دعا قیلو،

٥) دنیا اشی اوچون طاوش ایلە کولو،

٦) دنیا اشی اوچون طاوش ایلە یغلاو،

٧) بورچاق قدر بر نرسە یوطو،

٨) بر طامچی قدر صو یوطو،

٩) عادتدە ایکی قول ایلە قیلناطورغان بر اش قیلو، (مثلا بر کییمنی کییو یا صالو، بر ندر نەرسەنی کوتەرو کبی)،

١٠) بر اشنی بر یولی اوچ مرتبە قیلو، (مثلا ٣ مرتبە بیتینی صیرو ٣ مرتبە بو ییرینی قاشو، ٣ مرتبە مییغنی توزەتو، ٣ مرتبە بارماق شارتلاتو ٣ مرتبە توییەسینی باغلاو یا چیشو، بر یولی ٣ مرتبە آدم آتلاو ٣ مرتبە بر نەرسەنی چەینەو، بر حرفنی ٣ مرتبە ئەیتو کبی)،

١١) قراءتنى مصحفدن قاراب اوقو،
١٢) قرآننى معناسى بوزلورلق، ايتوب خطا اوقو.
١٣ مقتدى امامدن آلدەراق طورو،
١٤) جماعت نمازندە ايركشى خاتون ايلە بر صفدە بولو،
١٥) ايرتە نمازينى اوقوغاندە قوياش چقا باشلاو،
١٦) عورت بولغان اعضانك دورت اولوشندن بر اولوش قدريسى
١٧) نمازدە فرض بولغان بر عملنى قيلمى قالدرو،
١٨) كوكرەگى قبلە طرفندن آوشو،
١٩) تەنى، كييمى يا نمازلغى نجسلەنو،
٢٠) اوز اختيارى ايلە طهارتينى بوزو.

نمازدە مباح بولغان اشلر.

١١٢) اير كسز يوتكرو وتوچكرو ايلە آغزدن بر نيچە حرفلر چغو سببلى، نجسكە تييودن قورقوب يا كە باشقە بر ضرورت اوچون اوچ آدم آتلاو سببلى وهم ايكندى اوقوغاندە قوياش بايو سببلى نماز بوزلماس.
١١٣ نماز اوقوغان زماندە يلان چغوب چاغو احتمالى بولسە، نمازنى بوزميچى شونى اوتورو درست بولور. اوتورو اوچون اورندن قوزغالوب طاياق آلوب كيلسەدە. شول وقتدە كوكرەگى قبلە طرفندن آوشسەدە نمازى بوزلماس. اوتورگاندن صونگ قالغان ييرندن اوقى باشلاب نمازينى تمام قيلور.
١١٤) نماز اوقوچيناك آلدندن كوزى توشەرلك ييردن اوزوب كيتو مكروهدر.
١١٥) نماز اوقوب طورغاندە بر كشى آلدندن اوزوب كيتە باشلاسە آنكا نمازدە ايكانينى بلدرو اوچون بر مرتبە طاماق قرو ياكە بر مرتبە (سبحان الله) دييو درست بولور.
١١٦) نماز آلدندن اوزوب گناهلى بولماسونلر اوچون كشى كوب

قورو سنتدر. بر آرشین اوزونلغی و بارماق یووانلغی بر طایاق بولسەدە پەردە اوچون یارار؛ آندن کیم نەرسە یاراماس.

۱۱۷) امام آلدنده پەردە بولسە مقتدیلر اوچون پەردەقویو لازم بولماس.

۱۱۸) امام نمازده یا کُلشا باشلاسە، مقتدیلر طاماق یا کە (سبحان الله) دیب یا کُلشقانینی امامغه آگلاتو تییشلی بولور.

۱۱۹ نماز اوقوب طورغان زمانده اختیارسز طهارتی بوزلغان کشیگه نمازینی بوزمیچی طهارت یا گارتو درست بولور.

۱۲۰) لکن هیچ بر سوز سویلەمەو، طهارت آلو اوچون ضرور بولماغان هیچ بر اشنی قیلماو لازمدر. طهارت آلو اوچون صو یانینه باروب صو آلو سببلی وقبله طرفندن آوشووی سببلی نمازی بوزلماس.

۱۲۱) ایمدی بو کشی طهارت آلغاچ‌دە، نماز اوقوغان ییرینه قایتوب یا کە طهارت آلغان ییرنده قبلەغه قاراب نمازینك اوقولمی قالغان رکنلرینی تمام قیلور.

۱۲۲) اگرده امام بولغان کشینك طهارتی بوزلسه، آرتندن بر کشینی طارتوب اوزی یانینه کیتروردە، اوزی اورنینه امام بولورغه اشاره قیلور. اوزی طهارت آلورغه چغوب کیتەر.

۱۲۳) امام اورنینه قالغان کشی نمازنك قالغان رکنلرینی امام بولوب تمام قیلور.

۱۲۴) اوّلگی امام طهارتینی آلغاچ نمازینی یالغوز اوقوغان کشی کبی اوزیگنه تمام قیلور.

نمازنك باشقه حکملری وتورلی نمازلرنك اوقو روشلری بوکتابس صوك اوقولاچق (جماعت اسلی کتابدەتفصیلا بیان قیلنسلردر.

احمدهادی مقصودی.

جماعت.

عبادات اسلامیه مجموعه‌سینڭ

◄ دورتنچی جزئی ►

ابتدائی مکتبلرنڭ اوچنچی صنف شاگردلری اوچوندر.

۷ نچی طبعه

سـ ۱۳۳۳ ـ ۱۹۱٤ ـه

Эта книга. допущена Его Превосходительствомъ Г. Попечителемъ Оренбургскаго Учебнаго Округа отъ 9 апрѣля 1913 г. за № 5073 къ классному употребленію въ татарскихъ и русско-татарскихъ школахъ.

ИЗДАНІЕ СЕДЬМОЕ

Первое изданіе дозволено цензурою въ Петроградѣ 11 октября 1904г.

КАЗАНЬ.

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань. 1915

بسم الله الرحمن الرحيم

جماعت.

حديث شريف : صلاةُ الجماعةِ افضلُ من صلاةِ الفذِّ بسبعٍ وعشرين درجة ✻ معناسى : نمازنى امام وجماعت ايله اوقو يالغوز اوقودن يگرمى ييدى درجه آرتق ثوابليراقدر.

١) فرض نمازلرنى امام ومقتدى بولوب جماعت ايله اوقو سنّتدر.

٢) جماعت ايله اوقولغان نمازده امام باش بولور. مقتدى امامغه اويوب يعنى اييه‌روب اوقور، نمازنك هرعملينى امام آرتندن غنه قيلور، هيچ برعملنى امامدن الك قيلماس. ٣) قيامده مقتدى (ثنا) غنه اوقور، اعوذ بسمله وسوره‌لرنى اوقوماس. امام اوقوغانينى كوتوب وطكلاب تيك طورور. ركوعدن قومه‌گه طورغانده امام تسميع ئه‌يتور، تحميد ئه‌يتمس. اما مقتدى تحميد ئه‌يتور تسميع ئه‌يتمس. باشقه ذكرلرنك هر برسينى امام‌ده مقتدى‌ده اوقورلر.

٤) امام تكبيرلرنى، تسميعنى هم‌سلامنى قچقروب ئه‌يتور. مقتدى هر ذكرنى ياشرن ئه‌يتور. سورهٔ فاتحه قچقروب اوقولغان نمازده سورهٔ فاتحه‌دن صوڭ مقتدى‌ده ياشرن ايتوب آمين دييور.

٥) مقتدى برگنه كشى بولغانده امامنك اوڭ طرفندن برقارش قدرگنه آرتده‌راق طورور. ايكى يا اوچ كشى بولغانده، امامنك آرتنده صف

بولۇ تزلۇب طۇرۇرلر. صفنى تيگز قيلو وآراده كشى صيپارلق بوش اورن قالدرميچى جش تزلو سنتدر.

٦) الوغ اير كشى صبى بالاغه وخاتۇن كشيگه اۇيۇب نماز اوقو درست توگلدر. صبيلرنك وخاتۇنلرنك اير امامغه اۇيۇب اوقولرى درستدر.

٧) بر امامغه ايرلر، صبيلر وخاتۇنلر برگه اۇيۇسه‌لر، اۆلگى صَفده ايرلر، ايكنچى صَفده صبيلر، اۇچنچى صفده خاتۇنلر تزلۇرلر. ٨) آرادن برسى امام بولۇب نمازلرينى جماعت ايله اوقو صبيلرغه درستدر، خاتۇنلرغه درست توگلدر. ٩) عُذرسز كشى صاحِبِ عذرگه اۇيۇب اوقو، ايكندى اوقوچيغه اۇيله‌نى قَضا قيلوچى اۇيۇب اوقو نَفل نمازى اوقوچيغه فرض نمازنى اۇيۇب اوقو، درست توگلدر. ١٠) نَفل نمازينى اۇيله ويه‌ستو نمازلرينى اوقوچيغه اۇيۇب اوقو درستدر؛ ايرته، ايكندى وآخشام نمازلرينى اوقوچيغه اۇيۇب اوقو مَكرُوهدر.

١١) بر نيچه كشى بر نمازنى جماعت ايله اوقومقچى بولسه‌لر، آراده عالمره‌گى امام بولۇر. علملرى بر درجه‌ده بولسه. قرآئتى درستره‌گى امام بولۇر، قرآئتلرى بر درجه‌ده بولسه، تقواراغى امام بولۇر. تقوالقلرى‌ده، بر درجه‌ده بولسه، قارتراغى امام بولۇر. ياشلرى‌ده تيگز بولسه، ياخشى خُلقليراغى امام بولۇر. خُلقلريده بر درجه‌ده بولسه، كورككه‌مرەك قيافتليسى امام بولۇر. ١٢) بيك نادان، فاسِق، ايكى كوزى‌ده صوقر هم صاقاو كشينك امام بولووى مكروهدر.

١٣) امام ايرته نمازينك هر ايكى ركعتنده، آخشام ويه‌ستو نمازلرينك اۆلگى ايكى ركعتنده سوره‌لرنى قچقرۇب اوقۇر، باشقه نمازلرده

یاشرن اوقور ١٤.) یالغوز اوقوچی هر رکعتده سوره‌لرنی یاشرن اوقور. امام قچقروب اوقی طورغان رکعتلرده قچقروب اوقوسه‌ده، درست بولور.

مُدْرِكْ ومَسْبُوقْ.

١٥) امام نمازنی اوقی باشلاغاچ، صوکندن کیلوب ییتشکان کشیگه نمازنڭ قایو عملنده بولسه‌ده، امامغه تیز اویوب شول عملنی قیلا باشلاو واجبدر. حتّی امام آخرغی قعده‌ده بولسه‌ده، اویوب قالمق ثوابلیدر. ١٦) امام قیامده قچقروب سوره اوقوغان زمانده کیلوب اویوغان کشی (ثنا)نی اوقوماس، یاشرن اوقوغان زمانده کیلوب اویوغان کشی اوقور. قیامدن باشقه عملده وقتده اویوغان کشی‌ده (ثنا) اوقوماس.

١٧) امام برر رکعتنڭ رکوعنده وقتده کیلوب اویوب، امام طورغانچی رکوعغه ایلوب اولگرگان کشی، شول رکعتکه ییتشکانگه حساب قیلنور. امام رکوعدن طورغاچ قومه‌ده سجده‌ده یا قعده‌ده وقتده اویوغان کشی اول رکعتکه ییتشکانگه حساب قیلنماس.

١٨) امامنڭ اوّلگی رکعتینه ییتشکان کشی (مُدْرِكْ) دیب آتالور. اوّلگی رکعتینه ییتشمه‌گان کشی، (مسْبوق) دیب آتالور. ١٩) مسبوق آخرغی قعده‌ده (تشهّد) اوقور، صلوات ودعا اوقوماس، امام ایکی طرفقه‌ده سلام بیرگانچی کوتوب تیك طورور، امام سلام بیروب بترگاچ قیامغه طوروب ثنا، تعوذ، بسمله وسوره‌لر اوقوب قالغان رکعتلرینی قضا قیلور.

٢٠) اوّلگی رکعتکه ییتشمه‌گان کشی امامدن صوك بر رکعت قضا

قیلوُر. ایکی رَکْعَتکه ییتشمه‌گان کشی امامدن صونگ ایکی رَکْعَتْ قضا قیلوُر. اَوَّلگی رَکْعَتَنده قعْده‌گه اوطوُرماس. هَرْ ایکی رَکعَتنده سورهٔ فاتحه‌دن صونگ برەر سوره‌اوقوُر. ۲۱) دورت‌رَکْعَتْلی نَمازده اوُچ رَکْعَتکه ییتشمه‌گان کشی امامدن صونگ اوُچ رَکْعَت قَضا قیلوُر، اَوّلگی رَکْعَتنده قَعْده‌گه اوطوُروُر، ایکنچی رَکْعَتنده اوطوُرماس، اَوَّلگی ایکی رَکعَتنده سورهٔ فاتحه‌دن صونگ برەر سوره اوقوُر. صونگغی رَکْعَتنده سورهٔ فاتحه‌نی گنه اوقوُر.

۲۲) آخشام کبی اوُچ رَکْعَتلی نَمازنگ آخرغی رَکْعَتینه‌گنه ییتشکان کشی امامدن صونگ قَضا قیلغان ایکی رَکْعَتنگ هَرْایکیسنده‌ده قَعْده‌گه اوطوُروُر ، هَرْ ایکی رَکْعَتنده‌ده سورهٔ فاتحه‌دن صونگ برەر سوره‌ده اوقوُر. ۲۳)امامنگ‌هیچ‌برر‌کْعَتینه ییتشمیچی نَمازنگ آخرینه‌غنه اوُیوُب قالغان کشی، امامدن صونگ‌نَمازینی گویاپالغوُز اوقوُغان کشی کبی‌اوقوُر.

مَسْجِدْ وَجامِعْ.

۲٤) فَرْض نَمازلرنی مَسْجِدکه باروُب جَماعت ایله اوقو سُنَّتدر.

اوُیده جماعت بولوُب اوقوُلغان نَمازده، جَماعت ثَوابی طابلسه‌ده مَسْجِد ثَوابی‌طابلماس. ۲٥) مَسْجِدکه کرگانده اَوَّل اونگ آیاقنی آتلاب کرو واوُشبو دعانی اوقو مُستحبدر :

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ لِی اَبْوابَ رَحْمَتِكَ وَانْشُرْ عَلَیَّ خَزائِنَ رَحْمَتِكَ ۞

معناسی: یارب، میکا رحمت ایشکلرکنی آچقل ورحمت خزینه‌لرکنی صاچقل.

۲٦) مسجددن چقغانده اوّل صول آیاقنی آتلاب چقو واوُشبو دُعانی اوقو مُستحبدر: اَللّٰهُمَّ اِنّی اَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ الْعَظیمِ ۞

معناسی: یاربّ، تحقیق مین سیندن الوغ فَضْل ورحمتکنی سوُریمن.

٢٧) مَسْجد که کرگاچ ده بر سُنّت نماز اوقولماسه، ایکی رَکْعت (تحیّة المَسْجد) نمازی اوقو مستحبدر. ٢٨) مَسْجد اچنده اَدَبْ وتواضُع ایله اوطورو، ذِکر وتَسْبیح، تَوْبه و اِسْتغفار، دُعا وتَضرّع ایله شُغللەنو، قرآن یا کِتاب اوقوب اوطورو یا که وعظ سویلەب یا طَلاب طورو یا علْم اویرەنوب یا اویرەتوب اوطورو مُسْتحبدر. ٢٩) صوغان، صارمساق وطوما آشاغان کوینچه مَسْجدکه کرو ومَسْجد اچنده دُنْیا اشلری قیلوب ودنیا سوزلری سویلەب کولشوب اوطورو مکروهدر.

٣٠) ایرته نمازی اوچون مَسْجدکه باروب کرگانده، اِمام فَرْضینی اوقورغه کرشکان بولسه، ایکی حُکْم بار: اگرده تیزگنه ایکی رَکْعت سُنّتینی اوقوغانده فَرْضنك آخِرغی رکْعتینه اِمامغه اویوب قالورلق بولسه، اوّلا مسجدنك ایگنچی بولمەسنده (یاکه برباغا آرتنده) ایکی رَکْعت سُنّتینی اوقور، صوڭره اِمامغه مسبوق بولوب اویور. اگرده سُنّتینی اوقوب شُغللەنگانده فَرْضنك هیچ بر رَکْعتینه اولگرمی قالورلق بولسه، سُنّتینی اوقوماس، کرگاچ ده امامغه اویور. قالغان ایکی رکْعت سُنّتینی فَرْضینی اوقوغاندن صوڭ قَضا قیلماس. ٣١) اگرده ایرته نمازینك سُنّتینی اوقورغه کرشکاچ قامَتْ اوقولوب امام فَرْضغه کرشسه، اوّل تیزگنه سُنّتینی تَمام قیلور، صوڭره امامغه اویور.

٣٢) اویله نمازی اوچون مَسْجدکه کرگانده امام اویلەنك فَرْضینی اوقورغه کرشکان بولسه، تیز اِمامغه اویور. دورتْ رَکْعت سُنّتینی اوقوب شُغللەنمس. فَرْضینی تَمام قیلغاندن صوڭ اوّلا دورت رَکْعت سُنّتینی قضا قیلور، صوڭره ایکی رَکْعت سُنّتینی اوقور. ٣٣) مَسْجدکه کروب اویلەنك

دورت رکعت سنّتینی اوقورغه کرشکاچ قامت توشرلوب امام فرضینی اوقورغه کرشسه، کرشلگان نمازینی ایکی رکعت نفل نمازی ایتوب تمام قیلورده، تیز امامغه اویور. فرض تمام بولغاندن صوڭ اوّل دورت رکعت سنّتینی، صوڭره ایکی رکعت سنّتینی اوقور. ٣٤) اگرده دورت رکعت سنّتنڭ اوچنچی رکعتینی ده اوقی باشلاغان بولسه، آنی تمام قیلو تییشلی بولور. تمام قیلغاندن صوڭ امامغه اویور. ٣٥) خاتونلرغه نمازنی مسجدکه باروب اوقو مکروهدر، مگر قارچقلرنڭ ایرته، آخشام ویه‌ستو نمازلرینی مسجدده اوقولری مکروه توگلدر.

نمازنڭ قضاسی.

٣٦) بیش وقت نمازنڭ هربرسینی وقتلرنده (ادا) (*) قیلو فرضدر. عذرسز وقتنده اوقومی قالدرو هیچ درست توگلدر. ٣٧) اگرده بر نماز اوز وقتنده اوقولمی قالسه، آنی ایکنچی وقتده (قضا) (**) قیلو فرض بولور. ٣٨) ایرته نمازی قویاش چقغانچی اوقولمی قالوب اویله وقتی بیتکانچی قضا قیلنسه، سنّتی ده فرضی ده قضا قیلنور، اگرده اویله وقتی بیتکاچ قضا قیلنسه، فرضی غنه قضا قیلنور. ٣٩) باشقه نمازلرنڭ فرضلری غنه قضا قیلنورلر. سنّتلری هیچ قضا قیلنماسلر. ٤٠) وقتنده اوقولمی قالسه، یه‌ستو نمازی ایله برگه وتر نمازی ده قضا قیلنور. ٤١) جمعه نمازینی اوقی آلمی قالغان کشی، اول کوننده اویله اوقور. ٤٢) عید وتراویح نمازلری وقتلرنده اوقولمی قالسه‌لر، صوڭندن قضا قیلنماسلر. ٤٣) اگر نماز جماعت ایله قضا قیلنسه، قچقروب اوقولا طورغان رکعتلرده امامغه قرائتنی قچقروب

(*) ادا ـ علمنی وقتنده اوته‌و دیمکدر. (**) قضا ـ علمنی وقتی چقغاندن صوڭ اوته‌و دیمکدر.

اوقو واجب بولۇر. اگرده یالغوز قضا قیلنسه، هر رکعتنده قرائتنی یاشرن اوقو واجب بولۇر.

٤٤) قضاغه قالغان نمازلرنڭ ترتیبلری معلوم بولغانده ترتیبلری ایله قضا قیلو تییشلیدر. مثلا بر کوننڭ بش وقت نمازی‌ده قضاغه قالسه، ایرته نمازندن باشلاب یه‌ستو ووترگه قدر ترتیبلری بوینچه قضا قیلو تییشلی بولۇر. ٤٥) بر کشینڭ عمرنده دورت بیش کنه نمازی قضاغه قالغان بولسه، اول کشیگه وقتی کرگان نمازنی اوقومیچی ایڭ اوّل قضاغه قالغان نمازینی اوقو، وقتی کرگان نمازنی قضادن صوڭ اوقو فرض بولۇر. مثلا اویله نمازی قضاغه قالغان کشیگه ایکندی وقتی کرگاچ ایڭ اوّل اویله‌نی قضا قیلوب، ایکندینی آندن صوڭ اوقو فرضدر. ٤٦) اگرده عمرنده آلتی نمازی قضاغه قالغان کشی بولسه، اول کشی اختیارلیدر: تله‌سه، قضا نمازینی اوّل اوقور، تله‌سه، وقتی کرگان نمازنی اوّل اوقور.

٤٧) نمازنی قضا قیلۇر آلدندن اذان وقامت اوقو سنتدر. ایکی اوچ نمازنی بر وقتده قضا قیلاچق بولسه، بارینه بر اذان کافی بولۇر. امّا قامت برگنه کافی بولماس: هر برسی اوچون بر‌ەر قامت کیرەك بولۇر.

٤٨) قضا قیلناچق نمازغه اوشبو رەوشچه نیت قیلنۇر: (نیت قیلدم فلان کونده وقتنده اوقولمی قالغان ایرته نمازمنڭ ایکی رکعت فرضینی اوته‌مککه خالصا لله تعالی الله اکبر.)

٤٩) عمری اچنده بیك کوب نمازلری قضاغه قالغان کشی قارتـایغاچ شونلرنی قضاقیمقچی بولسه، ایرته‌نمازینه اوشبورەوشچه نیت‌قیلۇر: (نیت قیلدم وقتنده اوقولمی قالغان ایرته نمازلرمنڭ ایڭ صوڭغیسینی قضا قیلمقلقغه خالصا لله تعالی الله اکبر.) باشقه نمازلرغه‌ده شول روشچه . . .

سَجْدهٔ سَهْو .

٥٠) بر کشی نَمازنکٔ بر فرضینی اِخْتیاری ایله بولسه‌ده ، اوُنوُتوُب بولسه‌ده، قیلمیچی قالدرسه، نمازی درست بولماس، اول کشیگه نمازینی یا ٔگفادن اوقو فرض بولوُر. ٥١) اگرده اِخْتیاری ایله نَمازنکٔ بر واجِبینی قالدرسه، نَمازی بوُزلماس، لٰکِنْ اوزی گناهلی بولوُر. ٥٢) اگرده بر کشی نَمازنکٔ بر واجِبینی اوُنوُتوُب ویا ٔگلشوُب قالدرسه ، اول کشیگه نَمازینکٔ آخِرنده (سَجْدَهٔ سهْو) قیلو واجِب بولوُر. شول رەوشچه که: اگرده اول کشی یالغوُز اوقوچی بولسه، آخِرغی قعْدەسنده تَشهّدنی اوقوُغاندن صوکٔ، صَلَوات ودُعا اوقوُمیچی ایکی طَرَفْقه‌ده سَلام بیروُرده، ایکی مرتَبه سَجْدَه قیلوُر. هر سَجْدەده اوُچەر مرتَبه تَسْبیح ئەیتوُر. آندن صوکٔ ینه قَعْدەگه اوطوُروُب تَشهّد ودُعا اوقوُب هَمْ سَلام بیروُب نَمازینی تمام قیلوُر. ٥٣) اگرده اول کشی امام بولسه ، آرتندەغی مُقْتَدیلر طوُروُب کیتمه‌سوُنلر اوُچوُن سَجْدَهٔ سهْوگه قَدَرْ، اوکٔ طَرَفینه‌غنه سَلام بیروُب آندن صوکٔ سَجْدَهٔ سَهْو قیلوُر. ٥٤) امام یا ٔگلشقانلغی اوُچوُن سَجْدَهٔ سَهْو قیلسه، آ ٔگا اییەروُب مُقْتَدیلرگەده، مَسْبوُقغەده، سَجْدَهٔ سهْو قیلو واجِب بولوُر. اَمّا مُقْتَدی یا ٔگلشو سَبَبْلی هیچ کمگه یَعْنی اِمامغەده مُقْتَدیگەده سَجْدَهٔ سَهْو قیلو واجب بولماس.

٥٥) اگرده بر کشی نَمازده یا ٔگلشوُب اوُشبو (١٧) توُرلی اشنی قیلسه، فرضًا: ١) نَمازنکٔ اَوَّلگی ایکی رکعتینکٔ برنده سورهٔ فاتحه اورنینه باشقه بر آیَتْ اوقوُسه ، ٢) یا کِه اَوَّلگی ایکی رکعتینکٔ برنده

سورهٔ فاتحەدن صوڭ سوره اوقوٴمی قالسه، ٣) یا کە اوٴچ ودورت رکعتلی نمازده، اوّلگی قعدەگه اوطوٴرمی قالسه، ۴) یا کە بر قعدەده تشهّد اوقوٴمی قالسه، ۵) یا کە اوّلگی قعدەده تشهّددن صوڭ صلوات‌دە اوقوٴسه، ٦) یا کەاوّلگی قعدەده یا کُلشوٴب سلام بیرسه، ٧) یا کە قچقروٴب اوقوٴلا طوٴرغان رکعتدد امام قرائتنی یاشرن اوقوٴسه، ٨) یا کە یاشرن اوقوٴلا طوٴرغان رکعتده امام قرائتنی قچقروٴب اوقوٴسه، ٩) یا کە وتر نمازنده قنوت دعاسینی اوقوٴمی قالسه، ١٠) یا کە قرائت اوقودن اوّل رکوع قیلسه، ١١) یا کە تکبیر ئەیتوٴب نمازغه کرشکاندن صوڭ ینه بر تکبیر ئەیتسه، ١٢) یا کە سورهٔ فاتحەنی ایکی مرتبه اوقوٴسه، ١٣) یا کە رکوعنی ایکی مرتبه قیلسه، ١۴) یا کە سجدەنی اوٴچ مرتبه قیلسه، ١۵) یا کە آخرغی قعدەده تشهّددن صوڭ قیامغه طوٴرسه، ١٦) یا کە آخرغی قعدەگه هیچ اوطوٴرمیچی قیامغه طوٴروٴب کیتسه، ١٧) یا کە نیچەنچی رکعتده ایکانینی اویلاب طوٴروٴب یا آیت وتشهد کبی بر ذکرنی تیشسز اورنده اوقوٴب نمازنڭ بر عملینی کیچکترسه، شول کشیگه سجدهٔ سهو قیلو واجب بولوٴر.

۵٦) فرضنڭ سورەقوشلمی طوٴرغان آخرغی رکعتلرندەسورهٔ فاتحەگەسورهٔ قوشو سبیلی نمازده سنّت یامستحب بولغان عمللرنڭ برسینی قیلمی قالدرو سببلی، سجدهٔ سهو قیلو واجب بولماس. ۵٧) یا کُلشوٴب سجدهٔ سهو واجب بولوٴرلق ایکی اوٴچ توٴرلی اشنی قیلسەده، سجدهٔ سهو

برگنه مرتبه قیلنور.

۸۵) نمازنىڭ، آخرنده سجدهٔ سهو قیلاچق کشی اۉ نۆتۆپ قیلمی قالدرسه، نمازینه کیمچیلك کیلمس آنڭ اۉچۆن نمازدن صوڭ هیچ برعمل قیلولازم بولماس.

نمازده صاتاشو.

۵۹) بر کشی دورت رکعتلی بر نمازده یاڭلشۆپ اۉلگی قعده‌گه اوطورمیچی قیامغه طۆرا باشلاسه، شول آراده یاڭلشقانی خاطرینه کیلسه، ایکی حکم باردر: ۱) اگرده تزلری طوغریلانۆپ بیتمه‌گان بولسه، قعده‌گه قایتۆپ اوطورۆده تشهد اوقۆر، آخرده سجدهٔ سهو قیلماس. ۲) اگرده تزلری طوغریلانۆپ قیامغه یاقنلاشقان بولسه، قعده‌گه قایتماس قیامغه طۆرۆرده اۉچنچی رکعتنی اوقی باشلار. اۉلگی قعده، قالغان کۆینچه قالۆر. آخرده سجدهٔ سهو قیلۆر.

۶۰) بر کشی دورت رکعتلی نمازده (*) آخرغی قعده‌گه اوطورۆپ تشهدنی اوقوغاندن صوڭ اۉلگی قعده دیب بلۆپ بیشنچی رکعتنی اوقی باشلاسه، ینه ایکی حکم باردر: ۱) اگرده بیشنچی رکعتنڭ سجده‌سینی قیلغانچی یاڭلشقانی خاطرینه کیلسه، تیز قعده‌گه قایتۆپ سلام بیرۆرعه، سجدهٔ سهو قیلۆر. ۲) اگرده یاڭلشقانی بیشنچی رکعتنڭ سجده‌سینی قیلغاچ خاطرینه کیلسه، ینه بر رکعت اوقۆپ نمازینی آلتی رکعت ایته‌رده، آخرده سجده

(*) اۉچ رکعتلی نمازده یاڭلشونڭ حکملرینی دورت رکعتلی نمازده یاڭلشوغه اۉخشاتۆپ بلنۆر.

سَهو قيلوُب نَمازيني تَمام قيلوُر. آرتق اوقولغان ايكي رَكعتي نَفل نَمازي بولوُب قالوُر.

٦١) اگرده بر كشي آخرغي قعده گه هيچ اوطوُرميچي بيشنچي رَكعتنك قيامينه طوُرسه، دخي ايكي حكم باردر: ١) اگرده بيشنچي رَكعتنك سجده‌سيني قيلغانچي يا كلشقاني خاطرينه كيلسه، تيز قعده گه قايتوُب اوطوُروُرده، تَشهد اوقوُب سَلام بيروُب سَجده‌ء سَهو قيلوُر. ٢) اگرده يا كلشقاني بيشنچي رَكعتنك سجده‌سيني قيلغاچ خاطرينه كيلسه، نَمازي فرضلقدن چقوُب نَفل‌گه ئه‌يله‌نوُر. بس ايمدي ينه بر ركعت اوقوُب نَمازيني آلتي رَكعت نَفل ايتوُب تَمام قيلوردە، فرضيني ياكادن باشلاب اوقور.

٦٢) بر كشي نماز اچنده نيچه رَكعت اوقوغانيني اوُنوتوُب اوزينك نيچه‌نچي رَكعتده ايكانيني بلمه‌سه، نَمازيني بوُزوُب (*) يا كغادن اوقور. اگرده ايكي اوُچ مرتبه شول رەوشچه اوزينك نيچه رَكعت اوقوغانيني اوُنوتا باشلاسه، نمازيني بوُزماس، كوكلي نيچه رَكعت اوقوغانيني قوتليردك گمان قيلسه، اوزيني شول قدر اوقوغانغه حساب قيلوُب نَمازيني تَمام قيلوُر. اگرده نيچه رَكعت اوقوغانيني هيچ گمان قيلا آلماسه، اوزيني آز اوقوغانغه حِساب قيلوُر. مثلاً «بو اوقي طوُرغان رَكعتم برنچي رَكعتم ميكان، ايكنچي رَكعتم ميكان» دييوُب شُبهه‌له‌نسه، برنچي رَكعتكه حِساب قيلوُر... «اوُچنچي رَكعتم ميكان، دورتنچي رَكعتم ميكان» دييوُب شُبهه‌له‌نسه، اوُچنچي رَكعتكه حِساب قيلوُر.

(*) نمازيني بُوزاچق كشي نمازنك قايو عملنده بولسه‌ده، يعني قيامده يا قومه‌ده يا جلسه‌ده يا قعده‌ده بولسه‌ده، ايكي طرفقه سلام بيروُب بزرار.

٦٣) بویله رکعتلری شبهه‌لی بولغان نمازلرده آخرغی رکعت بولووی احتمال بولغان رکعتده قعده‌گه اوطوروب طورو تییشلیدر. (چونکه آخرغی رکعتده قعده‌گه اوطورو فرضدر.)

٦٤) بر کشی دورت رکعتلی نمازغه کرشوب، ایکی رکعت اوقوغاچ اوّلگی قعده‌ده یا کلشوب سلام بیرسه، ایکی حکم باردر: ١) اگرده سلام بیرگاندن صوڭ نمازنی بوزارلق براش قیلماسه. قیامغه طوروب قالغان رکعتلرینی اوقوب نمازنی تمام قیلورده، آخرده سجده‌ء سهو قیلور. ٢) اگرده نمازنی بوزارلق بر اش قیلسه، نمازینی یا کادن باشلاب اوقور.

سجده‌ء تلاوت.

٦٥) قرآن کریمده (١٤) یپرده سجده آیتی باردرکه: اعراف، رعد، نحل، اسراء، مریم، حج، فرقان، نمل، سجده، ص، فصّلت، نجم، انشقاق، علق سوره‌لرنده‌در. ٦٦) اوشبو سجده آیتلرینڭ قایسینی بولسه‌ده، برسینی اوقوغان کشیگه‌ده ایشتکان کشیگه‌ده سجده تلاوت قیلوواجب بولور. ٦٧) شول رەوشچه که طهارتلی حالنچه قبله‌غه قارشی طوروب (نیّت قیلدم سجده‌ء تلاوت قیلمغه) دیب نیت قیلورده، تکبیر ئەیتوب سجده‌گه کیته‌ر. آنده اوچ مرتبه سجده تسبیحی ئەیتورده تکبیر ئەیتوب طوروب قعده‌گه اوطورور. آندن صوڭ اوشبو سوزلرنی [illegible] قیلور: سجدت للرحمن وآمنت بالرحمن فاغفرلی، [illegible] الرحمن ❀ سمعنا واطعنا غفرانك ربّنا والیك المصیر ❀

معناسی : سجده قیلدم الله تعالی اوچون، هم ایمان کیتردم اول الله تعالی‌گه. بس ایمدی مینم گناهلرمنی یارلقاغل. ای رحمت قیلغوچی الله. ای ربمز بز سینک عفوکنی ایشتدک، هم سیکا اطاعت قیلدق. بز آخرده سینک حکمکگه قایتاچقمز.)

٦٨) سجدهٔ تلاوت اوچون ده، نمازده‌غی کبی طهارتلی بولو، تەنی، کییمی ونمازلغی پاک بولو، عورت یېرلری اورتولی بولو، قبلەغه قارشی بولو شرطدر. سجدهٔ تلاوتنک اوزینه مخصوص وقتی یوقدر. نماز اوقو مکروه بولغان وقتلردن باشقه، قای وقتده قیلنسەده درستدر.

٦٩) سجدهٔ تلاوتده نمازغه کرشکانده‌گی کبی تکبیر ایله‌قوللرنی قولاق طوغرسینه قدر کوتەرو، قیام ورکوع قیلو یوقدر. سجده‌سی‌ده برگنه مرتبه‌در. نماز اچنده سجده آیتلرندن برینی اوقوغان کشی آیت تمام بولغاچ‌ده، نمازینی بوزمیچی تکبیر ئەیتوب سجده‌گه کیتەر. بر سجده قیلغاچ تکبیر ئەیتوب قیامغه طوروده، سجده آیتلرندن صوڭغی آیتلرنی اوقوب آندن صوڭ رکوع قیلور. ٧٠) اگرده‌سجده آیتینی اوقوغاچده رکوع قیلسه، سجدهٔ تلاوت قیلو واجب بولماس؛ رکوعسی سجدهٔ تلاوت اورنینه طورور.

٧١) اگرده امام نماز اچنده سجدهٔ تلاوت قیلسه، آکا ایی‌ەروب مقتدیلرگه‌ده سجده قیلو واجب بولور. ٧٢) برکشی برمجلسده ایکی سجده آیتینی اوقوسه یاکه ایشتسه هر آیت اوچون بره‌ر سجدهٔ تلاوت تیەیلور. اگر بر مجلسده برسجده آیتینی ایکی مرتبه اوقوسه،

یا کەایشتسه، برگنه سَجْدَهٔ تِلاوت‌قیلوُر. ٧٣) اگروده‌برسَجْده آیتینی ایکی مجْلِسْده اوقوُسه یا که ایشتسه، ایکی مَرْتَبَه سَجْدَهٔ تِلاوت قیلوُر. ٧٤) اوطوُرغان‌ییردن‌طوُروُب کیتو ایله، بر بولمه‌دن ایکنچی بولمه‌گه چقو ایله، بر سوز بتکاندن صونك ایکنچی سوزگه یا ایکنچی اشکه کرشو ایله مجَلْس‌اوزگه‌ره‌در. ٧۵) کشی‌ایشتوُرلك‌اورنده‌سَجْده آیَتینی قچقروُب اوقو، سجده آیتینك اوزینی‌گنه آتاب اوقو هم قرآن اوقوُغانده سَجْده آیتینی اوقوُمی قالدروُب کیتو مَکْروهدر. ٧٦) صبی بالا، دیوانه کشی، حَیْضلی و نفاسلی خاتوُن سَجْده آیَتینی اوقوُسه‌لرده، ایشتسه‌لرده، آنلرغه سَجْدَهٔ تِلاوت قیلو واجِب بولماس. مگَرْ آنلرنك‌اوقوُغانینی‌ایشتکان‌کشیلرگه‌واجب‌بولوُر. ٧٧) برکشی‌جنُب وَقْتنده یا کِه ایسرك وقتنده سَجْده آیتینی اوقوُسه یا کِه ایشتسه، آشُا صوُکندن سَجْده قیلو واجب بولوُر.

مُقیمْ و مُسافِرْ.

٧٨) اوُیده طوُروچی کشیگه (مُقیم) دییلوُر. یوُز چاقرم چاماسی بر ییرگه بارو نِیَّتی ایله، یولغه چققان کشیگه، (مُسافِرْ) دییلوُر. ٧٩) سَفَرْگه‌چققان‌کشی شَهْرینك یوُرطلری طوغریسندن اوزغاندن باشلاب، تا شَهْرینه قایتوُب کرگانچی، یا که بر شهرده (١۵) کوُن طوُرونی نیّتْ قیلغانچی، مُسافِر اِسمُنده‌بولوُر. ٨٠)اگروده‌مُسافِر بر شَهرده (١۵) کوُن طوُرونی نِیَّت قیلسه، شول ساعَتْ مُقیمْ حکُمنده

بولور، اگرده (١٥) کون طولغانچی طاغی یولغه چقسه، ینه مسافر بولور.

٨١) بر مسافرنک بر شهرده (١٥) کون طورو نیتی بولمیچی، شغللو چقو سببلی یاکه بر خبر کوتو سببلی (١٥) کون قدر شول شهرده طورسهده، همان مسافر حکمندهبولور. ٨٢) ایکی شهرده یورطی بولغان کشی شول شهرلرنک قایوسینهغنه باروب کرسهده، مسافرلکدن چغار. اگرده اول شهرلرنک آراسی یوز چاقرم قدر بولسه، بر یورطندن ایکنچی یورطینه بارغاندهده، مسافر بولور، ٨٣) مسافرنک (٣) حکمی باردر: ١) مسافر کشیگه اویله، ایکندی ویهستو نمازلرینک فرضلرینی ایکیشهرگنه رکعت ایتوب قسقارتوب اوقو واجب بولور. ٢) چیتکلرینه اوچ تهولك طولغانچی مسح قیلو درست بولور. ٣) سفرده وقتنده رمضان آیی طوغری کیلسه، روزهسینی طوتمیچی قضاغه قالدرو درست بولور.

٨٤) مسافر دورت رکعتلی سنتلرنی واوچ رکعتلی آخشام هم وتر نمازلرینی هیچقسقارتماس. ٨٥) دورترکعتلی نمازدهمسافر مقیمگه امام بولسه، ایکی رکعت اوقوغاچ، سلام بیروب نمازینی تمام قیلوردە، اویوغان مقیمگه اوزینك مسافر ایکانینی آڭلاتور. اول مقیم، قالغان ایکی رکعتینی قیاملرنده هیچ قرائت اوقومیچی یالغوزی تمام قیلور. ٨٦) اگردهدورترکعتلی نمازده مسافر مقیمگه اویوسه، امامینه ایپهروپ، اولدهدورترکعت ایتوب اوقور.

٨٧) مُسافِرْ مُقیمْ وقْتنده ، قضاغه قالغان دورت رکعتلی نمازینی سفرده قضا قیلسه ، قسقارتمیچی دورت رکعت ایتوب قضا قیلور، مُسافِرْ وقتنده قضاغه قالغان نمازینی مُقیمْ بولغاچ قضا قیلسه، ایکی رکعت ایتوب قضا قیلور.

جُمْعَه نمازی.

٨٨) بالغ وعاقل بولغان ایر کشیگه جمعه کون اویله نمازی اورنینه جمعه نمازی اوقو فرضدر.

٨٩) جمعه‌نك فرض بولووینك (٨) شرط باردر:

١) (ذُکورتْ) یعنی ایر کشی بولو ، ٥) (اقامتْ) مقیم کشی بولو ،

٢) (بلُوغْ) بالغ کشی بولو ، ٦) (صِحّتْ) سلامت کشی بولو ،

٣) (عقْلْ) عقللی بولو ، ٧) (سَلامَتِ عینْ) کوزی سلامت بولو ،

٤) (حرّیّتْ) آزاد کشی بولو، ٨) (سَلامَتِ رِجْلْ) آیاقلری سلامت بولو ،

٩٠) خاتونلرغه، صبیلرغه، دیوانه‌لرغه، زندانده بولغان ایرکسز کشیلرگه، مسافرلرگه، آورولرغه، ایکی کوزی‌ده صوقر کشیلرگه، آقساق کشیلرگه جمعه نمازی فرض توگلدر. چونکه آنلر معذوردرلر. آنلر جمعه کون جمعه نمازی اورنینه اویله نمازی اوقورلر. اویله اوقومیچی مسجدکه باروب جمعه اوقوسه‌لرده، درست بولور.

٩١) جمعه نمازینی اوقو اوچون (٦) نه‌رسه شرطدر:

١) (مِصْرْ) اسلام شهری دیبورلك بر زور قلعه یا آولده بولو ،

٢) (امامْ) پادشاه یا مفتی طرفندن رخصتلی کشی امام بولو ،

۳) (جَمَاعَتْ) اِمامدین باشقه اَقَلُّ اوُچ کشی اوقوُیاچق بولو،

۴) (اِذْنِ عَام) هر کم کوُرگه رخصت بولغان مسجد جَامِعده اوقوُلو،

۵) (وَقْتِ ظُهْر) اوُیله وقتنده اوقوُلو،

۶) (خُطْبَه) جمعه‌نڭ فرضندن اوّل امام خطبه اوقو.

۹۲) اوُشبو آلتی شرطنڭ هر بروسی‌ده طابلمق لازمدر. بروسی گنه طابلماسه‌ده، جمعه نمازی اوقوُلماس: بلکه اوُیله نمازی اوقوُلوُر.

۹۳) اوُشبو شرطلرنڭ تمام طابلووی شبهه‌لی بولغان ییرده جمعه اوقوُلسه، جمعه‌دن صوڭ صاقلق اوُچوُن دورت رکعت اوُیله نمازی‌ده اوقو، تییشلیدر. بزنڭ یوُرط شهرلرنده خصوصا آوللرمزده اوُشبو شرطلرنڭ تمام طابلووی شبهه‌لیدر. چوُنکه شهرلرمزنی‌ده، آوللرمزنی‌ده کامل اسْلَامْ شهری دیب بولمیدر. شول سببدن بزنڭ دیارده جمعه نمازندن صوڭ آخرغی اوُیله نمازی دیب نیتله‌ب دورت رکعت اوُیله نمازی اوقو عادت بولوُب قالمشدر.

۹۴) جمعه نمازی اوزی (۱۰) رکعتدرکه اوّل ٤ رکعت سنت، آندن صوڭ ۲ رکعت فرض، آندن صوڭ ینه ۴ رکعت سنتدر.

۹۵) جمعه مسجدینه باروُب کرگاچ‌ده ایکی رکعت (تحیة المسجد) نمازی اوقوُلوُر. صوڭغی دورت رکعت سنتدن صوڭ ۴رکعت آخرغی اوُیله نمازی اوقوُلوُر، آندن صوڭ جمعه وقتینی حرمتله‌ب ایکی رکعت وقت سنتی اوقوُلوُر.

۹۶) جمعه وقتنده اوقوُلا طوُرغان نمازلرنڭ نیتلری اوُشبو رهوشچه‌در: ۱) نیت قیلدم ایکی رکعت تَحِيَّةُ الْمَسْجِدْ نمازینی اوته‌مککه خالصا لله تعالی الله اکبر. ۲) نیت قیلدم جمعه نمازینڭ دورت رکعت

سنتینی اوته‌مککه خالصا لله الخ ٣) نیت قیلدم جمعه نمازینڭ ایکی رکعت فرضینی اوته‌مککه اوُیوُدم اوُشبو الخ. ۴) نیت قیلدم جمعه نمازینڭ دروت رکعت سنتینی اوته‌مککه خالصا الخ. ۵) نیت قیلدم اوُستیمه فرض بولغان اوُیله نمازلرینڭ آخرغیسینی اوته‌مککه خالصا الخ. ٦) نیت قیلدم اوُشبو وقتنڭ ایکی رکعت سنتینی اوته‌مککه خالصا الخ.

٩٧) جمعه‌نڭ ایکی رکعت فرضینی اوقوُغانچی امام خطبه اوقوُر. آرالرنده آزغنه اوطوُروُب طوُروُر. اول خطبه‌لرده الله تعالی‌گه حمد ئه‌یتوُر، کلمهٔ شهادت ئه‌یتوُر، محمد عم‌گه وصحابه‌لرینه صلوات ومدح ئه‌یتوُر، بر آز وعظ آیتلری اوقوُر. مسجده‌گی کشیلرگه عبرتلی وعظلر سوُیله‌ر. اهل اسلامغه وپادشاهغه خیر دعا قیلوُر. امام خطبه اوقوُر آلدندن موُذّن (اُسکتوا رحمکم الله) دییوُر. معناسی: (ای جماعت طڭلاب طوُرڭز؛ الله تعالی سزگه رحمت قیلغای ایدی) دیمکدر. آندن صوڭ امامنڭ قارشنده اذان اوقوُر.

---

٩٨) امام خطبه اوقوُغان زمانده مسجده بولغان کشیلرگه هیچ بر سوز سوُیله‌شمیچی وهیچ بر اش قیلمیچی اخلاص ایله خطبه‌نی طڭلاب طوُرو واجبدر. شول وقتده سنت ونفل نمازلر اوقو، ذکر وتسبیح ئه‌یتو درست توگلدر.

٩٩) امام خطبه اوقوُغان زمانده مسجدکه کیلوُب کرگان کشی تحیة المسجد نمازینی‌ده جمعه‌نڭ دورت رکعت سنتینی‌ده اوقوُماسی کرگاچ‌ده، خطبه‌نی طڭلاب اوطوُروُر. جمعه‌نڭ فرضی اوقوُلغاندن صوڭ دورتهر رکعت ایکی سنت نماز اوقوُب، فرضدن اوُلگی

سنتینی‌ده قضا قیلۇر، تحیة المسجد نمازی اوقولماغان کۆینچه قالۇر.

١٠٠) برکشی مسجدکه کرۇب تحیة المسجد نمازینی یا دورت رکعت سنتنی اوقوۇرغه کرشکاچ، امام خطبه اوقی باشلاسه، کرشکان نمازینی بۇزمیچی تمام قیلۇر.

١٠١) جمعه‌نڭ فرضینه امام سلام بیرگانچی‌اۇیۇب قالغان کشی مسبوق بولۇب، قالغان رکعتلرینی امامنڭ صوڭ قضا قیلۇر. امام سلام بیرگانچی اۇیۇب قالا آلماغان کشی اۇیله نمازی اوقۇر.

---

١٠٢) جمعه کۆن اهل اسلام قارشنده دعالر وایزگی عمللر مقبول بولا طۇرغان مبارك هم‌بایرام کۆندر. هربر مسلمان‌غه جمعه کۆنینی الوغ کورۇب گناه اشلردن طیلو، ایزگی عمللر قیلۇرغه طرشو، فقراغه صدقه‌لر بیرو، آتا، آنا، وقرداش اروغ ایله کورشۇب حاللرینی بلشو، قبرستانغه بارۇب یا که اۇیده قرآن اوقوۇب ثوابینی میتلرنڭ روحلرینه باغشلاو، بوش وقتلرده قرآن اوقو، ذکر ئه‌یتو هم دعالر قیلو ایله شغلله‌نو تیبشلیدر.

بیك فقیر بولماغان کشی جمعه کۆن دنیا اشلرینی کوب اشله‌میچی علم، عبرت ووعظ مجلسلرنده بولو، دوست ایش وقرداش اروغ ایله کورشۇب بایرام ایتۇب شادلق ایله اوتکه‌رو تیبشلیدر.

عید نمازلری.

١٠٣) جمعه نمازی فرض بولغان کشیلرگه عید نمازلرینی دعاوقو واجب‌بولۇر. خاتونلر وصبیلر کبی، جمعه فرض بولماغان کشیلرگه عید نمازلری‌ده واجب توگلدر.

١٠٤) عید نمازلرینی اوقو اوچون (٥) نه‌رسه شرطدر:

مصر، اِذنِ عام، اِمام، جماعت، وقت، (١)

١٠٥) عيد نمازلرينك وقتلري قۇياش چغۇب اۇچ ارشين قدر كوتەرلگاندن باشلاب اۇيله وقتي كرگانچيدر.

١٠٦) بوعذر سببلي عيد فطر نمازی برنچي شوّالده اوقۇلمي قالسه، ايكنچي شوّالده اوقو درست بولۇر. اۇچنچي شوّالده اوقو درست بولماس.

١٠٧) عيدنمازی قربان اونچي ذوالحجه‌ده اوقۇلمي قالسه، اون ايكنچي ذوالحجه‌گه قدر كيچكترۇب اوقو درست بولۇر.

١٠٨) عيد نمازلري هر ايكيسي ايكيشەر ركعتدرلر. اذان وقامتدن باشقه هر زمان جماعت ايله اوقۇلۇرلر. محلّه خلقينه نماز وقتي ييتكانيني مؤذن مناره‌غه منۇب بر نيچه مرتبه (الصّلاة) ديب قچقرۇب بلگرتۇر.

١٠٩) عيد فطر نمازينه اۇشبو رەوشچه نيت قيلنۇر :

(نيت قيلدم ايگی ركعت عيد فطر نمازيني اوتەمككه اۇيۇدم اۇشبو امامغه خالصا لله تعالى الله اكبر)

١١٠) عيد قربان نمازينه اۇشبو رەوشچه نيت قيلنۇر :

(نيت قيلدم ايكی ركعت عيد قربان نمازيني اوتەمككه اۇيۇدم اۇشبو امامغه خالصا لله تعالى الله اكبر)

١١١) عيد نمازلرينك هر ايكيسي اۇشبو رەوشچه اوقۇلۇرلر: نيت قيلۇب تكبير ئەيتۇب كرشكاندن صوك امامده مقتديلرده (ثنا) اوقۇرلر، (ثنا) اوقۇلغاندن صوك هربرسي نمازغه كرشكانده گي كبی اۇچ مرتبه قوللريني قۇلاق يۇمۇشاقلرينه قدر كوتەرۇب اۇچ مرتبه تكبير

---

(١) جمعه‌ده خطبه شرطايدی، عيد نمازلرنده شرط توگل، سنتدر. جمعه خطبه‌سی فرضدن اۇّل اوقۇلۇر. عيد خطبه‌لری نمازلردن صوك اوقۇلۇر.

ئەيتۇرلر، تكبيرلرنك آراسنده قوللرى باغلانميچى صالنۇب طۇرۇرلر. آندن صوك امام باشقه نمازلردەغى كبى قچقرۇب سورەلر اوقۇر. ركوع وسجده قيلنۇب ايكنچى ركعتنك قياميىنه طۇرغاندن صوك امام قچقرۇب ينه سورەلر اوقۇر. امام سورەلرنى اوقۇب بتركاچ، ركوع قيلۇر آلدندن اوّلكى ركعتدەگى كبى ينه اۇچ مرتبه تكبير ئەيتلۇرده دورتنچى تكبير ايله ركوعگه كيتلۇر. ركوع وسجده قيلغاندن صوك قعده وسلام ايله باشقه نمازلر كبى تمام قيلنۇر.

۱۱۲) عيد نمازينه صوكغه قالۇب كيلگان كشى امام سلام بيرگانچى اۇيۇب قالسه، مسبوق بولۇب قالغان ركعتلرينى امامدن صوك قضا قيلۇر اگرده امام سلام بيرگانچى اۇيۇرغه ييتشه آلماسه، شول كۇينچه قالۇر: عيد نمازلرى قضا قيلنماسلر.

۱۱۳) عيد نمازلرى اوقۇلغاندن صوك امام ايكى مرتبه خطبه اوقۇب خلقنى وعظ قيلمق، فطره وقربان حكملرينى اۇيرەتمك، وعيد كۇنلرنده سنت بولغان اشلرنى سۇيلەمك سنتدر.

تَراويحْ نَمازلرى

۱۱٤) رمضان آينده هر كۇن يەستو نمازندن صوك، وتر نمازندن اوّل (تراويح) نمازى اوقو ايرلرگەده خاتۇنلرغەده سنتدر.

۱۱۵) تراويح نمازى بارى (۲۰) ركعتدر. ايكيشەر ركعت اون نماز ايتۇب ياكه دۇرتەر ركعت بيش نماز ايتۇب اوقۇلۇرلر. بو نماز يالغۇزده اوقۇلۇر، اما جماعت ايله مسجدده اوقو سنتدر.

۱۱٦) تراويح نمازى جماعت ايله اوقۇلغاندن صوكره وتر نمازىده جماعت ايله اوقۇلۇر. امام تراويح نمازلرينك قرائتلرينىده وترنكينىده قچقرۇب اوقۇر.

۱۱۷) تراويح نمازينه اۇشبو رەوشچه نيت قيلنۇر: (نيت قيلدم ايكى ركعت تراويح نمازينى اوتەمككه اۇيۇدم اۇشبو امامغه خالصا لله تعالى الله اكبر)

١١٨) تراويح نمازلرى آراسنده دورت ركعت اوقوغان صاين، دورت ركعت نماز اوقوۋر قدر وقت طوقتاب (ترويحه) قيلو، يعنى يال ايتوۋب طوۋرو سنتدر.

١١٩) ترويحه وقتنده تسبيح يا تهليل ئەيتوۋب يا كه ئەيتلـگانينى طـڭلاب اوطوۋرو مستحبدر.

١٢٠) بزنڭ بو شهرلرده ترويحه وقتنده اوشبو تسبيحنى ئەيتو معروف بولمشدر:

سُبْحَانَ ذِى الْمُلْكِ وَالْمَلَكُوتِ * سُبْحَانَ ذِى الْعِزَّةِ وَالْعَظَمَةِ وَالْقُدْرَةِ وَالْكِبْرِيَاءِ وَالْجَبَرُوتِ * سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْحَيِّ الَّذِى لَا يَمُوتُ * سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ * لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ نَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ * نَسْئَلُكَ الْجَنَّةَ وَنَعُوذُ بِكَ مِنَ النَّارِ *

معناسى:

بيرده‌گى وكوكده‌گى مخلوقاتقه خوجه بولغوچى الله تعالى‌نى تنزيه قيلامن عزت، قدرت وبيك الوغلق ايه‌سى بولغوچى الله تعالى نى تنزيه قيلامن. بوتون عالمنڭ پادشاهى وهيچ اولمه‌يه‌چك ترك بولغوچى الله تعالى‌نى تنزيه قيلامن. اول الله تعالى كيمچيلـكلردن بيك پاك ومقدس بولغوچى هم بارچه فرشته‌لرنڭ وجبرائيل فرشته‌نڭ ربّى بولغوچيدر. بر الله تعالى‌دن باشقه هيچ تـڭرى يوقدر. بز اول الله تعالى‌دن گناهلرمزنڭ يارلقانووينى استيمز. اى الله بز سيندن جنتنى صوۋريمز. تموغدن سيڭا صغنامز.

---

١٢١) تراويح نمازلرى تمام بولوۋب بيشنچى تسبيح ئەيتلـگاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولوۋر:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ ❁ اَللّٰهُمَّ زَيِّنَّا بِزِينَةِ الْاِيمَانِ ❁ وَشَرِّفْنَا بِشَرَافَةِ الْهِدَايَةِ وَالْعِرْفَانِ ❁ وَاَكْرِمْنَا بِصِيَامِ شَهْرِ رَمَضَانَ وَارْزُقْنَا الْجَنَّةَ وَالْغُفْرَانَ ❁ وَتَقَبَّلْ مِنَّا تَرَاوِيحَنَا يَا سُبْحَانُ ❁ وَاسْتَجِبْ دُعَائَنَا يَاحَنَّانُ ❁ بِفَضْلِكَ وَجُودِكَ يَا مَنَّانُ ❁

بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ ❁

معناسی :

یاربّ ، محمد علیه‌السلام‌گه هم آنڭ اۇی جماعتلرینه رحمت وسلام قیلغل ، ای الله ، بزلرنی ایمان زینتی ایله زینتله‌گل ، ودخی علم وتوفیق ایله شرافتلی قیلغل . ورمضان آیینڭ روزه‌سی ایله حرمتلی قیلغل ، بزگه جنتنی ویارلقانونی نصیب قیلغل ، ای پاك ومنزه بولغوچی الله ، بزلرنڭ تراویحلرمزنی قبول قیلغل ، ای رحمت قیلغوچی وصورامیچی بیرگوچی الله ، فضلڭ وکرمڭ ایله بزنڭ دعالرمزنی قبول قیلغل . ای کامل‌رحمت‌قیلغوچی الله‌تعالی ، هرنرسه‌سینڭ رحمتڭ ایله گه‌بولغوچیدر .

١٢٢) تراویح نمازینڭ هر رکعتنده سورهٔ فاتحه‌دن صوڭ برقسقا سوره اوقولۇر . کلام شریفنڭ باشندن باشلاب ، هر رکعتنده قوشا قوشا ، بو تیپه تراویحده آخرینه قدر اوقۇب چقۇب قرآننی ختم قیلو الوغ سنتلردندر .

١٢٣) تراویح نمازینی یه‌ستو نمازینی اوقوغاندن صوڭ اوقو سنتدر . شول سببدن مسجدگه تراویح نمازی اوقولا باشلاغاچ کیلگان کشیگه ، ایڭ اوّل یالغوزی یه‌ستونڭ دورت رکعت فرضینی اوقو وآندن صوڭ تراویح نمازی نیتلۀب امامغه اۇیو تییشلیدر .

١٢٤) بوبله صوڭغه قالغان کشی تراویحنڭ قالغان رکعتلرینی امامدن صوڭ یالغوزی اوقۇب تمام قیلوۇر . ایمدی اگرده امام وترنی اوقۇب بتورگانچی تراویحنی تمام قیلسه ، امامغه مسبوق بولۇب اۇیۇر . اگرده تراویحنی تمام قیلغانچی امام وترنی اوقۇب بترسه ، وترنی‌ده یالغوزی اوقۇر .

جَنَازَه نمازی.

١٢٥) میتکه دعا قیلو مقصودی ایله جنَازَه نمازی اوقو فرض کفایه‌در؛ شویله که میتنڭ اولگانینی بلگان کشیلرنڭ آرادن بر نیچه‌سی اوقوسه، باشقه‌لرینڭ اوستندن توشه‌در. اگرده هر برسی اوقوسه، هرقایوسی ثوابلی بولادر. اگرده هیچ برسی اوقومی قالسه، هرقایوسی گناهلی بولادر.

١٢٦) جنازه نمازینڭ سیگز شرطی باردر:

١) (وَضوءْ) طهارتلی بولو، ٥) (سْترِعورَتْ) عورت یېرلر اورتولی بولو،

٢) (طَهارَت بدَنْ) تەن پاك بولو، ٦) (اسْتقْبال قبْلَه) قبلەغه قارشی بولو،

٣) (طَهارَتِ ثوبْ) کیم پاك بولو، ٧) نیّتْ) نیت قیلو،

٤) (طَهارَت مَکانْ) آیاق باسقان اورن ٨) (مغْسولیّةمیّتْ) میت یو ولغان بولو. پاك بولو.

١٢٧) اگرده میت (شهید) بولسه، یعنی ظلمق ایله اوتورلگان کشی بولسه، یوولماس. یوولماغان بولسه‌ده، آنڭ اوچون‌ده جنازه نمازی اوقولور.

١٢٨) جنازه نمازنده قرائت، رکوع، سجده وقعده‌یوقدر، قیام حالنده دورت تکبیر وایکی سلام ایله تمام قیلنور.

١٢٩) جنازه نمازینی اوقویاچق کشی اوّلا (نیت قیلدم اوشبو میت اوچون جنازه نمازی اوقومقغه، اویودم اوشبو امامغه خالصاً لله تعالی) دیب نیت قیلور، آندن صوڭ نمازغه کرشکانده‌گی کبی قوللرینی کوته‌روب تکبیر ئەیتورده، قوللرینی باغلاب (ثنا) اوقور آندن صوڭ قوللرینی کوته‌رمیچه ایکنچی تکبیرنی ئەیتور آندن صوڭره تشهددن صوڭ اوقولاطورغان صلواتنی اوقور. آندن صوڭ اوچنچی تکبیرنی ئەیتور.

١٣٠) آندن صوڭ اوشبو دعانی اوقور:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا ❁ اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَهُ مِنَّا فَاَحْيِهِ عَلَى الْاِسْلَامِ وَمَنْ تَوَفَّيْتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الْاِيمَانِ ❁ اَللّٰهُمَّ اِنْ كَانَ هٰذَا الْمَيِّتُ مُحْسِنًا فَزِدْ فِى اِحْسَانِهِ وَاِنْ كَانَ مُسِيئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ ❁

معناسی:

(یاربّ، بزلرنڭ تركلرمزنی ده، اولـكلرمزنی ده، حاضرلرمزنی ده، غائبلرمزنی ده، کچکنه لرمزنی ده، اوغلرمزنی ده، ایرکه کلرمزنی ده، خاتونلرمزنی ده، یارلقاغل. یاربّ، ترك بولغانلرمزنی اسلام دینی اوزرینه ترك قیلغل. اولـگانلرمزنی ایمان ایله وفات قیلغل. ای الله، اگر اوشبو میت ایزگی کشی بولغان بولسه، ایزگیلـگن آرتدرغل، اگر گناهلی کشی بولغان بولسه، گناهلرین عفو قیلغل).

اگر ميّت صبی یا دیوانه کشی بولسه، اوچنچی تکبیردن صوڭ اوشبو دعانی اوقور:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْ هٰذَا الْمَيِّتَ لَنَا فَرَطًا وَذُخْرًا وَاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَمُشَفَّعًا ❁

معناسی:

(یاربّ بو میتنی بزنڭ اوچون شفاعتچی وشفاعتن مقبول قیلغل.)

١٣١) آندن صوڭ دورتنچی تکبیرنی ئەیتوردە ایکی طرفقه سلام بیروب نمازنی تمام قیلور.

١٣٢) جنازه نمازی تمام بولغاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

رَبِّ اغْفِرْ لَنَا وَلِهٰذَا الْمَيِّتِ وَافْسَحْ لَهُ فِى قَبْرِهِ ❁ اَللّٰهُمَّ زِدْ اَجْرَهُ وَلَا تُضِلَّنَا بَعْدَهُ ❁

معناسی:

(ای ربم، بزلرنىڭ گناھلرمزنىدە بو میتنىڭ گناھلرینىدە یارلقاغل ودخی آڭا قبرندە كیڭلك قیلغل. یارب، بو میتنىڭ اجرینی آرتدرغل وآندن صوڭرە بزنی آزدرماغل).

١٣٣) جنازە اوقولغان زماندە میت، باشی مغرب طرفندە وآیاغی مشرق طرفندە بولوب چالقان یاتار. امام، اوقیوغان كشیلردن آلدەراق بولوب، میتنىڭ كوكرەگی طوغریسندە طورور.

١٣٤) جنازە نمازینە امام ایكی تكبیرنی ئەیتكاچ كیلوب اوقیوغان كشی مسبوق بولوب قالغان تكبیرلرینی میت اورنندن آلنغانچی امامدن صوڭ قضا قیلور. آشغچ بولورلق بولغاندە مسبوق، ثنا، صلوات ودعانی اوقوماسەدە، درست بولور. صوڭغی اوچ تكبیرنی ئەیتوردە سلام بیرور.

١٣٥) طهارت آلوب شغللنسە، اولگوە آلسی قالورلق بولغان كشیگە، جنازە نمازینی تیمّم ایلە اوقودە درستدر.

نَفْل نمازلری.

١٣٦) ایكندی ویەستو نمازلری آلدندن دورتەر ركعت نفل نمازی اوقو ودخی اویلە ویەستو نمازلرندن صوڭغی ایكیشەر ركعت سنتلرینی دورتشەر ركعت ایتوب اوقو، سنت درجەسندە بیك تییشلی وكوب ثوابلی مستحبلردندر.

١٣٧) قای وقت بولسەدە، نمازمكروە بولماغان وقتلردە ایكیشەر، دورتشەر، آلتیشار یاسیگزەر ركعت نفل نمازلری اوقو مستحبدر.

١٣٧) ٨،٦،٤ ركعتلی نفل نمازلرینىڭ هر قعدەسندە صلوات ودعا اوقو تییشلیدر.

١٣٩) نیت قیلوب كرشلگان نفل نمازینی ارقوب تمام ایتو

واجب بولۇر. بۇزو حرامدر. اگرده بۇزسه، صوڭندن قضا قیلو واجب بولۇر.

۱٤۰) آت اۇستنده بارغانده آتقه آتلانغان کۆینچه نفل نمازی اوقی بارو درستدر، اول زمان قبله‌غه قارشی اوقو فرض بولماس، یولی قایا طابا بارسه، شول طرفقه طابا قاراب اوقوب بارۇر.

۱٤۱) مشهور نفل نمازلری اۇشبولردر:

۱) حاجت نمازی، ۶) خسوف نمازی، ۱۱) اوّابین نمازی،
۲) استسقا نمازی، ۷) سفر نمازی، ۱۲) تهجد نمازی،
۳) توبه نمازی، ۸) شکر نمازی، ۱۳) هول نمازی،
٤) خوف نمازی، ۹) اشراق نمازی، ۱٤) مسجد نمازی،
۵) کسوف نمازی. ۱۰) ضحی نمازی، ۱۵) استخاره نمازی.

۱٤۲) حاجت نمازی، الله تعالی‌دن بر مرادنی صوراب دعا قیلۇر آلدندن اوقولا طۇرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

۱٤۳) استسقا نمازی- قۇریلق سببلی ایگنلرگه و حیوانلرغه ضرر کیلۇولك بولغاچ، الله تعالی‌دن یاغمۇر صۇراب دعا قیلۇ اۇچۇن اوقولا طۇرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر. بو نماز صحراده اوقولۇر. بارچه مسلمانلر جییلۇب قرغه چغارلر، بالا چاغالرینی و حیوانلرینی‌ده آلۇب چغارلر. هرکم طهارت ایله و توبه‌نچیلکلی قیافت ایله جه‌یه‌و چغار. صحراده هر بر کشی قبله‌غه قارشی طۇرۇرلر. امام جییلغان کشیلرگه بیك کوب وعظ قیلۇر. هر قایو سینه گناهلرندن توبه و استغفار قیلۇرغه و دشمان بولشقان کشیلرگه بر برسی ایله باحلله‌شۇرگه قوشار، خلقلر توبه و استغفار قیلۇرلر، بر برسی ایله باحلله‌شۇرلر. آندن صوڭ هر کم یالغوز یالغوز ایکیشه‌ر رکعت نماز اوقۇرلر.

۱٤٤) استسقا نمازندن صوڭ اۇشبونی اوقوب دعا قیلۇرلر:

اَللّٰهُمَّ اَسْقِ عِبَادَكَ وَارْحَمْ بَهَائِمَكَ. اَللّٰهُمَّ اَمَرْتَنَا بِدُعَائِكَ وَوَعَدْتَنَا بِاِجَابَتِكَ فَقَدْ دَعَوْنَاكَ كَمَآ اَمَرْتَنَا فَاَجِبْنَا كَمَا وَعَدْتَنَا ۞ اَللّٰهُمَّ اِنْ لَمْ تَرْحَمْ لِاَنْفُسِنَا لِكَثْرَةِ ذُنُوبِنَا فَارْحَمْ صِبْيَانَنَا وَبَهَائِمَكَ ۞

معناسی:

یارب، قوللرکنی صوغارغل، حیوانلرکغه رحمت قیلغل. یارب بزلرگه دعا قیلمق ایله بویوردک وهم قبول ایتمکنی وعده قیلدک. ایمدی بز سیکا اوزک بویورغانچه دعا قیلامز: بس ایمدی سین وعدهک بوینچه بزنک دعامزنی قبول قیلغل. یارب اگرده گناهلرمز کوبلگی سببلی اوزمزگه رحمت قیلماسهک، (گناهسز) صبیلرمزغه وحیوانلرکغه رحمت قیلغل.

١٤٥) اگرده اوّلگی کون استسقانمازینی اوقوب دعا قیلغاندن صونک یاغمور یاوماسه، ینه ایکی کون شول رموشچه استسقا قیلورلر.

١٤٦) اگرده قرده استسقا قیلغان وقتده یاغمور یاوا باشلاسه، باشلوینی آچوب یاغمورغه چلاتورلر. الله تعالی گه شکر قیلورلر.

١٤٧) توبه نمازی ـ گناهلردن اوکنوب توبه واستغفار قیلور آلدندن اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

١٤٨) توبه نمازینی اوقوغاندن صونک اوشبو استغفارنی اوقور:

اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ، اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ، اَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ تَعَالٰى مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ اَذْنَبْتُهُ عَمْدًا اَوْخَطَاءً سِرًّا اَوْعَلَانِيَةً وَاَتُوبُ اِلَيْهِ مِنَ الذَّنْبِ الَّذِي اَعْلَمُ وَمِنَ الذَّنْبِ الَّذِي لَآ اَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ۞

معناسی:

(الله تعالی دن مینی هر بر گناهلرمدن یارلقاوینی تلیمن، یوری قیلغان گناهلرمدن ده. خطالق ایله قیلغان گناهلرمدن ده، یاشرن قیلغان گناهلرمدن ده، اشکارا قیلغان گناهلرمدن ده وده‌ی الله تعالی گه بلوب قیلغان گناهلرمدن ده. بلمی قیلغان گناهلرمدن ده توبه قیلامن (یعنی اوکنوب قایتامن) ای الله سین غیبلرنی ده بلگوچیسک.)

١٤٩) خَوْفَ نمازی- بربلا وآفتنك بولوونددن قورقغان زمانده بر ضَرَر ایرشمه‌سه ایدی دیب دعا قیلوُر آلددن اوقوُلا طوُرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر. قاتی ییل وداوللربولغانده، کوك کوکره‌ب یاشنلر یاشنه‌گانده، یاغموُر وبوُز یاوغانده، صو طاشوُغان زمانده، زلزله بولوُب ییر سلکنه باشلاغانده، قاتی اسسی وقاتی صووقلر بولغانده اوُشبو نماز اوقوُلوُر.

١٥٠) كُسُوفْ نمازی- قوُیاش طوُتلغان زمانده امام وجماعت ایله مسجدده اوقوُلا طوُرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر. بو نمازنك قرائتنده امام بیك اوُزوُن سوره‌لراوقوُر، قچقروُب اوقوُماس، قوُیاشنك نوری آچلغانچی هر کم مخلوقاتنك عجیب احوالی ایله عبرتله‌نوُب الله تعالی‌گه حمد وتسبیح ئه‌یتوُرلر.

١٥١) خُسُوفْ نمازی- آی طوُتلغان زمانده‌اوقوُلا طوُرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر. بو نماز مسجدده اوقوُلماس. بلکه اوُیده یالغوُز اوقوُلوُر.

١٥٢) سفر نمازی- بر سفرگه چغار آلددن، سفرم اوُڭشلی بولسه ایدی دیب دعا قیلمق اوُچوُن اوقوُلا طوُرغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

١٥٣) شُكْر نمازی- بر الوغ دَوْلَت، نِعْمَتْ وَمَرْتَبه‌گه ایرشکاچ،

یا بر مقصود حاصل بولغاچ الله تعالی گه شکر قیلو نیتّی ایله اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

۱۵۴) اِشْراقْ نمازی- قویاش تمام چغوب کوتەرله باشلاغاچ اوقولا طورغان نفل نمازیدر، که یاایکی، یا دورت، یا آلتی، یا سیگز رکعت ایتوب اوقولور.

۱۵۵) ضُحی نمازی- قویاشنڭ چققان وقتی ایله اویله وقتینڭ اورتالغنده اوقولور. مثلا قویاش ساعت ٤ ده چققان کونلرده ساعت ۸ ده اوقولور؛ قویاش ساعت (۸) ده چققان کونلرده ساعت (۱۰) ده اوقولور. بونماز ۲، ٤، ٦، ۸، ۱۰، یا ۱۲ رکعت ایتوب تورلیچه اوقولور.

۱۵٦) اَوّابین نمازی - آخشام نمازن اوقوب بترگاندن صوڭ اوقولا طورغان نفل نمازیدر، که ۲، ٤، یا ٦ رکعت ایتوب اوقولور.

۱۵۷) تَهَجُّدْ نمازی- تونله یوقودن اویانوب طاڭ آتقانچی اوقولا طورغان نفل نمازیدر. ۲، ۴، ٦، ۸ یا ۱۰ رکعت ایتوب اوقولور.

۱۵۸) هَولْ نمازی- بر مسلمان کشینڭ وفات بولغانن ایشتکان کونده آخشامدن صوڭ اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر؛ بونڭ ثوابی شول میتنڭ روحینه باغشلانور.

۱۵۹) مسجد نمازی- مسجد که کرگاچ ده اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر، که (تَحِیَّةُ الْمَسْجِدْ) نمازی دیب آتالور.

١٦٠) اگرده مسجدکه کرگاچده باشقه بر نماز اوقولاچق بولسه، بو نمازنی اوقو لازم توگلدر. شونىڭ اوچون مسجدکه بیش وقت نمازنی اوقو اوچون کرگانده اوقولماس، جمعهغه کرگانده اوقولور. برمسجدکه قاراب چغو اوچون کرگان کشیگهده بو نمازنی اوقو تییشلیدر.

---

١٦١) استخاره نمازی ـ بر الوغ اشنی باشلار آلدندن شول اشنڭ خیرلی بولووینی تلهب اوقولا طورغان ایکی رکعت نفل نمازیدر.

١٦٢) بو نمازنی اوقوغاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ اِنِّي اَسْتَخِيرُكَ بِعِلْمِكَ وَاَسْتَقْدِرُكَ بِقُدْرَتِكَ وَاَسْئَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ فَاِنَّكَ تَقْدِرُ وَلَا اَقْدِرُ وَتَعْلَمُ وَلَا اَعْلَمُ وَاَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ * اَللّٰهُمَّ اِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ خَيْرٌ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي فَاقْدِرْهُ لِي وَيَسِّرْهُ لِي ثُمَّ بَارِكْ لِي فِيهِ * وَاِنْ كُنْتَ تَعْلَمُ اَنَّ هٰذَا الْاَمْرَ شَرٌّ لِي فِي دِينِي وَمَعَاشِي وَعَاقِبَةِ اَمْرِي فَاصْرِفْهُ عَنِّي وَاصْرِفْنِي عَنْهُ وَاقْدِرْ لِيَ الْخَيْرَ اَيْنَمَا كُنْتَ * اِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ *

معناسی:

١٦٣) یارب، تحقیق مین سیندن یاخشیلق استیمن. هم قدرت استیمن و سینڭ فضلڭنی صوریمن. تحقیق سین هرنهرسهگه قادرسڭ. (مین اوزمگنه) هیچ بر نهرسهگه قادر توگلمن. وهم سین هرنهرسهنی بلهسڭ. مین بلمیمن. تحقیق سین هربر غیب نهسهلرنیده بلگوچیسڭ. ای الله، اگرده اوشبو اشنی مینم دینم، دنیام وآخرتم اوچون خیر دیب بلسهڭ، اول اشنی میڭا نصیب ومیسر قیلغل هم اول اشنی مینم اوچون مبارك قیلغل. اگرده بو اشنی مینم دینم، دنیام وآخرتم اوچون ضررلی ویمان دیب بلسهڭ اول اشنی میندن ومینی اول اشدن دوندرگل، ومیڭا قایده بولسهده خیر اشلرنی نصیب قیلغل. تحقیق سینڭ هرنهرسهگه کوچڭ ییتکوچیدر.

١٦٤) اوشبو دعانی اوقوغاندن صوڭ قیلاچق اشینی کوڭلی طارتسه، خیرلی بولووینی امید ایتوب باشلار. کوڭلی طارتماسه، اختیارینه قارار.

١٦٥) برخیر اشنڭ خانهسی باشلاب آچلغان زمانده رسم کشاد مجلسلرندهده اوشبو دعانی اوقو ممکندر.

روزه، اعتکاف، زکات، عشر، فطر، فدیه، صدقه قربان وحج حکملری عبادات اسلامیهنڭ (روزه، زکات، حج) اسملی جزئنده بیان قیلنمشلردر.

احمدهادی مقصودی.

روزه، زکات وحج

عبادات اسلامیه مجموعه‌سینک

« بیشنچی جزئی »

ابتدائی مکتبلرنک اوچنچی صنف شاگردلری اوچوندر.

٧

سنه ١٣٣٣ ــ ١٩١٥

Эта книга, допущена Его Превосходительствомъ Г. Попечителемъ Оренбургскаго Учебнаго Округа отъ 9 апрѣля 1913 г. за № 5073 къ классному употребленію въ татарскихъ и русско-татарскихъ школахъ.

ИЗДАНІЕ СЕДЬМОЕ

Первое изданіе дозволено цензурою въ Петроградѣ 11 октября 1904 г.

КАЗАНЬ.

Лито-Типографія И. Н. Харитонова. Казань. 1915

بسم الله الرحمن الرحيم

١) آيت كريمه: (يَاأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ، لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ※) سورة البقرة.

مآلی: «ای مؤمن بنده‌لر، اوّل زمانده‌غی مؤمنلرگه فرض قیلنغانی کبی، تقوالغکز آرتسون اوچون (رمضانده) روزه طوتو سزگه‌ده فرض قیلندی»

٢) حدیث شریف: لِكُلِّ شَيْءٍ زَكَاةٌ وَزَكَاةُ الْجَسَدِ الصِّيَامُ ※

معناسی: (هر نرسه‌نك بر زکاتی، یعنی پاکلاوچیسی بولادر. تەننك زکاتی روزه‌در.

صَوْمْ - روزه

٣) رَمَضان آیینده هر کون روزه بولو، یعنی طاك یاقتیلغی جه‌یلگان وقتدن باشلاب قویاش باتقانچی آشامی، اچمی ویاقنلق قیلمی طورو بالغ وعاقل بولغان هر بر مؤمن بنده‌گه فرضدر.

٤) روزه نك فرضلری (٣) در:

١) نیّتْ قیلو، ٢) آشاو، اچودن طییلو، ٣) یاقنلقدن طییلو.

٥) روزه بولوغه سحر آشاغاندن صوك طاك آتقانچی نیت قیلو، مستحبدر. اویله وقتینه بر ساعت چاماسی قالغانچی نیت قیلنسه‌ده، درست بولور. اویله وقتینه بر ساعت چاماسی‌غنه قالغاچ نیت قیلو معتبر بولماس.

٦) روزه‌غه کوکل ایله نیت قیلو کافیدر. تل ایله هیچ بر سوز ئه‌یتمه سه‌ده، کوکلندن ایرته‌گه روزه بولاچغینی اویلاسه، روزه‌سی درست بولور.

٧) عربچه اۇشبو سوزلرنی اوقۇب تل ایله نیت قیلو مستحبدر:

نَوَيْتُ اَنْ اَصُومَ صَوْمَ شَهْرِ رَمَضَانَ مِنَ الْفَجْرِ اِلَى الْمَغْرِبِ خَالِصًا لِلّٰهِ تَعَالٰى ۞

معناسی: (الله تعالی اۇچۇن اخلاصم ایله نیت قیلدم رمضان آیینك روزەسینی طۇتمقلقغه طاڭ وقتندن باشلاب قۇیاش باتقانچی.)

٨) قۇیاش باتقاچ روزەنی تمام قیلغانده بر طعام، طۇز یا صو ایله (افطار) قیلو، یعنی آغزنی آچو سنتدر. خرما کبی طاتلی ییمشلر ایله افطار قیلو مستحبدر.

٩) افطار قیلغاندن صوڭ اۇشبو دعانی اوقۇر:

اَللّٰهُمَّ لَكَ صُمْتُ وَبِكَ اٰمَنْتُ وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ وَعَلٰى رِزْقِكَ اَفْطَرْتُ فَاغْفِرْلِى يَاغَفَّارُ مَا قَدَّمْتُ وَمَا اَخَّرْتُ ۞

معناسی: (ای الله، اۇشبو روزەنی مین سینىڭ اۇچۇن‌گنه طۇتدم ومین سیڭاغنه ایمان کیتردم، وسیڭا توکل قیلدم، وسینىڭ رزقڭ ایله آغزمنی آچامن. ای گناهلرنی عفو ایتکوچی الله، ایمدی مینم اۇلگی گناهلرمنی‌ده، صوڭغی گناهلرمنی‌ده، یارلقاغل.)

---

١٠) روزه بولغان کشیگه اۇشبو اشلر سنتدر: ١) طاڭ آتقانچی تۇنله طۇروب سحر آشاو، ٢) روزه طۇتو ایله نفسینی گناه اشلردن طیيونی نیت قیلو، ٣) کسبدن بوشاغان وقتلرنده دینی کتابلر اوقو، ٤) قۇیاش بایغاچ‌ده آخشام نمازینی اوقوغانچی افطار قیلو.

١١) کۆندز روزه وقتنده اۇشبو اون تۆرلی اشنی قیلو مکروهدر: ١) فائدەسز سوزلر سوٚیله‌و، ٢) ادبسز سوزلر سوٚیله‌و، ٣) مۇنچاغه کروب اۇزاق اوطۇرو، ٤) صوغه چومۇب قۇیۇنو، ٥) طعام وچه‌یر چه‌ینه‌و، ٦) بر نه‌رسه‌گه تلینی تیيروب طاتوب قاراو، ٧) آوز اوبو، ٨) هیچ افطار قیلمیچی بر یولی ایکی کۆن روزه بولو، ٩) نی بولسه‌ده بر گناه اشنی قیلو. ١٠) آوروی آرتاچغینی بله طۇروب روزه طۇتو.

١٢) روزه بولغان کشیگه اۇشبو اون تۇرلی اش درستدر: ١) صاتۇب آلناچق مالنی طاتۇب قاراو، ٢) بالاغه طعام چەینەب بیرو، ٣) کوزگەسۇرمه طارتو، ٤) مییق وایرننی مایلاو، ٥) تشلرنی پا کلەو ٦) قان آلدرو، ٧) سۇلۇك صالدرو ، ٨) قۇمغان ایله غسل قیلو ، ٩) مۇنچاغه کرۇب آیاق اوره تیرلەب چغو، ١٠) صابۇن ایله یوونو.

---

١٣) اۇشبو اۇچ تۇرلی اش روزەنی بۇزادر : ١) بۇرچاق قدرگنه بولسەده، بر طعام یا دارو یۇطو، ٢) برگنه طامچی قدر بولسەده، صو یا که دارو یۇطو، ٣) یاقنلق قیلو.

١٤) رمضان روزەسینی اختیاری ایله بۇزغان کشیگه هرکۇن اورنینه بر کۇن (قضا) قیلو وبۇزغان اۇچۇن (کفّارتْ) قیلو فرض بولۇر.

١٥) روزه کفارتی اۇچۇن دنیاده قۇللر بتۇب بیتمەگان بولسه، بر قۇل آزاد قیلۇب قۇللرنی بترۇرگه طرشو تییشلی بولۇر. اگرده قۇل طابلماسەیا که آنی آلۇرغه بایلغی‌بیتمسه ، (٦٠) کۇن بر طۇتاشدن روزه طۇتو، تییشلی بولۇر.

اگرده ضعیفلك سببلی (٦٠) کۇن روزه طۇتارغه قوّتی بیتمەسه (٦٠) فیقیرگەطویارلق آش آشاتو تییشلی بولۇر.

١٦) بر روزه کشی خطالق ایله بر آز آش یاصو یۇطسه، یا که بوغازینه قار ویاغمۇر طامچیلری کرسه، یا که اختیاری ایله آغزینی طوترۇب قۇسسه، یا که طاڭ آتماغاندر دیب بلۇب سحر آشاسه، حال بوکه، طاڭ آتقان بولسه ، یا که قۇیاش باتقاندر دیب بلۇب افطار قیلسه، حال بوکه ، باتماغان بولسه، یا که یاقنلقدن باشقه جنبْ بولسه، روزەسی بۇزلۇر. بس اول کشیگه رمضاندن صوڭ روزەسەنی قضا قیلو تییشلی بولۇر، کفارت لازم بولماس.

١٧) روزەسی کوٗندز بوٗزلغان کشیگه قوٗیاش باطقانچی روزه کشی کبی آشامی اچمی طوٗرو تییشلی بولوٗر.

١٨) بر کشینك بوغازینه طوزان، طوفراق، جوٗن یا توٗتوٗن کرسه، یا که بر کشی توٗکرگینی یا قاقرغینی یا که تش آراسنده قالغان طعام کیسه‌گینی یوٗطسه، یا که روزه ایکانینی اوٗنوٗتوٗب آشاسه اچسه یا یاقنلق قیلسه، اول کشینك روزەسی بوٗزلماس.

١٩) حیض یانفاس ایله عذرلی بولغان خاتوٗنلرغه روزه طوٗتو درست توگلدر، آنلر رمضانده طوٗتلمی قالغان روزەلرینی رمضاندن صوك قضا قیلوٗرلر.

---

٢٠) روزه طوٗتارغه کوٗچی ییتمسلك بیك ضعیف قارت کشی روزه طوٗتمیچی هر کوٗننك روزەسی اورنینه بر فقیرگه طویارلق آش یا که طویارلق آش آلوٗرغه ییتەرلك آقچه بیروٗر.

٢١) اگرده رمضاندن صوك شول قارت طازارسه، قالغان روزەلرینی قضا قیلوٗر.

٢٢) یوٗکلی خاتوٗن هم بالا ایمزه طوٗرغان خاتوٗن روزه طوٗتقانده اوزلرینه یا بالالرینه ضرر کیلودن قورقسەلر، ودخی آورو کشیلر آورولری آرتوودن قورقسەلر، روزه طوٗتماسه‌لرده درست بولوٗر. هر قایوسی قالغان روزەلرینی رمضاندن صوکره قضا قیلوٗرلر.

٢٣) رمضانده مسافر بولغان کشیگه‌ده روزه طوٗتمی یوٗروٗ، درست بولوٗر. سفرندن قایتقاچ آکاده، قالغان روزەلرینی قضا قیلو لازم بولوٗر.

٢٤) طاك آتقاندن صوك سفرگه چقغان کشیگه، مسافر بولدم دیب روزەسینی بوٗزو درست توگلدر. اگرده بوٗزسه، قضا قیلو لازم بولوٗر.

٢٥) روزه‌سز کونیچه کوندز او یینه قایتوب کوگان مسافرگه، قویاش باتقانچی روزه کشی کبی آشامی اچمی طورو مستحبدر.

---

٢٦) طوتلمی قالغان روزه‌لرینی سلامت وقتنده قضا قیلوب بتورمه‌گان کشیگه آورو بولغاچ قضاغه قالغان روزه‌لری اوچون (فدیه) بیرو ایله وارثلرینه وصیّت ئه‌یتو واجب بولور.

٢٧) اگرده شویله وصیت ئه‌یتکان کشی وفات بولسه، وارثلرینه قالغان مالینک اوچدن بر اولوشی قدرندن فدیه بیرو واجب بولور.

٢٨) پنجشنبه ودوشنبه کونلرنده عاشورا، رغائب، براءت وعرفه کونلرنده ذوالحجه ومحرم آیلرینک اوّلگی آتناسی کونلرنده وهر آینک طولغان اوچ کوننده روزه طوتو کوب ثوابلی مستحبلردندر.

٢٩) نفل روزه‌نی بوزو درست توگلدر. اگرده بوزسه، قضا قیلو واجب بولور.

٣٠) قوناق کیلو سببلی یا آشقه چاقرلو سببلی، نفل روزه‌نی اویله‌گه قدر بوزو درست بولور، اویله‌دن صوک بوزو درست بولماس.

٣١) ایکی عید کونلرنده و٣ تشریق کونلرنده روزه طوتو ودخی یالغوز جمعه کوننده گنه یا شنبه کوننده گنه روزه طوتومکروهدر.

---

٣٢) شَعبانننک (٣٠) نچی کوننده آخشامدن صوک آی کورنمه‌سه، (٣٠) نچی کوننده آی کورو خبرینی کوتوب اویله وقتلرینه قدر آشامی، اچمی روزه بولوب طورو مستحبدر.

٣٣) اگرده آی کورو خبری کیلسه، شول کونیچه نیتله‌ب روزه بولنور. آی کورو خبری کیلمه‌سه، روزه‌نی بوزو تییشلیدر.

٣٤) (٢٩) نچی شعبانده آی کورلمه گان بولسه، (٣٠) نچی کونینی رمضاندن حسابلاب روزه طوتو مکروهدر. شول کونده نفل نیتی ایله روزه بولو درست بولور.

٣٥) قویاش بایغان و قتلرده آی کورنه طورغان طوغریده بولوط، یا که طوزان بولماسه، رمضان باشی اوچون ده شوّال باشی اوچون ده آینی کوب کشی کورو لازم بولور، ایکی اوچ کشینك کورووینی گنه قبول ایتلمس.

٣٦) اگرده آی کورنه طورغان طوغریده بولوط، بو، یا که طوزان بولسه، رمضان باشی اوچون بر عدل کشینك کوروی قبول ایتلوب ایرته گیسنده روزه غه کرلور. اول کشی کیرەك ایر، کیرەك خاتون کشی بولسون آیرماسی یوقدر.

٣٧) شوّال باشی اوچون اَقَلّ ایکی عدل ایر کشینك یا بر عدل ایر و ایکی عدل خاتوننك کورولری قبول ایتلوب ایرته گیسنده عید فطر اوقلور.

٣٨) بالغ و عاقل بولوب الوغ گناهلردن صاقلانغان کامل مسلمان کشی عدل کشیگه حساب قیلنور.

اِعْتِکاف.

٣٩) رمضاننك آخرغی اون کوننده ایرلرگه آز بولغانده بر تەولك قَدَر مَسْجدده عمر کیچروب، خاتونلرغه اویلرنده نماز اوقی طورغان ییرلرنده اوطوروب (اِعْتِکاف) قیلو سنتدر.

٤٠) اعتکاف قیلوچی ایرلر، مسجدده آشارلر، اچەرلر هم یوقلارلر. آنلرغه بَدْرَفْکه بارو و طهارت آلو کبی مسجدده قیلو ممکن بولماغان اشلر اوچون هم آش صو آلوب کیلو اوچون گنه مسجددن چغو درست بولور.

٤١) اگرده عذرسز بر دنیا اشی اوُچوُن مسجددن چقوُب آلتی ساعت قدر وقت اوتکه‌رسه‌لر، اعتکافلری بوُزلوُر.

٤٢) اعتکافده‌گی کشیلرگه خاتوُنلرینڭ ته‌نلرینه قول تییرو حرامدر. اگرده مسجددن چقغان وقتلرنده یاقنلق قیلسه‌لر، اعتکافلری بوُزلوُر.

٤٣) اعتکافده‌غی کشیلر مسجدده نماز اوقوُرلر، قرآن اوقوُرلر، علم اوُیره‌توُرلر هم اوُیره‌نوُرلر، ذکر وتسبیح ئه‌یتوُب، کتاب قاراب، دین مسئله‌لری سوُیله‌شوُب اوطوُروُرلر. آنلرغه مسجدده دنیا اشلری قیلو ودنیا سوزلری سوُیله‌شو مکروهدر.

زَکاتْ

٤٤) اِنَّ اللّٰهَ افْتَرَضَ عَلَیْهِمْ (ای المؤمنین) صَدَقَةً فِی اَمْوَالِهِمْ تُوخَذُ مِنْ اَغْنِیَائِهِمْ وَتُرَدُّ عَلٰی فُقَرَائِهِمْ ۞ عن ابن عباس.

مغناسی: تحقیق الله تعالی مؤمنلرگه ماللرندن زکات صدقه‌سینی بیرونی فرض قیلدی، اول زکات اوُلوُشی مؤمنلرنڭ بایلرندن آلنوُب فقیرلرینه طاراتلوُر (قایتارلوُر).

٤٥) دین اسلامده بالغ وعاقل بولغان مؤمن بنده‌گه فرض بولغان الوغ عبادتلرنڭ دورتنچیسی هر یلده بر مرتبه مالدن (زکات) بیرودر.

٤٦) بر کشیگه زکات فرض بولو اوُچوُن، اول کشینڭ زکات چغاطوُرغان ماللرنڭ برسندن (نِصَابْ) قدرینه یعنی زکات چغارلق مقدارینه بر یل خواجه بولووی شَرْطْدر. مالغه خواجه بولغاندن صوڭ بر یل طولغانچی زکات بیرو فرض بولمی طوُروُر. بر یل طولغاندن صوڭ هر یل طولغان صاین بر مرتبه بار قدر مالینڭ زکاتینی چغارو فرض بولوُر.

زکاتماللری

۴۷) زکات چغـارلا طۇرغان ماللر (۳) تۇرلـیدرلر : ۱) آقچه ۲) حیوان، ۳) سودا مالی.

۴۸) اۇشـبو اۇچ تـۇرلی مـالدن بـاشقه یۇرط ییرلر، کییملر، کتابلر ، صاوتلر وباشقه معیشتقۇراللری کبی (حاجتِ اَصْلیّه) دن بولغان ماللردن وهم (اِجارَه) طریقنچهحق ایلهبیرله طۇرغان یۇرطلردن، ایگـنلك، پچهنلك، واورمـانلق ییرلردن زکات بیرو فرض توگلدر.

۴۹) بورچلی کشینـكٔ قولـندهغی مالینكٔ بورچندن آرتقانیغنه اوزنـکیدر. شونكٔ اۇچۇن آنٔا مالینكٔ بورچقه تییشلی بولغان قدرندن زکات بیرو فرض بولماس.

۵۰) بورچقه بیرلـگان مال کشینـكٔ اوزهمالیدر. اگرده اشانچلی کشیده بولۇب (سَنَدْ) (۱) ایله دعْوا قیلۇب آلو ممکن بولۇرلق بولسه، خواجهسینه آندنده زکات بیرو تییشلی بولۇر.

۵۱) آقچهدن مراد، آلـتۇن و کۇمۇش مالیدر. تهنـکه ایتۇب صوغلغان بولسهلرده، یا که صوغلماغان حاللرنچه بولسهلرده یا که برزینت ایتۇب اشلهنـگان بولسهلرده، اوزلرندن کیمرهك باقر ایله قاتشقان بولسهلرده، آلتۇن و کۇمۇش ماللرندن زکات بیرو فرضدر.

۵۲) آلتۇن و کۇمۇش اورنـنده استعمال قیلنغانی سببلی باقر آقچهدنده وهم خزینهده صاقلانا طۇرغان آقچهنكٔ سَنَدی بولغانی اۇچۇن ، کاغذ آقچهدنده زکات چغارو تییشلیدر.

۵۳) زکات چغـارلا طۇرغـان حیوانـلر: قوی، صارق، کهجه، صییر، تۇیه، آت کبی یۇرط حیوانلریدر. بو حیوانلرنكٔ جهی کۇننده همان قرده آشاب یۇری طۇرغانلرندنغنه زکات چغارلۇر. یۇرط

(۱) سند ۋیکسل کبی بر دوکمنتدر.

خدمتنده بولغان حیوانلردن زکات چقارلماس.

٥٤) ایشهك، قاچر، بلان وقر کهجهسی کبی حیوانلردن زکات چقارلماس.

٥٥) سَودا مالندن مراد، نیندی ذاتدن بولسهده، صاتارغه دییوُب نیت قیلنغان حلال مالدر.

نِصابْ

٥٦) برمالدن زکات بیرو فرض بولو اوُچوُن، اول مالنك نصاب قَدَرینه (١) طولمقلغی شَرْطدر. نصابقه طولماغان مالدن زکات بیرو فرض توگلدر.

٥٧) زکات چقارلا طوُرغانماللرنك نصابلری توُرلیچهدر: مثلاً آلتوُننك نصابی (٢٠) مثقالدرکه (١٠٠) صوُم چاماسندهدر. کوُموُشنك نصابی (١٤٠) مثالدرکه (٣٥) صوم چاماسندهدر. قوی، صارق وکهجهنك نصابی (٤٠) باشدر. صیبرنك نصابی (٣٠) باشدر. توُیهنك نصابی (٥) باشدر. آتنك نصابی برسی بایطال بولمق شرطی ایله (٢) باشدر. سودا مالینك نصابی بهاسی کوُموُش نصابی قدر بولودر.

٥٨) مالنك زکاتقه بیرله طوُرغان اوُلوُشی مجموعینك قرقدن بر اوُلوُشی چاماسیدر. مثلا: (٢٠) مثقال آلتوُندن یارتی مثقال قدری زکاتقه بیرلوُر. (١٤٠) مثقال کوُموُشدن اوُچ مثقال یارم قدری بیرلوُر. باقر آقچه، کاغد آقچه هم سودا مالی کوُموُش بهاسی ایله حساب قیلنوُرلر.

٥٩) اگرده برکشینك آلتوُنی اوزی گنه نصابقه طولماسه، کوُموُش ایله باقر وکاغد آقچهلر ایله هم سودا ماللری ایله برگه قوشلوُب حساب

(١) سند ۋیکسل کبی بر دوکومینتلر.

قیلنوُر . اگرده مجموعینڭ بهاسی کوُموُش نصابینه طولسه، بهالرینڭ قرقدن بر اوُلوُشی قدرینی زکاتقه بیرو تییشلی بوُلوُر.

٦٠) قرق صوملق مالدن زکاتقه برصوم بیرلوُر، (١٠٠)صوملقدن (٢) صوم (٥٠) تیین بیرلوُر ، (١٠٠٠) صوملقدن (٢٥) صوم بیرلوُر.

٦١) قرق قوی، صارق وکهجه اوُچوُن برقوی بیرلوُر. قرقدن آرتق بولغانده هر یوُزقوی اوُچوُن برقوی مقداری بیرلوُر .(وفیه)

٦٢)اوتوُز صییر اوُچوُن بریهشلك بر بزاو بیرلوُر. (٤٠)صییر اوُچوُن ایکی یهشلك بر بزاو بیرلوُر ۰ (٣٠) دن و(٤٠) دن آرتقانلرینڭ هر برسی اوُچوُن بریهشلك بزاو بهاسینڭ (٣٠) دن بر اوُلوُشی بیرلوُر. مثلا بر یهشلك بزاونڭ بهاسی (١٥) صوم چاماسنده بولغانلقدن نصابدن آرتقان صییرلرنڭ هر برسی اوُچوُن (٥٠) تیین چاماسی بیرلوُر.

٦٣)یکرمی دورت باشقه طولغانچی هر بیش توُیه اوُچوُن بر قوی بیرلوُر (٢٥)توُیه اوُچوُن بریهشلك بر توُیه بالاسی بیرلوُر...

٦٤) آتلرنڭ هر برسی اوُچوُن بهاسینڭ قرقدن بر اوُلوُشی بیرلوُر.

٦٥) زکات اوُچوُن تییشلی بولغان قوی، بزاو وتوُیه بالاسی اورنینه بهالری، قدر آقچه بیروده درست بولوُر.

٦٦) بر یلنڭ باشنده نصاب قدر مالغه خواجه بولغان کشینڭ مالی آرتا آرتا، یل طولغانچی کوبهیسه،اول کشیگه مالینڭ مجموعندن زکات بیرو فرض بولوُر؛ شویله که، صوڭندن آرتقان مالّلرغه یل طولماسهده، زکاتلرینی چغارو تییشلی بولوُر.

زکات بیرله طوُرغان کشیلر.

٦٧) زکاتنی، قولنده نصاب قدر مالی بولماغان، فقیر ومسکین کشیلرگه بیرو تییشلیدر.

٦٨) ودخی قولنده مالی قالماغان مسافرگهده خرجلك ایتوُب بیرلوُر، گرچه آنڭ یوُرطندهمالی بولسهده.

ودخی بورچینی تولەرگەیاردم بولسوُن اوُچوُن، بورچی کوب کشیگه ده بیرلوُر، گرچه آنكٔ قولنده نصاب‌قدر مالی کورنسه‌ده.

٦٩) (عامل) قولینه یعنی زکات جیبارغه تعیین قیلنغان کشیگه‌ده بیرلوُر: آنده جیبلغان زکات آقچه‌سی بیت‌المالنكٔ‌فقیرلرگه بیرله طوُرغان صوماسینه قوشلوُر. خدمت حقی ایتوُب عاملنكٔ اوزینه‌ده زکاتدن جیبلغان مالدن بر چاما بیرلوُر، گرچه بای کشی بولسه‌ده.

٧٠) کشی، زکاتینی اوزینكٔ آتاسینه، آناسینه، بابا وئه‌بیلرینه، بالالرینه وبالالرینكٔ بالالرینه، ایرینه یاخاتوُنینه ودخی قولنده نصاب قدری‌مالی‌بولغان بای کشیگه وبای کشینكٔ یه‌ش بالاسینه بیرو درست توگلدر. اگرده بیرلسه، زکاتقه حساب قیلنماس، بلکه بوله‌ك وهدیه حکمند بولوُر.

٧١) زکاتنی اوزینكٔ فقیرقرد اشلرینه، فقیرشا گردلرگه فقیرطوُل خاتوُنلرغه، کسبدن عاجز بولغان ضعیف کشیلرگه بیرو آرتغراقدر. دین وعلم خدمتندن بولوُب کسبدن، (اجره‌ووظیفه)دن محروم بولغان کشیلرگه، گرچه‌قوللرنده‌نصاب‌قدر ماللری کورنسه‌ده، زکات بیرودرستدر. چوُنکه آنلر لوازملرینی طاشلاب کسبکه طوُتنغانچی هر برسی فقیر کشی حکمنده‌درلر.

٧٢) بر مالنی زکات ایتوُب بیرگان وقتده خواجه‌سی زکاتدن بولووینی‌نیت‌قیلو ودخی آلوچینكٔ قولینه تمام‌طابشروُب (تملیك) قیلوُب بیرو لازمدر. زکات نی ی ایله بیرلمه‌گان مال ودخی آلوچینكٔ قولینه مال ایتوُب طابشرلماغان نه‌رسه، زکاتدن حساب قیلنماسلر.

٧٣) اگرده بر مال زکاتقه بیروُرگه دییوُب تعیین قیلنغان بولسه، بیرگان وقتده زکاتدن بولووینی نیت قیلنماسه‌ده، زکاتدن حساب قیلنوُر.

٧٤) زکات صوماسینی آیرم جییوُب فقرانكٔ اوز قولینه طابشرا طوُرغان جمعیت خیریه‌لرگه‌ده زکات بیرو درستدر. اول وقت جمعیتنكٔ خزینه داری زکات بیروچینكٔ وکیلی حکمنده بولوُر.

عشر.

٧٥) یاغموُر صووی یا یلغه صووی ایله اوسكان آشلقلر نكٔ ویيمشلر نكٔ هم پچه‌نلر نكٔ ودخی بالنكٔ زكاتلری عشرلریدر. شویله‌كه حاصل بولغاندن صوكٔ برمرتبه اوندن براوُلوُش‌قدرلرینی بيت‌المال خزینه‌سینه یاكه‌فقیرلرگه بیرو خواجه‌لرینه فرضدر.

٧٦) عشر ماللرینكٔ نصابلری یوقدر؛ نی‌قدر حاصل بولسه‌لر، شول قدرلرینكٔ اوندن بر اوُلوُش قدری عشر ایتوُب بیرلوُر. ایگو. اورو وتربیه قیلو خرجلری‌ده چیگرلمس.

٧٧) مذكور ماللردن عشر فرض بولو اوُچوُن خواجه‌لرینكٔ بالغ عاقل وبای بولولری‌ده شرط توگلدر. صبی، دیوانه وفقیر كشیلر نكٔ آشلقلرندن‌ده، عشرلری چغارلو تییشلیدر.

٧٨) اوطوُن وقامش كبی نه‌رسه‌لردن عشر چغارو لازم بولماس.

٧٩) یاغموُر كوب یاومی طوُرغان بیرلرده چغر وچیله‌كلر ایله صوغارلغان آشلقلردن كامل‌عشر بیرلمس. بلكه‌عشر نكٔ یارتیسی‌غنه، یعنی یگرمیدن براوُلوُشی‌گنه بیرلوُر.

٨٠) عشرده، زكات بیرله طوُرغان فقیر كشیلرگه‌گنه بیرلوُر.

فطره.

٨١) حاجت اصلیه‌سندن آرتق كوُموُش نصابی‌قدر، یعنی (٣٥) صوم‌چاماسنده مالی بولغان كشیگه رمضاندن صوكره عید فطر كوُننده اوزی اوُچوُن هم صبی بالالری اوُچوُن (فطره) صدقه‌سی بیرو واجب بولوُر.

٨٢) خاتۇنى وبالغ بولغان بالالرى باى بولسەلر، فطره آنلرنك اوزلرينه واجب بولۇر. اگرده فقير بولسەلر، هيچ كمگەواجب بولماس.

٨٣) اگرده بر كشى خاتۇنى والوغ بالالرى وخدمتچيلرى اۇچۇن‌ده فطره صدقەسينى اوزى بيرسه، البته ثوابسز بولماس.

٨٤) چيتنلك ايله تركلك قيلا طۇرغان فقير كشيلرگه فطره صدقەسى بيرو واجب توگلدر. اگرده بيرمكچى بولسەلر، اوزلرندن فقيررەك كشيلرگه بيرو تييشليدر.

٨٥) فطره صدقەسينى عيد فطر كۆننده طاڭ آتقاندن صوڭ عيد نمازى اوقۇلغانچى بيرو ثوابليراقدر، چۇنكه بايرام ايتەرگه آقچەسى بولماغان فقيرلرنى بايرام بولغانچى سۆيندرو آرتغراقدر.
رمضان آيى اچنده بيرۇب قۆيۇده درست بولۇر. عيد اوقۇلغانچى بيره آلمى قالغان كشى صوڭندن بيرۇر.

٨٦) فطره صدقەسى‌ده، زكات وعشر كبى‌فقير كشيلرگه‌گنه بيرلۇر.

٨٧) فطره اۇچۇن هر كشى باشندن بايلغى اورتا بولغان كشيگه (٤) قاداق چاماسى بغداى‌يا (٨) قاداق چاماسى آرپابيرو وبايراق كشيگه (٤) قاداق چاماسى خرما يا (٨) قاداق چاماسى يۆزۆم بيرو تييشليدر. بۇنلرنڭاورنينه بهالرى قدر آقچه بيروده درست بولۇر

٨٨) بغداينڭ پۇدى برصوم بولغان يللرده هر كشى باشندن فطره اۇچۇن (١٠) تيين بيروده كافيدر، بغداى بيك آرزان بولۇب پۇدى (٤٠) تيينگنه بولغان ييلرده كشى باشندن (٥) تيين بيروده كافى بولۇر.

فِدْيَه

٨٩) قضاغه قالۇب‌ده. صوڭندن قضا قيلنماغان روزه ونمازلرى بولغان‌كشيگه، اوزندن قالاچق مالندن شول روزه ونمازلرى اۇچۇن (فِدْيَه) بيرو ايله وارِثلرينه (وَصِيَّتْ) ئەيتو واجبدر.

٩٠) بویله وصیت ئەیتکان کشی وفات بولا قالسه، قالغان مالینك اوچ اولوشدن بر اولوشی قدری ایله هر برقضا قیلنمی قالغان روزه ونمازلری اوچون فدیه بیرو وارثلرینه واجب بولور .

٩١) فدیەنك مقداری هربر کون روزه اوچون وبیش وقت نمازنك هربرسی اوچون وهم وتر نمازی اوچوی بر فطره صدقەسی قدردر

٩٢) وقتنده طوتلغان روزه واوقولغان نمازلر اوچون یاکه صوکندن قضا قیلنغان روزه ونمازلر اوچون فدیه بیرولازم توگلدر. شویله ایسەده، صاقلق اوچون بیروده ضررده یوقدر . شونك اوچون کوب وارثلر میتنك بالغ بولغان زماننددن باشلاب اولگان وقتینەقدر فرض بولغان روزه ونمازلرینی حساب قیلوب همەسی اوچون فدیه بیرەلر .

٩٣) فدیەنی (٤) قاداق بغدایدن حساب قیلنغانده ، هر روزه ونماز اوچون (١٠) تیین چاماسنده بولادر (*) بوحسابدن بریللق روزه ونمازلرنك مجموعینك فدیەسی (٢١٥) صوم (٣٠)تیین چاماسنده بولادر .

٩٤) میتنك بالغ بولغاندن صوڭغی یللرینك هر برسینك فدیەسینی چغاروب بترو اوچون بر یللق فدیەنك بهاسی قدر بر مال ایله (دور) قیلو، یعنی قات قات بیروب ئەیلەندرو کوب ییرنك اهل اسلامی آراسنده عادت بولمشدر شریعتکه خلاف اش توگلدر. لکن دورقیلناچق مالنك بهاسی، بغدای نك پودی بر صوم بولغان یلده (٢١٥) صوم چاماسندن کیتم بولماسقه تییشلیدر.

(*) چونکه کوب یللرده بغداینك قاداغی ایکی تیین یارم چاماسندن آرتق بولسیدی. بعض طرفلرده قاداغی برتیینگەده توشەدر .

صَدَقَه

٩٥) زکات، عشر، فطره، فدیه وکفارت صدقه‌لری فقیرلر حقّی بولغان فرض وواجب صدقه‌لردر. آنلرنی موٴمن وفقیر بولماغان کشیگه بیرو یا که یول توٗزه‌تو، کوپر اشله‌تو، قوٗیوٗ وچیشمه‌لر یاصاتو، مسجد ومدرسه‌لر صالدرو کبی جمیع خَلْق فائده‌سی اوٗچوٗن بولغان عمومی اشلرگه طوٗتو درست توگلدر.

٩٦) مذکور صدقه‌لردن باشقه صدقه‌لر وهم جمیع خلق فائده‌سی اوٗچوٗن طوٗتلغان آقچه‌لر نفل صدقه‌لودر. نفل صدقه‌لری بیرو کوب ثوابلی مستحب عمللردندر.

٩٧) صدقه‌نی کوب بیرو گناهلرنڭ عفو قیلنووینه بلا وآفتلردن امین بولوغه سبب بولوٗر دییلمشدر.

٩٨) فقیرلك ومحتاجلق سببلی صدقه صوٗراغان کشیگه قاتی سوز ئه‌یتو حرامدر. آز بولسه‌ده، بر نه‌رسه بیرو یا که یاخشی سوز ایله جواب بیرو تییشلیدر.

٩٩) بر نیچه کوٗن ترکلك قیلوٗرلق طعامی یا آقچه‌سی بولغان کشیگه صدقه صوٗراو حرامدر. امّا کییم صالم کبی ضرور بولغان نه‌رسه‌نی صوٗراو حرام توگلدر.

١٠٠) محتاج بولماغان کشیگه صدقه بیروٗب آنی تله‌نچیلککه عادتله‌ندرو مکروهدر.

١٠١) صدقه بیرلگاندن صوڭ بیروچیگه خیر تله‌ب اوٗشبو دعا اوقوٗلوٗر:

اَللّٰهُمَّ احْفَظْ صَاحِبَ هٰذِهِ الصَّدَقَةِ عَنِ الْاٰفَاتِ وَالْبَلِيَّاتِ وَاغْفِرْ ذُنُوبَهُ وَاَكِّدْ اِيمَانَهُ وَاَكْثِرْ اَمْوَالَهُ وَوَفِّقْهُ عَلٰى خَيْرِ مَقَاصِدِهِ *

معناسی: (ای الله، اوٗشبو صدقه بیروچینی آفت وبلالردن صاقلاغل ودخی آنڭ گناهلرینی عفو قیلغل. ودخی آنڭ ایمانینی قوٗتلی قیلغل، ودخی آنڭ ماللرینی آرتدرغل، ودخی آنی خیرلی مقصودلرینه ایرشدرگل).

قُرْبانْ

١٠٢) حاجتِ اَصْلِيّه‌سندن آرتق كومُوش نصابی قَدَر مالی بولغان كشيگه (١٠) نچی ذی‌الحجه‌ده عيد قربان نمازندن صوگره اوزی اوچون بر قربان بوغازلاب جماعتلرينی و فقيرلرنی حرمت قيلو واجبدر.

١٠٣) قربانّنی (١٠) نچی ذی الحجه‌ده بوغازلانمی قالسه ، (١١) نچی و (١٢) نچی ذی الحجه‌ده بوغازلاوده درست بولور . امّا (١٢) نچی ذی الحجه‌ده قویاش باتقاندن صوك بوغازلاو درست بولماس .

١٠٤) وقتنده بوغازلی آلماغان كشيگه قربانلغينی يا كه آنك بهاسينی فقيرلرگه صدقه ايتوب بيرو تييشلی بولور.

١٠٥) قربانّنی كيچ برله وتونله بوغازلاو مكروهدر.

١٠٦) قربان اوچون قوی ، صارق ، كه‌جه ، صيير وتويه كبی ايكيشه‌ر طوياقلی حيوانلرغنه بوغازلانورلر. آت ، طاوق ، قاز كبی حيوانلرنی قربان قيلو درست توگلدر.

١٠٧) قوی ، صارق وكه‌جه هر برسی بره‌ر كشی اوچون قربان قيلنورلر. اما صيير ايله تويه‌نی ييديشه‌ر كشی اوچون قربان ايتوده درست بولور.

١٠٨) قربان قيلناچق قوی ، صارق وكه‌جه‌نك بر يه‌شی ، صييرنك ايكی يه‌شی وتويه‌نك بيش يه‌شی طولغان بولو تييشليدر.

١٠٩) زور وسيمز بولسه ، آلتی آيلق قوی وصارقنی قربان قيلو درست بولور. امّا بر يه‌شی طولماغان كه‌جه‌نی قربان قيلو درست توگلدر .

١١٠) صيير وتويه (٧) كشی اوچون قربان قيلنغانده ، اول

كشيلرنڭ هر قايوسى قربان عملينى نيت قيلو تييشليدر.

١١١) اگروده آرالرنده برسى ايت اوُچوُن قاتشسه، هيچ برسينڭ اوُلوُشى قرباندن حساب قيلنماس.

١١٢) يەش بالالرنى قاتشدروُب (٧) گه حسابلاب بر حيواننى قربان قيلو درستدر. ميت اوُلوُشينى سلامت كشيلرنڭ قربانينه قاتشدرو شبهەليدر.

١١٣) ثوابينى بر ميتكه باغشلاو نيتى ايله شول ميت اوُچوُن آتاب بر قربان بوغازلاو درستدر.

١١٤) ييدى كشى بر حيواننى قربان قيلغانده ايتينى قاداقلاب اولچەب بولشو تييشليدر، كيسەكلەب بولشو درست توگلدر.

١١٥) باى كشى قربانينڭ ايتينى اوُچ كيسەككه بولوُب بر اوُلوُشينى فقيرلرگه اوُلەشو، ايكنچى اوُلوُشى ايله قوناقلر حرمت قيلو واوُچنچى اوُلوُشى ايله اوُى جماعتلرينى حرمت قيلو مستحبدر.

١١٦) باى بولماغان كشيگه جماعتلرينى گنه حرمت قيلوده درستدر.

١١٧) قربانڭ تيريسينى يا كه آنڭ بهاسينى برفقيرگه صدقه قيلو مستحبدر آنى صاتوُب آقچەسينى اوز كيرەگينه طوُتو درست توگلدر. اما صاتميچى كون يا طون ايتو درستدر.

---

١١٨) اير كشى قربانلغينى اوزى بوغازلاو مستحبدر. باشقه بر مسلمان كشيگه طابشرسەده، درست بولوُر.

١١٩) بوغازلار آلدندن قربانڭ ايیەسى يا كه بوغازلاوچى حيوانغه قاراب اوُشبو دعانى اوقوُر:

اَللّٰهُمَّ اِنَّ صَلَاتِى وَنُسُكِى وَمَحْيَاىَ وَمَمَاتِى لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَاشَرِيكَ لَهُ ❀ اَللّٰهُمَّ تَقَبَّلْ هٰذِهِ الْاُضْحِيَّةَ (مِنْ فُلَانِ بْنِ فُلَانٍ) يا كه (مِنْ فُلَانَةَ بِنْتِ فُلَانٍ)

معناسی : (ای الله ، تحقیق مینم نمازم وعبادتلرم وترکلگم هم اولمکلگم بارچه عالمنڭ خواجه‌سی بولغوچی الله تعالی اوچون وآنڭ قدرتنده‌درلر. اول الله تعالی‌نڭ هیچ شریکی یوقلر. ای الله ، اوشبو قربانی فلان فلان اوغلندن یاکه فلانه فلان قزندن قبول قیلغل).

١٢٠) قربان بوغازلاتاچق کشی ، حاجیلرغه اوخشاو اوچون ، ذوالحجه آیی کرگاندن صوڭ چه‌چینی کیته‌رمیچی وطرناقلرینی کیسمیچی طورو مستحبدر.

١٢١) قربانلق اوچون آق یا کوك توسلی جمیع اعضاسی کامل سلامت ، زور موگزلی سیمز تکه آرتغراقدر.

١٢٢) دیوانه‌لانغان حیوانلر ، قورچاڭغی حیوانلر ، طومشدن موگزسز حیوانلر وپچترلگان حیوانلرده قربانلقغه یارارلر.

١٢٣) بیك آرق حیوانلر، یوری آلماسلق آقساق حیوانلر، بر قولاغیننڭ یا برموگزیننڭ یا قویرغیننڭ اوچدن براولوش قدرلری هلاك بولغان حیوانلر، بر کوزی صوقر حیوانلر وقولاقسز یاقویرقسز حیوانلر قربانلقغه یاراماسلر.

حَجّ

١٢٤) بُنِیَ الاِسْلَامُ عَلٰی خَمْسٍ: شَهَادَةِ اَنْ لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ وَاَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللّٰهِ، وَاِقَامِ الصَّلٰوةِ وَاِيتَاءِ الزَّكٰوةِ ، وَصَوْمِ رَمَضَانَ وَحَجِّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ اِلَيْهِ سَبِيلًا ۞

معناسی : اسلام دینی بیش تورلی عبادت اوزرینه توزلمشدر. الله تعالی‌نڭ برلگینه ومحمد علیه السلام آنڭ پیغمبری بولووینه کوڭلدن اشانوب گواهلق بیرو . نماز اوقو ، مالدن زکات بیرو، رمضانده روزه طوتو ویول خرجلرینه کوچی یتکان کشیگه کعبة اللهنی زیارت قیلوب حج قیلو .

١٢٥) دین اسلامده بالغ وعاقل بولغان مؤمن بنده‌گه فرض بولغان اولوغ عبادتلرنڭ بیشنچی عمرنده بر مرتبه (مَكّهٔ مُكرّمه) شهرینه باروب (حج) قیلودر.

١٢٦) اوشبو حج، اوزی سلامت بولوب مَکّهٔ مُکَرَّمه‌گه باروب قایتورلق یول خرجلرینه واوزی قایتقانچی اوینده قالغان جماعتلرینك نفقه‌لرینه ییته‌رلك مالی بولغان بای کشیگه‌گنه فرضدر.

١٢٧) ایری یا محرم قارنداشی برگه بارا‌چق بولسه، بای وسلامت خاتونلرغه‌ده حج فرض بولور.

١٢٨) آورو کشیلرگه، صوقر کشیلرگه وفقیر کشیلرگه حج فرض توگلدر. امّا اگرده بوندی کشیلر (مکهٔ مکرمه) گه بر سبب ایله بارسه‌لر، یاکه مکه اطرافنده طورو سببلی حج قیلورغه کوچلری ییته‌رلك بولسه، آنلرغه‌ده حج فرض بولور.

١٢٩) حج سفرینه چغو اوچون یوللرنك اوغریلردن ویوغنچلی آورولردن امین بولمقلغی‌ده شرطدر. اگرده یوللر طنچسز بولسه، حجنی ادا قیلو فرض بولماس. یوللر طنچلانغانچی بای کشیلرگه‌ده حج سفرینی کیچکترو درست بولور. فرض بولغاندن صونك عذرسز حجنی کیچکترو درست توگلدر.

١٣٠) حجنك فرضلری اوچدر:

١) (اِحْرام) یعنی مکهٔ مکرمه‌گه باروب کرگانچی (میقات) دییوب آتالا طورغان اورنلرنك برسنده حج نیتی ایله (اِحْرام) قیلو.

٢) (وقوف) یعنی عرفه کون اویله‌دن صونك عرفات طاونده حاضر بولو.

٣) (طَوَافْ) عید قربان کوننده یا که آنك ٢ نچی یا ٣ نچی کوننده کَعبَةُ الله‌نی معلوم ره‌وشنچه (٧) مرتبه ئه‌یله‌نو.

١٣١) حجنك واجبلری بیشدر:

١) قربان عیدی کوننده ایرته نمازندن صونك مُزدَلِفَه اسملی اورنده حاضر بولو. ٢) (صَفا ومَروَه) طاولری آراسنده یوروب (٧) مرتبه

(سَعْیْ) قیلو ، ٣) طاش آتلا طوُرغان اورنلرده مخصوص کوُنلرنده (٧) شەر طاش آتو، ٤) اوُیگه قایتو نیتی ایله مکه مکرمەدن چغار آلدندن کعبة الله نی ینه طواف قیلو ، ٥) قربان عیدی کوُننده فرض طوافنی قیلغاندن صوڭ چەچینی کیتەرتو یا قسقارتو ،

حجنڭ بونلردن باشقه عمللری‌ده کوبدر : آنلرنڭ بعضلری سنت وبعضلری مستحبلردر.

حج عمللری

١٣٢) حاجیلر ، مکهٔ مکرمەگه باروُب ییتکانچی ، (میقات) دییوُب آتالا طوُرغان ییرلرنڭ برسنده طوقتاب ، مییقلرینی قسقارتوُرلر ، طرناقلرینی کیسەرلر ، آرتق توُکلرینی کیتەروُرلر، عادتده کییه طوُرغان کییملرینی صالوُرلر. غسل قیلوُب (احرام) (*) کییملرینی کییەرلر.

١٣٣) آندن صوڭره ایکی رکعت نفل نمازی اوقوُغاچ : (اَللّٰهمّ انی اُرِیدُ الحجّ فیسّره لی وتقبله منّی) دیب حجگه نیت قیلوُرلر.

معناسی : (یارب ، تحقیق مین حج قیلونی نیت قیلامن : ایمدی سین آنی میڭا ییڭل قیلغل ، هم آنی میندن قبول قیلغل) دیمکدر.

١٣٤) نیت قیلغاندن صوڭ قچقروُب اوُشبو تَلْبِیَه‌نی اوقوُرلر:

لَبَّیْكَ اللّٰهمّ لبّیكَ ❀ لَبَّیْكَ لا شریكَ لكَ ❀ لَبَّیْكَ اِنَّ الحَمْدَ والنّعمةَ لكَ ❀ وَالْمُلْكَ لكَ لا شَریكَ لكَ ❀

معناسی : (یارب ، سینڭ عبادتڭنی کامل اطاعت ایله قیلامن ، سینڭ هیچ شریکڭ یوقدر. تحقیق بارچه‌ماقتاو وبارچه‌نعمت سیڭا خاصدر . وخواجه‌لق‌ده‌سیڭا خاصدر . سینڭ هیچ شریکڭ یوقدر.)

(*) احرام کییملری (ازار) اسلی برکیڭ آلیاپقچ ایله (رداء) اسلی برکیڭ جه‌یمه‌دن عبارتدر. حاجیلر ازارنی کندك طوغریسنده‌ن بیللرینه باغلاب عورتلرینی اوُرتوُرلر. رداءنی ایکڭ باشلرینه وآرقالرینه صالوُرلر.

١٣٥) نیت قیلوٗب اوٗشبو تلبیه‌نی اوقوٗغاندن صوڭ حاجیلر (مُحْرِم) یعنی احراملی دیب آتالوٗرلر، آنلر شویله احراملی حاللرنچه مکهٔ مکرمه گه کیته‌رلر، قربان عیدی کوٗننده چه‌چلرینی کیته‌روٗب فرض بولغان طوافنی قیلغانچی، همان احراملی کوٗینچه یوٗروٗرلر.

١٣٦) حاجیلرگه احراملی وقتلرنده، آدبسز سوزلر سوٗیله‌و، یاقنلق قیلو، وخاتوٗنلرینڭ ته‌نلرینه هوس ایله قول تییرو، گناه اشلر قیلو، کشی ایله نزاعلاشو، کییك حیوانلرنی اوتوٗرو، وکییك آولاوچیغه یاردم قیلو، اینه ایله تگلگان کییملر کییو، باشلرینه چالما، بورك یافه‌س کییو، آیاقلرینه چیتك، ایتك، که‌وش ویوٗزلکلی باشماق کییو، باشلرینی ویوٗزلرینی بر نه‌رسه ایله قاپلاو، خوش ایسلی مایلر سوٗرتو، چه‌چلرینی یا باشقه توٗکلرینی کیسو وطاراو، طرناقلرینی کیسو، صاقاللرینی مایلاو وباشلرینی صابوٗنلاب یووو درست بولماس.

١٣٧) اگرده اوٗشبو اشلرنڭ برسینی قیلسه‌لر، الوغ کتابلرده بیان قیلنغان ره‌وشچه آنلرغه یاقربان بوغازلاو یاصدقه بیرو لازم بولوٗر.

١٣٨) حاجیلرنڭ هر برسی قربان عیدی کوٗنلرنده احراملری تمام بولغانچی، یالان آیاق یالان باش کوٗینچه آق احرام کییملرینی چوٗرناب درویش کبی بولوٗب یوٗروٗرلر. تلبیه اوقوٗلا طوٗرغان اورنلرده قچقروٗب تلبیه اوقوٗرلر.

١٣٩) احراملی کشیلرگه اوٗی اچینه کرو، آشاو، اچو، یوٗقوٗلاو، عبادت قیلو، طهارت آلو، غسل قیلو، موٗنچاغه کرو، بیللرینه، آقچه‌لی کمر باغلاو، چاتوٗر یا قوٗیاشلق ایله کوله‌گه‌له‌نو، آیاقلرینه قسقا یوٗزلکلی کون یا اغاچ باشماق کییو درست بولوٗر.

١٤٠) يوقاريده يازلمش حكملر اير حاجيلر حقندەدر. حاتون حاجەلر حج عمللرنده ايرلرگه (٦) تورلی اشده خلافلق قیلورلر. شویله که ١) آنلر احرام کییملری کیمیچی ، اوزلرینك اوستلرندەگی کییملری ایله یورورلر، ٢) اینه ایله تگلگان کییملرینی ده کییەرلر ٣) باشلرینی آچق یورتمسلر ، ٤) تلبیەنی قچقروب اوقوماسلر، ٥) احراملرندن چقغانده چەچلرینی قسقارتماسلر. ٦) حیض سببلی عذرلی بولسەلر، فرض طوافنی قضاغه قالدرورلر.

---

١٤١) مکهٔ مکرمەگه باروب کرگاچ ده ، حاجیلر اوّلا طوب طوغری (کعبهٔ معظمه) مسجدینه یونەلورلر. کعبەنی کورگاچ ده، تکبیر وتهلیل ئەیتورلر هم مقصودلرینی صوراب دعالر قیلورلر.

١٤٢) مسجدکه کروب کعبەنك دیوارندەگی (حَجَر اَسْوَدْ) اسملی مبارك طاشنی کورگاچ نمازدەغی کبی قوللرینی قولاقلری طوغریسینه کوتەروب ینه تکبیر وتهلیل ئەیتورلر. ممکن بولسه، اول طاشنی اوبەرلر.

١٤٣) آندن صوکره ییدی مرتبه کعبەنی ئەیلەنوب سنت بولغان طوافنی قیلورلر، صوکره (مَقام ابراهیم) دیگان ییرده کعبەگه قاراب ایکی رکعت نماز اوقورلر، صوکره شول مسجدنك اچنده (زمزم) قویوسی یانینه کیلوب صووینی اچەرلر هم یوزلرینه وباشلرینه سیبەرلر.

١٤٤) مسجددن چقغاچ (صَفا) و (مَرْوَه) اسملی ایکی کچکنه طاو آراسنده یوروب (سَعْی) قیلورلر.

١٤٥) آندن صوك (٨) نچی ذی الحجه‌گه قَدَر مکەدەه طورورلر تلەگان قَدَر طواف وسعی قیلورلر، ایزگی اورنلرنی زیارت قیلوب مبارکلەنوب یورورلر.

١٤٦) (٨) نچی ذوالحجه‌ده ایرته برله حاجیلر هر قایوسی برلکده مکهٔ مکرمه‌دن چغوٗب (مِنا) اسملی‌بر آول‌یانده‌غی مسجد تیره‌سینه باروٗرلر.

١٤٧) آنده بر کیچ قونغاندن صوڭ (٩) نچی ذی الحجه‌ده ایرته نمازینی اوقوٗغاچ (عَرَفاتْ) طاوینه کیته‌رلر، آنده اوٗیله وقتی کرگاچ، جماعت بولوٗب اوّل اوٗیله نمازینی، آندن صوڭره شول وقته‌اوق ایکندی نمازینی اوقوٗرلر.

١٤٨) آندن صوڭره غسل قیلوٗب عرفاته‌ده (وقوف) قیلوٗرلر، یعنی طوقتاب قبله‌غه قارشی ذکر ئه‌یتوٗب طوٗروٗرلر هم مقصودلرینی صوٗراب دعالر قیلوٗرلر.

١٤٩) قوٗیاش باتقاچ آخشامنی اوقوٗمیچی (مُزْدَلِفَه) اسملی ییرگه کیته‌رلر. یه‌ستو وقتی کرگاچ مزدلفه‌ده جماعت بولوٗب اوّل آخشامنی آنڭ آرتندن‌اوق یه‌ستونی اوقوٗرلر.

١٥٠) کیچنی مزدلفه‌ده اوتکه‌روٗب ایرته نمازینی اوقوٗغاندن صوڭ، آنده ینه (وقوف) قیلوٗرلر.

١٥١) طاڭ یاقترغاچ ینه (مِنا)غه قایتوٗب آنده مخصوص اورننده، ییدی مرتبه (جَمَرَه) طاشلرینی آتارلر، هر طاشنی آتقانده تکبیر ئه‌یتوٗرلر، آندن صوڭره ایتی اسراف قیلنوٗرلق بولماسه، (منا)ده قربان بوغازلاب صدقه قیلوٗرلر.

١٥٢) آندن صوڭره ایرلر چه‌چلرینی کیته‌روٗرلر یا که‌قسقارتوٗرلر.

١٥٣) (١٠) نچی یا (١١) نچی یا (١٢) نچی ذوالحجه‌ده مکهٔ مکرمه‌گه قایتوٗب فرض بولغان طوافنی قیلوٗب احراملرینی تمام ایته‌رلر.

١٥٤) احراملری تمام بولغاچ آنلرغه احراملی وقتلرنده درست بولماغان اشلرنڭ گناهسزلرینی قیلو درست بولوٗر.

١٥٥) مسافر بولغان حاجیلرگه عید نمازینی اوقو واجب

توگللدر. شونڭ اوچون حاجیلرنڭ کوبسی عید نمازینی اوقی آلماسلر. اگرده وقتینه ییتشسه‌لر مکه‌ده یا مناده اوقورلر.

۱۵٦) حاجیلر مکۀ مکرمه‌دن چقوب اویلرینه قایتاچق زمانده کعبه مسجدینه باروب ینه طواف قیلورلر، کعبه‌ایشگینڭ بوساغاسینی اوبه‌رلر، کعبه‌نڭ (مُلْتَزَم) اسملی ییرینه هم آنڭ په‌رده‌سینه یوزلرینی تییرورلر، زمزم صووینی اچه‌رلر، (کعبۀ معظمه) دن ومبارك ییرلردن آیرلاچقلرینی خاطرلرینه کیتروب یغلارلر، دنیا وآخرت مقصودلرینی صوراب کوب دعالر قیلورلر، مسجددن چقغانده یوزلری ایله کعبه‌گه قاراب آرتلری ایله چیگوب چغارلر.

۱۵۷) حاجیلرگه (مدینۀ منوره) گه باروب پیغمبرمز محمد علیه السلام‌نڭ قبر شریفی بولغان (رَوْضۀ مُطَهَّره) نی زیارت قیلو بیك الوغ مستحبلردندر.

۱۵۸) مکۀ مکرمه‌ده مدینۀ منوره‌ده‌ده زیارت قیلمنا طورغان ییرلرو مبارك اورنلربیك کوبدر. هرییرنی زیارت قیلغانده رعایه قیلو تییشلی بولغان مخصوص ادبلری باردر.

مذکور ایکی شهرنڭ هربرسنده حاجیلرگه حج عمللرینی اویره‌تو وزیارت قیلناچق مبارك اورنلرنی کورسه‌تو اوچون تعیین قیلنغان دلیللر باردر. نادان حاجیلر، بلمه‌گان عمللرینی مذکور دلیللردن اویره‌نمك تییشلیدر.

۱۵۹) زمزم صووینی قبله‌غه قارشی طوروب آیاق اوره اوچ یوتم ایتوب اچو تییشلیدر.

۱٦۰) آنی اچکاندن صوڭ اشوبونی اوقوب دعا قیلـ ر:

اَللّٰهمَّ اِنّیٓ اَسْئَلُكَ رِزْقًا واسِعًا وَعِلْمًا نافِعًا وَشِفاۤءً مِنْ كُلِّ داۤءٍ

معناسی: (یاربّ، تحقیق مین سیندن صوریمن؛ کیڭ رزقنی وفائده‌لی علمنی وهر بر آورودن شفانی.)

تورلی دعالر.

١٦١) بر بالا طوغانینی ایشتکاچ اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ اجعله براًوانبته فی الاِسلام نباتاً حسناًواجعله مسعوداً فی الدّنیاوالاٰخرة ❊

معناسی : (یارب ، اوشبو بالانی ایزگی بالا قیلغل ، ودخی آنی کورگم اوسو ایله اسلام دینی اچنده اوسدرگل ، ودخی آنی دنیاده‌ده آخرتده‌ده بختلی وسعادتلی قیلغل .)

١٦٢) برکشینک اولگان خبرینی ایشتکانده اوشبو آیت ودعا اوقولور :

اِنّا لِلّٰهِ وَاِنّاٰ اِلَیْهِ رَاجِعُونَ ❊ اَللّٰهُمَّ اِنْ کَانَ هٰذَا الْمَیِّتُ مُحْسِنًا فَزِدْ فِی اِحْسَانِهِ وَاِنْ کَانَ مُسِیئًا فَتَجَاوَزْ عَنْهُ ❊

معناسی : (تحقیق بز هر قایومز الله تعالی‌نکیمزلر ، وتحقیق بز هر قایومز اول الله تعالی‌گه قایتاچقلرمز . یارب ، اگرده بومیت ایزگی کشیلردن بولغان بولسه ایزگیلگینی آرتدرغلی ؛ اگرده گناهلی کشیلردن بولغان بولسه ، گناهلرینی عفو قیلغل .)

١٦٣) جنازه‌اوزوب بارغانده آیاق‌اوره‌طوروب اوشبودعااوقولور:

اَللّٰهُ اَکْبَرُ ❊ اَشْهَدُ اَنَّ اللّٰهَ یُحْیِی وَیُمِیتُ وَهُوَ حَیٌّ لَایَمُوتُ ❊ هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُولُهُ ، وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُولُهُ ❊ اَللّٰهُمَّ زِدْنَا اِیمَانًا وَتَسْلِیمًا ❊

معناسی : (الله تعالی هر نرسه‌دن الوغراقدر . کوکلمدن گواهلق بیره‌من‌که ، تحقیق ترکلکده اولمده الله تعالی‌دندر . اول الله تعالی اوزی ترکدر ، هیچ اولماچاق توگلدر . بو اولم بزگه الله تعالی‌نک وآننک پیغمبرینک وعده قیلغان اشیدر . الله تعالی وپیغمبری راست ئه‌یتمشلاردر . یارب ، ایمان وتسلیملرنی آرتدرغل .)

١٦٤) قبرستانغه کرگانده‌هم قبرلر یانندن اوزغانده اوشبو دعا اوقولور :

عَلَیْکُمُ السَّلَامُ یَا اَهْلَ الدِّیَارِ ، رَحِمَ اللّٰهُ الْمُسْتَقْدِمِینَ مِنَّا وَالْمُسْتَاْخِرِینَ مِنْکُمْ ❊ اَنْتُمْ لَنَا سَلَفٌ وَنَحْنُ لَکُمْ خَلَفٌ ❊ وَاِنَّا اِنْ شَاءَ اللّٰهُ بِکُمْ لَاحِقُونَ ❊ نَسْئَلُ اللّٰهَ تَعَالٰی لَنَا وَلَکُمُ الْعَافِیَةَ ❊

معناسی : ای بو یورطلرنک اهللری ، سزگه الله تعالی‌نک سلامی بولسون . الله تعالی دنیادن

اوتکان سزلرگەدە وسزدن قالغان بزلرگەدە رحمت قیلغای ایدی، سز بزدن اوّلگی کشیلرسز، بز سزدن صوڭغە قالغان کشیلرمز، ان شاء الله بزدە البتە سزگە طوتاشورمز. اوزمز اوچون دە سزنڭ اوچون دە الله تعالی‌دن سلامتلك وعافیت صوریمز.)

---

۱۶۵) قرآن اوقوب ثوابینی ارواحلرغە باغشلاغاندە بویلە دعا قیلنور:

اَللّٰهُمَّ بَلِّغْ ثَوابَ ما قُرِئَ فِی هٰذِهِ السَّاعَةِ الشَّرِیفَةِ مِنْ کِتابِكَ الْکَرِیمِ اِلَی اَرْواحِ جَمِیعِ الْاَمْواتِ الْمُسْلِمِینَ کافَّةً وَعامَّةً خُصُوصًا مِنْهُمْ اِلَی اَرْواحِ اَقْرِباَئِی الَّذِینَ اَذْکُرُهُمْ بِلِسانِی ۞

معناسی: (یا رب، حرمتلی کتابڭدن اوشبو شریف ساعتدە اوقولغانینڭ ثوابینی مسلمان میتلرنڭ هر برینڭ جانلرینە ایرشدرگل، خصوصا حاضر تلم ایلە صاناب ذکر قیلاچغم لوزیمە یاقن میتلرنڭ جانلرینەدە ایرشدرگل.)

بونی اوقوغاندن صوڭ اوزینڭ یاقن میتلرینی‌اسملری وآنالرینڭ اسملری ایلە برم برم ذکر ایتوب چغار. مثلا اوشبو روشچە:

یارب: اوشبو اوقولمش قرآننڭ ثوابینی آتام فلان فلان اوغلینڭ، آنام فلانە فلان قزینڭ، آغام فلان فلان اوغلینڭ ودوستم فلان فلان اوغلینڭ روح شریفلرینە ایرشدرگل.)

---

۱۶۶) آشاب یا اچوب بترگاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی اَطْعَمَنِی وَسَقانِی وَجَعَلَنِی مِنَ الْمُسْلِمِینَ ۞

معناسی: (الحمد لله، الله تعالی مینی طویدردی واچردی ودخی مینی مسلمانلردن قیلدی.)

---

۱۶۷) بر کشی ایلە کورشکاچ اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ اَجْمَعْ بَیْنَنا بِالْخَیْرِ وَالسَّلامِ وَاَلِّفْ بَیْنَنا بِاَحْسَنِ الْکَلامِ ۞

معناسی) یارب، بزنی ایزگیلك وسلامتلك ایلە کورشدرگل وکورکەم سوزلر ایلە الفت قیلدرغل.)

---

۱۶۸) برییرگە یا بر مجلسکە اوطورغاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور:

اَللّٰهُمَّ اَنْزِلْنِی مُنْزَلًا مُبارَکًا وَاَنْتَ خَیْرُ الْمُنْزِلِینَ ۞

معناسی: (یا رب، مینی مبارك ییرگە ایندرگل، سین خیرلی ایندرگوچیسڭ.)

---

۱۶۹) بر ضرر وزیان کیلسە اوشبونی اوقور:

عَسَی رَبُّنا اَنْ یُبْدِلَنا خَیْرًا مِنْها اِنّا اِلَی رَبِّنا راغِبُونَ ۞

معناسی : (شاید ربمز الله تعالی بزنـك عالمزنی یاغشیغـنه آوشـدرور. تحقیق بز ربمزغه رغبت واخلاص قیلغوچیلرمز.)

۱۷۰) قـایغـو ایرشکانده اوشبو دعانی اوقور :

اَللّٰهـمَّ انّی عبدُك وابْن عبدِكَ، رضیتُ حکْمَكَ وقضاءَكَ . اَسئَلُكَ اَنْ تُذهب عنّی غمّی وحزنی واَنْ ترزقنی یسْر عسْری *

معناسی : (یارب تحقیق مین سینك قولـكمن وقولـكـنك اوغلیمن . سینك حکمـکـگه وتقدیرـکـگه راضیمن ، سیندن صوریمن مینم کوکلمدن قایغی وکوینچی بترمکلـگـنی وهم قایغیمنك آرتندن شادلغینیده نصیب ایتمکـلـگـنی .)

۱۷۱) یا کْغا آینی کورگانده اوشبو دعانی اوقور :

اَللّٰهُ اَکْبر * (٣ مرتبه) اَللّٰهـمّ اَهِلّه علینا بالْاَمن والْایمان والسّلامَةِ والْاسْلام * اَللّٰهمّ اجعلْه لنا هلالَ خیرٍ ورُشْدٍ *

معناسی : (الله تعالی هرنەرسەدن الوغراقدر. یا رب ، بو آینی بزگه امینلك وایمان ایـله هم سلامتلك ومسلمانلق ایله طودرغل . ودخی آنی بزگه ابزگیلك وطوغریلق آیی قیلغل.)

۱۷۲) کوك کوکره گانده ویەشن یەشنه گانده اوشبو دعانی اوقور :

اَللّٰهمّ لاتقتلْنا بغضبكَ ولاتهلكْنا بعذابكَ وعافنا برحمتك

معناسی : (یـارب ، بزنی آچووك ایـله اولترمەگل ، وعـذابك ایـله هلاك قیلـماغل : ورحمتك ایله بزگه صحت وعافیت بیرگل .)

۱۷۳) یاغمور یاوغانده اوشبو دعانی اوقور :

اَللّٰهمّ سقیًا هنیئًا وصیبًا نافعًا * اَللّٰهمّ اجعلْه صیب رحمةٍ ولاتجعلْه صیب عذابٍ *

معناسی : (یا رب ، بو یاغمورنی بزنك اوچون طاتلی وفائدەلی مو قیلغل . یارب، بو یاغمورنی رحمت یاغموری قیلغل ، عذاب یاغموری قیلماغل .)

۱۷٤) سبق اوقودن اول اوشبو دعا اوقولور :

*اَللّٰهم ارزقنا علْمًا نافعًا وحفظًا کاملًا وذهنًا شاملًا وفهمًا ذکیًّا ، وتوفیقًا لتحصیل العلوم * اَللّٰهم اَخرجنا من ظلمات الْجهل والْوهم ، واَکرمنا بنور الْعلْم والْفهْم * اَللّٰهم افتح لنا اَبواب علمك وانشر علینا خزائن رحمتك * برحمتك یا اَرحم الرّاحمین *

معناسی : (یا رب ، بزگه فائدەلی علملەرکنی وکوڭلمگه تمام آلونی وکیك ذهننی وزیرەك فهمنی نصیب قیلغل ، یا رب بزنی نادانلق وکوڭل قارا ڭغیلغندن چغارۇب علم وفهم نوری ایله جومتلەگل ، یا رب ، بزگه علملك ایشکلرکنی آچقل ورحمت خزینەلرکنی صاچقل ، ای کامل رحمت قیلغوچی الله ، هر بر نەرسەسینك رحمتك ایلەگنه حاصل بولمقدەدر)

١٧٥) . سبق اوقو تمام بولغاندن صوڭ اوشبو دعا اوقولور :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِی اَخْرَجَنَا مِنْ ظُلُمَاتِ الْجَهْلِ وَالْوَهْمِ ۞ وَنَوِّرْ قُلُوبَنَا بِنُورِ الْعِلْمِ وَالْفَهْمِ ۞ اَللّٰهُمَّ اغْفِرْلَنَا وَلِوَالِدِینَا وَلِاُسْتَاذِنَا ، وَسَلِّمْ دِینَنَا وَدُنْیَانَا وَاجْعَلْ مَلِكَنَا سَالِمًا وَرَوُفًا لَنَا ، بِحَقِّ نَبِیِّنَا مُحَمَّدِ الْمُصْطَفٰی صَلَّی اللّٰهُ عَلَیْهِ وَسَلَّمَ ۞

معناسی : (هر بر ماقتاو الله تعالی گه خاصدر . اول الله تعالی درکه بزنی نادانلق وفهمسزلك قارا ڭغیلغندن چغاردی ودخی بزنك کوڭللرمزنی علم وفهم نوری ایله نورلاندردی ، یا رب ، پیغمبرمز ، محمد صلی الله علیه وسلم حقینه بزلرنك گناهلرمزنی ودخی آتا آنا واستاذمزنك گناهلرینی یارلقاغل ، بزنك دینمزنیده دنیامزنیده توزوك وسلامت قیلغل ودخی پادشاهمزنی سلامت هم بزگه شفقتلی ومرحمتلی قیلغل .) آمین

١٧٦) هر وقتده وهر اورنده اوقورغه یاری طورغان دعاوذکر :

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ عَلٰی کُلِّ حَالٍ ، فَاِنَّهُ مُحَوِّلُ الْاَحْوَالِ ۞ رَبَّنَآ اٰتِنَا فِی الدُّنْیَا حَسَنَةً وَفِی الْاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ ۞ بِرَحْمَتِكَ یَآ اَرْحَمَ الرَّاحِمِینَ ۞

معناسی : (هر حال اوچون الله تعالی گه حمد قیلامز . چونکه حاللرنی آوشدروچی اولدر . یارب ، بزگه دنیادەده آخرتدەده ایزگی حاللرنی نصیب ایتکل .
ودخی بزنی جهنم عذابندن صاقلاغل ۞ ای رحیم الله ، هر نەرسەسینك رحمتگەدندر .)

آی آیلری .

١٧٧) مسلمانلر یللرنی حضرت رسولنك مکهٔ مکرمەدن مدینهٔ منورەگه کوچکان یلندن باشلاب حسابلیلر . اول واقعه تاریخ میلادی ایله ٦٢٢ نچی یلده ١٧ نچی آوگوستده واقع بولمشدر .

١٧٨) مسلمانلریانی آی یورشی ایله حسابلیلر . قویاش بایغاندن صوڭ کوکده آی بیك نازك آلتون اوراق کبی بولوب کورنگان وقتده ، آی

باشی باشلانور. ۲۹ یا ۳۰ کوندن صوکره ایکنچی آی کورنگاچ ایکنچی آی باشلانور. ۱۲ آی بر یلغه حساب قیلنور.

۱۷۹) عربچه آی اسملری اوشبولردر.

مُحَرَّمْ، صَفَرْ، رَبِیعُ الْاَوَّلْ، رَبِیعُ الْآخِر، جُمادَی الْاُولی، جُمادَی الْاُخری، رَجَبْ، شَعْبانْ، رَمَضانْ، شَوّالْ، ذُوالْقَعْدَه، ذُوالْحِجَّه *

۱۸۰) یل باشی محرم باشنده باشلانور. کوبسنچه. محرم ۳۰ کوندن، صفر ۲۹ دن، ربیع الاوّل ۳۰ دن، ربیع الاخر ۲۹ دن، جمادی الاولی ۳۰ دن، جمادی‌الاخری ۲۹ دن، رجب ۳۰ دن، شعبان ۲۹ دن، رمضان ۳۰ دن، شوّال ۲۹ دن، ذوالقعده ۳۰ دن، ذوالحجه قایسی یللرده ۲۹ دن قایسیلرنده ۳۰ دن کیلور. شول سببدن آی یلی قایسی یللرده ۳۵٤، قایسیلرنده ۳۵۵ کون بولور.

۱۸۱) آی حسابنده تمولکنگ باشی قویاش بایغاندن صوك باشلانور. هر کوننگ کیچه‌سی اوزندن الك بولور. یا شکا آینگ برنچی کیچه‌سی ایسکی آینگ آخرغی کوننن صوگغی کیچه‌در. ایکنچی کیچه‌سی برنچی کوننن صوگغی کیچه‌در.

بایرام کون و کیچه‌لر.

۱۸۲) اهل اسلامنگ بر یل اچنده مُبارَكْ کونلری (١٤) در:

یل باشی کونی، عاشورا کونی، هِجْرَتْ کیچه‌سی، مَوْلِدْ کیچه‌سی، رَغائِبْ کیچه‌سی، مِعْراجْ کیچه‌سی، بَراءَتْ کیچه‌سی، فَتْحِ مَكَّه کونی، قَدْرْ کیچه‌سی، عیدِ فِطْرْ کونی، عیدِ قُرْبان کونی، تَشْریق کونلری.

۱۸۳) یل باشی کونی محرمنگ برنچی کونیدر. آی حسابنچه یا شکا یل باشلانغان کوندر.

١٨٤) عاشُورا كوُنى محرمنكٔ (١٠)نچى كوُنيدر. پيغمبرمز محمدعليه السلام هم‌صحابه‌لر اوُشبو كوُننى مبارك صاناب روزه طوُتمشلر. كوب پيغمبرلر بو كوُنده زور آفت و بلالردن قوُتلمشلر.

١٨٥) هِجْرَتْ كيچه‌سى صفرنكٔ ٢٧ نچى كيچه‌سيدر. اوُشبو كيچه‌ده حضرت رسول حضرت ابوبكر ايله برلكده مكهٔ مكرمه‌دن چقوُب ١٢ نچى ربيع الاوّلده مدينهٔ منوره شهرينه باروُب ييتمشدر. بو سفردن صوكره اسلام دينى هر طرفقه طارالوُب اعتبارغه كرمشدر. شول سببدن مسلمانلرنكٔ يللرى اوُشبو يلنكٔ محرمندن باشلاب حساب قيلنادر.

١٨٦) مَوْلِدْ كيچه‌سى ١٢ نچى ربيع الاوّلده‌در. پيغمبرمز محمد عليه السّلام ٥٧١نچى سنه‌ده ٢٧نچى آپريلده ١٢نچى ربيع الاوّلده دنياغه كيلمشدر. بو كوُن بوُتوُن دنيا مسلمانلرينكٔ دنيا و آخرت سعادتلرينه سبب بولغان پيغمبرمزنكٔ طوغان كوُنى بولو سببلى مبارك كوُنلردندر.

١٨٧) رغائب كيچه‌سى رجبنكٔ برنچى جمعه‌سينه قارشى كيچه‌در. بو كيچه‌ده حضرت رسولنكٔ آتاسى حضرت عبدالله ايله آناسى حضرت آمنه‌نكٔ نكاحلرى اولوُب برنچى مرتبه كورشمشلردر.

١٨٨) معْراج كيچه‌سى رجبنكٔ ٢٧نچى كيچه‌سيدر. بو كيچه‌ده حضرت رسول كوكلرگه منو واقعه‌سينى كورمشدر. بيش وقت نماز اوقو اوُشبو كيچه‌ده فرض قيلنمشدر.

١٨٩) براءَتْ كيچه‌سى شعباننكٔ (١٥)نچى كيچه‌سيدر. روايتلرگه قاراغانده بنده‌لرنكٔ بر يللق بخت وسعادتى اوُشبو كيچه‌ده تعيين قيلنادر. شونكٔ اوُچوُن بو كيچه ايزگى كيچه‌لردن صانالادر.

١٩٠) فَتْحِ مَكّه كوُنى رمضاننكٔ ٢١ نچى كوُنيدر. بو كوُنده

حضرت رسول ۱۲ ملك قدر اسلام عسكری ایله مكهٔ مكرمه‌نی كافرلر قولندن آلوب قبله‌مز كعبهٔ معظمه‌دن صنملرنی چغارتمشدر.

۱۹۱) قدر كیچه‌سی رمضاننك ۲۷ نچی كیچه‌سیدر. بو كیچه یلنك قای كوننده بولووی آچق معلوم بولماسه‌ده، روایتلر بوینچه كوبسنچه رمضاننك ۲۷ نچی كیچه‌سینه طوغری كیلووی احتمال ایتله‌در. بو كیچه‌ده ایزگی عمللرنك ثوابی باشقه كیچه‌لرگه قاراغانده بیك كوب آرتقدر.

۱۹۲) عید فطر كونی شوّالنك برنچی كونیدر. رمضان روزه‌سی تمام بولغاندن صوك بایرام ایتله طورغان كوندر. بو كونده عید نمازی اوقو هر مسلمانغه واجبدر. بای كشیلرگه عید نمازینه قدر فقیرلرگه فطره صدقه‌سی بیروده واجبدر.

۱۹۳) عید قربان كونی ذوالحجه‌نك ۱۰ نچی كونیدر. بو كونده‌ده عید نمازی اوقوواجبدر. ینه عید نمازندن صوڭره بای كشیلرگه قربان بوغازلاب اوی جماعتلرینی، احباب وفقرانی اكرام قیلووده واجبدر.

بو كوندن اوّلگی كون (عرفه) كونی دیب آتالور. عرفه كونی‌ده مبارك كونلردندر. حج عمللری اوشبو كونلرده قیلنورلر. هر سنه بوتون دنیادن جییلغان بر نیچه یوز ملك حاجیلر عرفه كوننده (عرفات) طاونده دعا وعبادتده بولورلر.

۱۹٤) تشریق كونلری ذوالحجه‌نك ۱۱ نچی، ۱۲ نچی و۱۳ نچی كونلریدر؛ بو كونلرده بایرام كونلردندر. عرفه كونینك ایرته نمازندن باشلاب تشریق كونلرینك اوچنچیسینك ایكندی نمازینه قدر جماعت نمازلرندن صوڭره مسلمانلر هر طرفده قچقروب تكبیر تشریق اسملی تكبیرنی اوقورلر.

۱۹۵) ینه هر جمعه كون بارچه مسلمانلر اوچون الوغ بایرام كوندر. بو بایراملرنك همه‌سینی مسلمانلر فقیرلرگه یاردم ایتوب دعا وتوبه‌لر وباشقه ایزگی عمللر ایله اوتكه‌رو تیيشلیدر.

تمام.